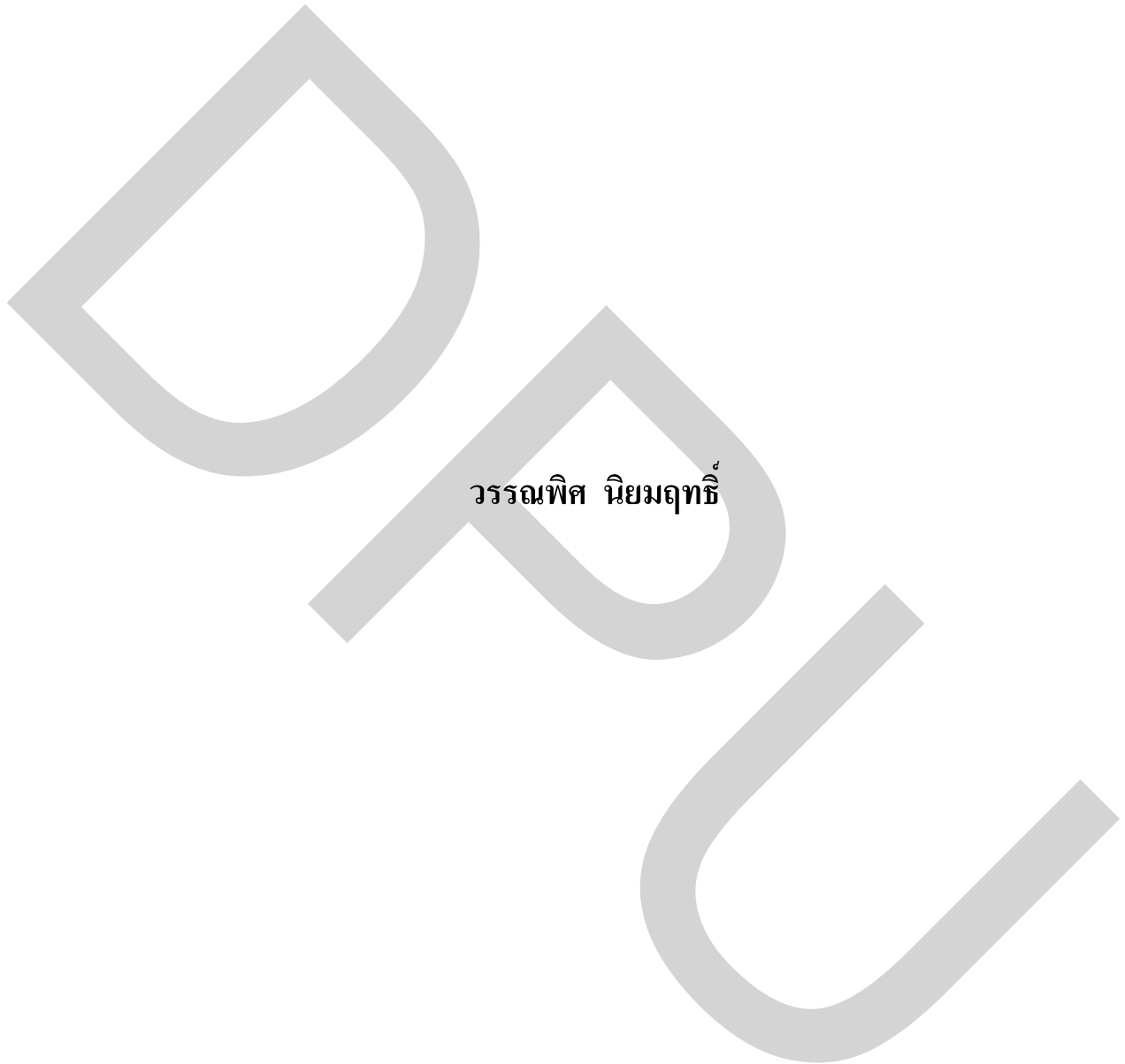

ขอเขตการให้ข้อมูลข่าวสารในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล
กับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2555

**Scope of Information Official in a Court of Law and
the Rights of the Accused.**

WANNAPIT NIYOMRIT

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2012

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ขอบเขตการให้ข้อมูลข่าวสารในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

ชื่อผู้เขียน วรรณพิศ นิยมฤทธิ์

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้สัมภาษณ์หรือให้ข่าวสารเกี่ยวกับคดีอาชญากรรมแก่สาธารณชนเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย คือสิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แต่สิทธินั้นควรจำกัดเพียงแค่นี้ไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ดังเช่นเพื่อเตือนภัยให้ประชาชนมีความระมัดระวังเกี่ยวกับอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นแก่ตน หรือความร่วมมือความช่วยเหลือของประชาชนที่จะชี้เบาะแสของคนร้าย และเพื่อตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น กล่าวคือ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับคดีอาญาแก่สื่อสารมวลชนเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชน ผู้ให้ข่าวต้องระมัดระวังอย่างที่สุดที่จะมิให้ข่าวนั้นกระทบกระเทือนถึงผลของคดี และในแต่ละกรณีผู้ให้ข่าวจะต้องพิจารณาด้วยว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประชาชนมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลที่สามที่เกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรให้ข่าวหรือไม่ และพึงให้ข่าวเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประชาชนมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้น การให้ข่าวจึงควรให้ข่าวในขอบเขตที่เหมาะสม และไม่มีลักษณะเป็นการกระทบถึงสิทธิส่วนบุคคลที่จะทำให้เกิดการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ถูกกล่าวหา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนจึงมุ่งศึกษาหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาจากผลกระทบในการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาในระหว่างดำเนินคดีอาญาที่จะไม่ถูกกระทำอันไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะไม่ถูกลดทอนสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและจะไม่ถูกเปิดเผยข้อมูลอันเป็นส่วนบุคคลจากสื่อ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิต ดังนั้นวิธีการปฏิบัติตามขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ถูกกล่าวหาคดีอาญาในระหว่างการดำเนินคดีในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันต้องไม่เป็นการกระทำที่เกินกรอบอำนาจของกฎหมายและมุ่งหา

แนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความสมดุลและเป็นธรรมระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้ถูกปฏิบัติภายใต้การควบคุมโดยกระบวนการของความยุติธรรมทางอาญา

จากการศึกษา พบว่า ในขั้นตอนของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในชั้นเจ้าพนักงานสอบสวนในระหว่างดำเนินกระบวนการยุติธรรมของผู้ถูกกล่าวหา ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายบังคับไว้โดยชัดเจน ว่าควรมีขอบเขตในการให้ข่าวแก่ประชาชนได้มากน้อยแค่ไหนเพื่อความเหมาะสม และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชนที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารในคดีอาญานอกจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แล้ว ก็มีเพียงระเบียบปฏิบัติภายในของหน่วยงานราชการที่กำหนดแนวทางในการให้ข่าวของเจ้าพนักงานไว้ได้แก่ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการให้ข่าวและบริการข่าวสาร พ.ศ. 2537 และระเบียบคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งแม้จะมีแนวทางกำหนดไว้เป็นหลักปฏิบัติสำหรับเจ้าพนักงานแล้ว ซึ่งประมวลระเบียบตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีกำหนดห้ามไว้ชัดเจน การแถลงข่าวการจับกุมผู้ต้องหาโดยใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นการประจานผู้ต้องหา หรือการติดต่อสื่อมวลชนไปทำข่าวแผนการประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งมีคำสั่งห้ามมิให้กระทำแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ยังฝ่าฝืน กระทำไปต่างๆ ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือเวียนกำชับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่วางไว้โดยเคร่งครัด จากการเปิดเผยก็ทำให้เห็นถึงบุคคลที่กล่าวถึงนั้นเป็นผู้กระทำความผิดแต่ความเป็นจริงแล้วบุคคลนั้นยังอยู่ในระหว่างการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรม ยังไม่ถูกตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข

การเปิดเผยข้อมูลในระหว่างดำเนินคดีในชั้นศาลเป็นเรื่องของการพิจารณาและพิพากษาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผย จุดประสงค์เพื่อให้สาธารณชนได้ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของศาลอันมีเนื้อหาเป็นการคานอำนาจตุลาการตามรัฐธรรมนูญและเป็นหลักประกันความยุติธรรมของผู้ตกเป็นจำเลยในคดี การอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์หรือโทรทัศน์วงจรปิดมักเป็นคดีที่สำคัญได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นจำนวนมาก การอนุญาตให้มีการถ่ายทอดเป็นคุณพินิจของศาล การอนุญาตให้มีการถ่ายทอดคดีต่างๆ ศาลต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย การถ่ายทอดต่างๆ จึงทำให้ศาลกลายเป็นเวทีการแสดง หรือการจลาจล ดังนั้นการเผยแพร่ทางโทรทัศน์ หรือโทรทัศน์วงจรปิดย่อมจะไม่ใช่เป็นธรรม อันส่งผลกระทบต่อถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี ทำให้ประชาชนรู้จักหน้าตาของจำเลยมากขึ้น กระทบต่อการกลับคืนสู่สังคมของจำเลย และส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระของศาลได้ ซึ่งแทนที่จะเป็น “การควบคุมโดยสาธารณชน” ก็จะกลายเป็น “การครอบงำโดยสาธารณชน” ไป

Title of Thesis Scope of information official in a court of law and the rights of the accused.
Author Wannapit Niyomrit
Thesis Advisor Professor Dr. Udom Rat-amarit
Department Law
Academic Year 2011

ABSTRACT

The government officials to be interviewed or to give information about crimes to the public. This action is consistent with the principles of democracy. It is entitled to receive the information. However, such rights should be limited only to the public interest, such as warning the public to be careful about crimes that may happen to her. Or with the help of the public to the whereabouts of criminals. And to determine the function of government is the only criminal justice officials to the news media about the case to the public. The news has to be careful not to press that affect the outcome of the case. In each case, the news will have to consider whether the public interest in knowing about the crimes of the people have over the individual rights of the accused. Or third party related to the case that it is news or not. And the news only when they considered that the public interest in knowing about the crimes of the people have more rights only. The news should be news to the extent appropriate. And no manner affect the right to personal liberty and the rights of the human dignity of the person who is alleged.

This paper aims at finding a way to solve problems in the treatment of the accused in criminal proceedings to be unfair abuse of public office. Will not be deprived of the rights and dignity of human beings. The right to privacy is protected and will not disclose any personal information from the media. The right to be presumed to be innocent. The right to be secure in their lives. So how to follow the instructions of the officials who were accused of crimes during the proceedings in the sheriff and the court in criminal justice today must not act beyond the law and to find solutions to ensure and fair balance between work and be executed under the control of the criminal justice process.

The study found that in the process of disclosure of information in the inquiry during the process of the accused. No provision of law enforced by the. The extent of the news that the

public has much to be appropriate. And to get the public to get information on criminal charges. The Constitution of the Kingdom of Thailand in 2007, it was only practice within the guidelines of the Government in the official news of the latest regulations with the Office of the Attorney General and Services Act in 1994. The regulations and orders of the police. Although there are guidelines for officers and for the rule. The regulatory process was not related to prohibited clear. Announced the arrest of the accused to testify in the manner of abuse suspects. Contact us to plan or conspiracy made the confession. This order shall not be violated, but police have yet to be done when police charged the circulation of the authorities to comply with the regulations laid down by the regulations. The disclosure was made to a person who is guilty, but the fact he is in the process of taking legal action. He has not been convicted of an offense. The cause of the problem should be fixed.

Disclosures in the court proceedings in a matter of discretion and judgment must be made public. Aims to provide public control over the operations of the court has the constitutional and judicial powers to ensure justice for the defendant in the fall. To permit the broadcast of the television or CCTV. Often the case that the attention of many people. To allow the transfer of the discretion of the court. To allow the transfer of cases. The court must take into account the dignity of the human person of the accused or defendant. Transmission of information. The court has become a stage show. Or the scene. The public through television. Or closed-circuit television would be unfair. This affects the privacy of those involved in the lawsuit. People like to know more of the defendants. The return and reintegration of the accused. And affect the independence of the court. That instead. "Controlled by public" will become "dominated by public."

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ก็เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียน ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ชี้แนวทาง ทั้งกรุณาตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขความถูกต้องของ วิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี และยังได้ช่วยแก้ปัญหาให้ในทุกๆ เรื่อง รวมถึงได้กรุณานัดหมายกรรมการเพื่อสอบให้แก่ผู้เขียน ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่ทำให้ผู้เขียนสามารถเขียนวิทยานิพนธ์ และผ่านการสอบจนทำให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฌ นคร ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งความรู้ ความสามารถ ท่านกรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านได้ให้ข้อคิด คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการเขียนวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี ผู้เขียนคิดว่าท่านพยายามที่จะถ่ายทอด ปลุกฝังให้นักกฎหมายเข้าใจในหลักคุณธรรมทางกฎหมายเพื่อเป็นคนดี มีคุณธรรมในสังคม

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์สมศักดิ์ บุญทอง อัยการอาวุโส (อดีตรองอัยการสูงสุด อดีตรองประธานกรรมการการรถไฟแห่งประเทศไทย) ผู้ซึ่งมีพระคุณ ถ้าผู้เขียนไม่ได้รับความอนุเคราะห์และความเมตตาจากท่าน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็ไม่สามารถสำเร็จลงได้ ท่านกรุณาสละเวลา มาเป็นกรรมการในการสอบ ท่านได้ชี้แนะให้แนวทาง และแนะนำสาระที่เป็นประโยชน์ให้แก่ผู้เขียนเป็นอย่างดี ท่านเป็นผู้อาวุโสและเป็นญาติผู้ใหญ่ที่ลูกหลานทุกคนให้ความรักและเคารพ ท่านปฏิบัติตนตรงไว้ซึ่งคุณความดี และมีคุณธรรม ถือว่าควรนำมาเป็นแบบอย่างแก่ลูกหลานจักต้องปฏิบัติตาม ผู้เขียนมีความภาคภูมิใจมากที่ท่านกรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. สุรสิทธิ์ แสงวิโรตพัฒน์ และรองศาสตราจารย์ อัจฉริยา ชูตินันท์ ที่รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งได้ชี้แนะในประเด็นต่างๆ ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ขึ้น

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งในชีวิต ที่ทำให้ผู้เขียนมีวันนี้ได้คือ คุณพ่อและคุณแม่ ขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ ท่านให้ความรัก ความห่วงใย และยังมีคุณอา และพี่ๆ อีก 5 คน ที่คอยสอนและเตือนสติและเป็นกำลังใจให้ตลอดเวลา

อนึ่ง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมีคุณค่า และเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา ผู้เขียนขอมอบความดีทั้งหมดให้ครูบาอาจารย์ทุกท่าน ส่วนความคิดพลาดและข้อบกพร่องทั้งหลายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

วรรณพิศ นิยมฤทธิ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ผ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. แนวคิดในการให้ความคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาในระหว่างการดำเนินคดี	
 ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	7
2.1 แนวคิดพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล.....	7
2.1.1 ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ.....	7
2.1.2 ทฤษฎีกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง.....	8
2.1.3 ทฤษฎีรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	9
2.1.4 ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	13
2.2 ความหมายของการเปิดเผยข้อมูลผู้ถูกกล่าวหาใน	
การดำเนินคดีอาญา.....	15
2.2.1 ความหมายของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา.....	15
2.2.2 ความหมายของข้อมูลข่าวสาร และการเปิดเผยข้อมูลในคดี.....	15
2.3 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวน.....	17
2.3.1 กระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน.....	17
2.3.2 การเปิดเผยข้อมูลคดีอาญาในชั้นสอบสวน.....	17
2.4 การดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นพนักงานอัยการ.....	19
2.4.1 อำนาจหน้าที่ของอัยการ.....	19
2.4.2 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลในคดีอาญาของพนักงานอัยการ.....	20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.5 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลในระหว่างดำเนินคดีชั้นศาล.....	22
2.5.1 การพิจารณาคดีและพิพากษาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผย.....	22
2.5.2 ความเป็นอิสระในการพิจารณาและพิพากษาคดีของผู้พิพากษา.....	23
2.6 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	24
2.6.1 สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในฐานะที่เป็นมนุษย์.....	24
2.6.2 สิทธิที่ได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์.....	27
2.6.3 สิทธิที่จะไม่ถูกกระทำในลักษณะการละเมิดสิทธิ จากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.....	27
3. หลักประกันสิทธิผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาจากการเปิดเผยข้อมูลในชั้น เจ้าพนักงานและชั้นศาลในต่างประเทศและประเทศไทย.....	30
3.1 หลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาและจำเลยใน การเปิดเผยข้อมูลในระหว่างดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน และชั้นศาลตามกฎหมายต่างประเทศ.....	30
3.1.1 มาตรการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาขององค์การสหประชาชาติ.....	30
3.1.2 ประเทศอังกฤษ.....	31
3.1.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	35
3.1.4 ประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน.....	46
3.2 หลักประกันสิทธิตามกฎหมายไทย.....	51
3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.....	51
3.2.2 ประมวลกฎหมายอาญา.....	52
3.2.3 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	57
3.2.4 ระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	59
3.3 เหตุผลและความจำเป็นของการเปิดเผยข้อมูลคดีอาญา ในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล.....	65
3.3.1 เพื่อประโยชน์สาธารณะ.....	65
3.3.2 เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐาน.....	69
3.3.3 เป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ.....	71

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. บทวิเคราะห์.....	74
4.1 เปรียบเทียบขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามกฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย.....	74
4.1.1 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของผู้ถูกกล่าวหา ในชั้นพนักงานสอบสวน.....	74
4.1.2 ขอบเขตการให้ข้อมูลข่าวสารในชั้นพนักงานอัยการ.....	80
4.1.3 ขอบเขตในการเปิดเผยข้อมูลในระหว่าง การพิจารณาพิพากษาของศาล.....	80
4.1.3.1 การถ่ายทอดการพิจารณาคดีทางโทรทัศน์ ในระหว่างดำเนินคดีชั้นศาล.....	80
4.1.3.2 เพื่อให้สาธารณชนได้ตรวจสอบ.....	81
4.2 การควบคุมและตรวจสอบอำนาจของพนักงานสอบสวน ในการให้ข้อมูลในคดีอาญา.....	83
4.3 ขอบเขตความจำเป็นและเหตุผลในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ในการดำเนินคดี.....	83
4.4 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นศาลอันมีลักษณะ ที่มีผลกระทบต่อภารกิจในกระบวนการยุติธรรม.....	85
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	88
5.1 บทสรุป.....	88
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	101
ภาคผนวก ก	102
ภาคผนวก ข	115
ภาคผนวก ค	119
ภาคผนวก ง	120
ภาคผนวก จ	122
ประวัติผู้เขียน.....	126

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบงานยุติธรรม เป็นทั้งระบบงานควบคุมอาชญากรรมของชาติ ระบบงานย่อยของชุมชนและเป็นกระบวนการยุติธรรมของรัฐ ประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาลยุติธรรม กรมประพฤติกและราชทัณฑ์

ในกระบวนการยุติธรรม เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา หรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญานุคคลนั้นก็จะต้องถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมซึ่งอยู่ในอำนาจของรัฐ ซึ่งเรียกว่า การดำเนินคดีอาญาคือ การตรวจสอบความจริงของเรื่องที่ถูกกล่าวหาเพื่อได้ชี้ขาดเรื่องที่ถูกกล่าวหา นั้นเป็นเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาก็คือ “การชี้ขาดเรื่องที่ถูกกล่าวหา” การชี้ขาดคดีอาญาต้องอาศัยความจริงที่ได้มาโดยชอบด้วยกระบวนการยุติธรรม¹ เป็นต้นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 บัญญัติว่า “พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพินิจได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่นและให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน”

ในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจถ้ามีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นก็อาจต้องมีการจับกุมคุมขังหรือควบคุมตัวซึ่งต้องนำตัวผู้ถูกจับไปที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยทันที และส่งมอบตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานผู้มีอำนาจ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนตามกฎหมายเป็นที่สังเกตที่ผ่านมา ในคดีสำคัญบางเรื่องพนักงานสอบสวนชั้นผู้ใหญ่บางคนเมื่อจับผู้ต้องหาแล้วมักจะไม่นำตัวไปส่งยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยทันที แต่จะนำไปเก็บไว้ในสถานที่ลับลับแห่งใดแห่งหนึ่งซึ่งไม่มีผู้ใดทราบ ตามภาษาของพนักงานสอบสวนเรียกกันว่า เซฟเฮ้าส์ หมายความว่า เป็นที่ปกปิดเพื่อที่จะทำการสอบสวนหรือซักถามผู้ถูกจับโดยวิธีการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายหลายอย่างหลายประการ² ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดหลักการของกฎหมายและเป็นการคุกคาม และละเมิดสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง

¹ คณิต ณ นคร ก (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 46.

² มารุต บุนนาค. (2550). สิทธิพื้นฐานในคดีอาญา. หน้า 36.

การนำผู้ถูกกล่าวหาไปทำแผนประทุษกรประกอบารรับสารภาพ หรือกรณีนำตัวผู้ถูกกล่าวหาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน แต่ละวิธีถือว่าการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งไม่สอดคล้องกับวิธีพิจารณาความอาญาที่มุ่งคุ้มครองสิทธิ แต่ไม่ใช่เป็นการให้อำนาจแก่ผู้มีอำนาจ แต่เป็นการวางกรอบการใช้อำนาจเพื่อมิให้เกิดขอบเขต ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่จะต้องมีการประกันคุณภาพของกระบวนการพิจารณาเพื่อให้เกิดการเคารพในสิทธิระหว่างผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาซึ่งถือว่าต้องมีการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ การที่กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจควบคุมผู้ต้องหาไว้ได้นั้นด้วยประสงค์ที่จะให้ได้ตัวมาพิจารณาลงโทษเท่านั้น ไม่ใช่ผู้ใดกระทำผิดแล้วก็ต้องคุมขังไว้ก่อนทุกเรื่องทุกรายไป

บุคคลผู้ถูกกล่าวหาจึงถือว่าเป็นบุคคลที่ยังไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาจนถึงที่สุด เพื่อให้สอดคล้องด้วยหลักวิธีพิจารณาความอาญาสมัยใหม่ที่จะต้องมีความเป็นเสรีนิยม ความเป็นประชาธิปไตย และเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในสังคม ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่กฎหมายไม่ให้อำนาจแก่รัฐรัฐจะใช้ไปในทางละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลย่อมไม่ได้ อีกทั้งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 นอกจากจะได้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพแล้วยังได้คุ้มครองสิทธิของบุคคลเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมไว้ในหมวด 3 ในมาตรา 39, 40

มาตรา 39 บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดไม่ได้”

วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด”

วรรคสาม บัญญัติว่า “ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

มาตรา 40 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดังต่อไปนี้

- 1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง
- 2) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณาซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจสอบเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

- 3) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้องรวดเร็วและเป็นธรรม

4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

5) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็นให้ไปปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ

6) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

7) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยชั่วคราว.....”

ในส่วนของการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาแถลงข่าวพร้อมของกลางที่เกิดจากการกระทำ ความผิด โดยมีผู้เสียหายชี้ตัว ประกอบคำรับสารภาพตามขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในปัจจุบันที่มีลักษณะเป็นการจัดให้ผู้ถูกกล่าวหา ให้สัมภาษณ์โดยยอมรับว่าเป็นผู้กระทำความผิด โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าวเผยแพร่ต่อสาธารณชนที่พนักงานสอบสวนมองว่าเป็นการกระทำที่เพิ่มน้ำหนักให้กับคำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวน ถือเป็นกระทำการที่เกินอำนาจของพนักงานสอบสวนก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามกฎหมาย

อีกทั้งในการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายไทยสมัยใหม่ (Thai Modern Law) เป็นการดำเนินคดีอาญาที่เอาแบบอย่างมาจากประเทศตะวันตก การปฏิบัติของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในหลายกรณีไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ยอมรับนับถือกันในประเทศตะวันตก ตัวอย่างเช่นเมื่อปลายปี 2525 ศาลได้ยินยอมให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาคดีอาญาในรูปแบบต่างๆ ซึ่งทางปฏิบัตินี้เป็นเรื่องแปลกประหลาดเพราะการถ่ายทอดต่างๆ นั้นในประเทศตะวันตกถือว่าเป็นการทำให้ศาลกลายเป็นเวทีการแสดงไป เป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี นอกจากนั้นการถ่ายทอดยังกระทบถึงความป็นอิสระของศาลอีกด้วย กล่าวคือแทนที่จะเป็น “การควบคุมโดยสาธารณะ” ก็จะกลายเป็น “การครอบงำโดยสาธารณชน”³

³ คณิต ณ นคร ข (2552). วิชาอาญาวิพากษ์. หน้า 18.

เมื่อพิจารณาจากประเด็นปัญหาแล้วจะเห็นว่า เป็นความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมที่ไม่มีการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่อยู่ในชั้นพิจารณาของศาล หรือแม้แต่สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีที่อยู่ในชั้นพนักงานสอบสวนได้ถูกลิดรอนหรือถูกละเมิดสิทธิไป ประเด็นคือบุคคลดังกล่าวควรที่จะได้รับการเยียวยาหรือปฏิบัติมากน้อยเพียงใด หากบุคคลเหล่านั้นไม่ได้กระทำความผิดจริงหรือที่เรียกว่า “แพะรับบาป” เมื่อเป็นเช่นนี้การตรากฎหมายออกมาบังคับใช้แก่ประชาชนหรือมีรัฐธรรมนูญก็คงจะเป็นเพียงตัวอักษรที่ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในระหว่างพิจารณาของประชาชนได้

การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้สัมภาษณ์หรือให้ข่าวสารแก่สาธารณชนนั้น เป็นการกระทำที่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย และโดยนัยเดียวกันการที่มีการให้ข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมแก่ประชาชนโดยตรงหรือโดยผ่านสื่อสารมวลชนก็เป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบด้วยหลักประชาธิปไตย แต่ในการที่มนุษย์เราอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นมีค่าสองประการที่หล่อหลอมอยู่ คือค่าของการอยู่ร่วมกันและค่าส่วนบุคคล ซึ่งค่าทั้งสองนี้จะต้องมีความสมดุลกันจึงจะถือได้ว่ามีความเป็นประชาธิปไตย ในส่วนเกี่ยวกับการให้ข่าวสาร และในส่วนของค่าส่วนบุคคลก็คือสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา ฉะนั้นในการให้ข่าวสารใดๆ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมของรัฐจะต้องคำนึงถึงค่าทั้งสองเสมอ กล่าวคือในการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาแก่สื่อสารมวลชนผู้ให้ข่าวต้องระมัดระวังอย่างที่สุดที่จะมิให้ข่าวนั้นกระทบกระเทือนถึงผลของคดี และในแต่ละกรณีผู้ให้ข่าวจะต้องพิจารณาด้วยว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประชาชนมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลที่สามที่เกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรให้ข่าวหรือไม่ และพึงให้ข่าวเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประเทศมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้น⁴

ดังนั้นวิทยานิพนธ์นี้ จึงมุ่งศึกษาหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากผลกระทบในการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จะไม่ถูกกระทำอันไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในระหว่างการดำเนินคดีอาญา จะไม่ถูกลิดรอนสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและไม่ถูกเปิดเผยข้อมูลอันเป็นส่วนบุคคลจากสื่อ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิต ดังนั้นวิธีการปฏิบัติตามขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ถูกกล่าวหาคดีอาญาในระหว่างการดำเนินคดีในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันต้องไม่เป็นการกระทำที่

⁴ คณิต ฒ นคร ก (2529, มิถุนายน). “ฐานะผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา.” *บทบัญญัติ*, 42, 2.

เกินกรอบอำนาจของกฎหมายและมุ่งหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความสมดุลและเป็นธรรมระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้ถูกปฏิบัติภายใต้การควบคุมโดยกระบวนการของความยุติธรรมทางอาญา

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษากรอบอำนาจ และความจำเป็นในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงานและชั้นศาล

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวคิด วิเคราะห์ถึงปัญหาการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรฐานสากล และหลักประกันสิทธิตามกฎหมายไทยจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการดำเนินคดีอาญา

1.2.3 เพื่อศึกษาขอบเขต เสรีภาพของข้อมูลข่าวสารในการเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินคดีอาญา ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล (Right to privacy) กับสิทธิที่จะรู้ (Right to know) และประโยชน์สาธารณะ (Public interest)

1.2.4 เพื่อเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาจากวิธีปฏิบัติของพนักงานและของศาลจากการเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินคดีอาญา

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ในเรื่องการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้สัมภาษณ์หรือให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาชญากรรมแก่สาธารณชนนั้น เป็นการสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย คือสิทธิที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แต่สิทธินั้นควรจำกัดเพียงแค่นี้ไปเพื่อประโยชน์สาธารณชน ดังเช่นเพื่อเตือนภัยให้ประชาชนมีความระมัดระวังเกี่ยวกับอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นแก่ตนเอง หรือความร่วมมือความช่วยเหลือของประชาชนที่จะชี้เบาะแสของคนร้าย และเพื่อตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น กล่าวคือ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการให้ข่าวของเจ้าพนักงานเกี่ยวกับคดีอาญาแก่สื่อมวลชนเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชนผู้ให้ข่าวต้องระมัดระวังอย่างที่สุดที่จะมิให้ข่าวนั้นกระทบกระเทือนถึงผลของคดี และในแต่ละกรณีผู้ให้ข่าวจะต้องพิจารณาด้วยว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประชาชนมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลที่สามที่เกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรให้ข่าวหรือไม่ และพึงให้ข่าวเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประชาชนมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้น การให้ข่าวจึงควรให้ข่าวในขอบเขตที่เหมาะสม และไม่มีลักษณะเป็นการกระทบถึงสิทธิส่วนบุคคลที่จะทำให้เกิดการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ถูกกล่าวหา

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงหลักการเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินคดีอาญาของผู้ถูกกล่าวหา เหตุผล และความจำเป็นในการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการให้ข่าว แดงข่าว ในคดีอาญา ในชั้นเจ้าพนักงาน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และการพิจารณาพิพากษาของผู้พิพากษาในชั้นศาล อีกทั้งอาจส่งผลกระทบต่อถึงผลของคดี ความเป็นสิทธิส่วนบุคคล และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การคุ้มครองสิทธิและสถานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา จากการถูกละเมิดสิทธิจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เฉพาะในส่วนให้ข่าวการ แดงข่าว การเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินคดี ซึ่งเป็นการส่งผลกระทบต่อถึงผลของคดีและส่งผลกระทบต่อการลดทอนศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิทธิต่างๆ ที่ผู้ถูกกล่าวหาควรได้รับ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง บทสัมภาษณ์ ทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, พ.ศ. 2550 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540 ประมวลระเบียบพนักงานอัยการ ประมวลระเบียบการตำรวจ กฎหมายสื่อสารมวลชน มาตรฐานสากลระหว่างประเทศ คำพิพากษาศาลฎีกา รวมทั้งกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่เกี่ยวข้อง และจากบทความต่างๆ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงเหตุผล และความจำเป็นในการเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล

1.6.2 ทำให้ทราบถึงผลกระทบทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการให้ข่าว แดงข่าว และเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคดีอาญาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในชั้นเจ้าพนักงาน และชั้นศาลต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา ประโยชน์ของสาธารณะ และความเป็นอิสระของผู้พิพากษา

1.6.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาค้นคว้าถึงการเปิดเผยข้อมูลคดีอาญาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าควรมีขอบเขตเพียงใด

1.6.4 ทำให้ทราบถึงปัญหาบางประการที่ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายครอบคลุมถึงและเสนอแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สามารถใช้บังคับกับปัญหาที่เกิดขึ้น

บทที่ 2

แนวคิดในการให้ความคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาในระหว่างการดำเนินคดี ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในบทนี้จะทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบัญญัติที่เป็นหลักประกันในการรับรองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในระหว่างพิจารณาคดี ทั้งในระหว่างที่เป็นผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวนและระหว่างเป็นจำเลยในชั้นพิจารณาคดีของศาลก่อนที่จะได้รับคำพิพากษา และทำความเข้าใจถึงสิทธิที่จะไม่ถูกกระทำจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในการเสนอข่าว แลกข่งข่าว เปิดเผยข้อมูลในคดีในระหว่างการดำเนินคดีอาญา

2.1 แนวคิดพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล

2.1.1 ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ

แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลมีมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ ตั้งแต่มนุษย์ในสภาวะธรรมชาติ (State of nature) ซึ่งเป็นสภาวะที่ยังไม่มีสังคมเมือง

นักปรัชญา สำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural law School) มีความเชื่อว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและจักรวาล ซึ่งมีกฎเกณฑ์ต่างๆ เกิดขึ้นได้เอง โดยไม่มีผู้ใดบังคับการที่เรียกว่า “เหตุผลของเรื่อง” (Nature of Thing) ทำให้มนุษย์มีเหตุผลสามารถที่จะใช้เหตุผลในการเรียนรู้ธรรมชาติและศึกษาเพื่อให้เข้าใจตัวมนุษย์เองดังที่ริสโตเติล กล่าวไว้ “มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผลย่อมมีเสรีภาพในการเลือก และด้วยเหตุผลที่ถูกต้องย่อมช่วยให้เข้าถึงกฎหมายธรรมชาติได้ และ ณ จุดนี้เอง คือเสรีภาพอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์”¹ ดังนั้น มนุษย์ จึงสามารถที่จะรู้และเข้าใจถึงคำว่า สิทธิและเสรีภาพ ว่าเป็นสิ่งที่มาพร้อมกับการเกิดขึ้นและมีอยู่ของมนุษย์เป็นสิทธิตามธรรมชาติติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด ซึ่งสิทธิดังกล่าวไม่สามารถโอนให้กันได้ หากมีการล่วงละเมิดย่อมกระทบกระเทือนต่อสภาพความเป็นมนุษย์

ในยุคกรีก มีความเชื่อว่าจักรวาลมีระบบกฎเกณฑ์ที่แน่นอนเป็นระเบียบ โดยธรรมชาติไม่ขึ้นอยู่กับอำเภอใจของมนุษย์ กฎหมายที่มนุษย์กำหนดขึ้นใช้ในสังคมเป็นส่วนหนึ่งของ

¹ อุดม รัชอมฤต, นพนิธิ สุริยะ, และบรรเจิด สิงคะเนติ. (2544). การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540. หน้า 34.

กฎเกณฑ์ในจักรวาล จึงต้องไม่ขัดกับหลักหรือกฎเกณฑ์ธรรมชาติ เรียกว่า กฎหมายธรรมชาติ² แนวความคิดของนักกฎหมายธรรมชาติจะถือเสมือนว่า กฎหมายธรรมชาติเป็นกฎหมายสูงสุดหรือรัฐธรรมนูญนั่นเอง นักกฎหมายธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ซีเซโร (CICERO) และอริสโตเติล (ARISTOTLE) ต่อมาในยุคโรมันเรื่องอำนาจ อาณาจักรโรมันได้ขยายอาณาเขตครอบคลุมชนเผ่าต่างๆ และได้กำหนดกฎหมายขึ้นใช้ในแคว้นอาณาเขตเหล่านั้น แต่การนำกฎหมายไปใช้ในดินแดนอาณาเขตเป็นการนำกฎหมายไปใช้ในฐานะผู้ครอบครอง จึงมีข้อกำหนดบางอย่างที่ขัดต่อกฎเกณฑ์ธรรมชาติ เช่น กำหนดให้บุคคลเป็นทาสเป็นทรัพย์สินของผู้เป็นนาย เป็นต้น

ในศตวรรษที่ 16-18 แนวความคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติเกี่ยวกับความเชื่อที่ว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจักรวาลและจะต้องไม่ทำในสิ่งที่ขัดกับกฎเกณฑ์ธรรมชาติได้เปลี่ยนแปลงไป นักกฎหมายในยุคนี้ มีแนวความคิดว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีสิทธิของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เกิดแนวความคิดที่เรียกว่าปัจเจกนิยม (Individualism) และทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social contract theory) จึงมีการออกกฎหมายในทางที่ยอมรับในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค สิทธิในทรัพย์สิน เสรีภาพในการประกอบอาชีพ การนับถือศาสนา หลักไม่มีความผิดโดยไม่มีกฎหมาย ไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย บุคคลย่อมได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำผิดและผู้มีอำนาจจะใช้อำนาจลิดรอนหรือจำกัดตัดทอนสิทธิเสรีภาพของบุคคลได้ต่อเมื่อกฎหมายให้อำนาจไว้ นักกฎหมายที่สำคัญในยุคนี้มีหลายคน เช่น ฮูโก โกรเทียส (HUGO GROTIUS) ฌ็อง ฌัก รูสโซ (JEAN JAEQUES ROUSSEAU) และ (JOHN LOCKE) แนวความคิดของนักกฎหมายดังกล่าวเป็นที่ยอมรับและกลายมาเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่างๆ ที่นิยมลัทธิการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน อังกฤษและอเมริกา

2.1.2 ทฤษฎีกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง

ทฤษฎีกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง (The Positive Law Theory) แนวความคิดนี้ ต่างกับทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติที่ถือว่ากฎหมายมาจากคำสั่งผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครอง (Sovereign) หรือที่เรียกว่า รัฐาธิปัตย์

นักปราชญ์ที่นับว่ามีอิทธิพลมากต่อทฤษฎีกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง ได้แก่ Thomas Hobbes (ค.ศ. 1588-1679) ชาวอังกฤษ Hobbes เสนอความคิดของเขาว่า มนุษย์ทุกคนต้องต่อสู้ทำร้ายกัน ขัดแย้งกันตลอดเวลา จึงทำให้ต้องรู้สึกที่ไม่มั่นคงหวาดระแวงว่าจะถูกทำร้าย จึงได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มยอมยกให้คนหนึ่งเป็นหัวหน้ามีอำนาจเหนือตน มีอำนาจชี้ขาด Hobbes เห็นว่ารัฐและ

² สมยศ เชื้อไทย. (2544). นิติปรัชญาเบื้องต้น. หน้า 113

กฎหมายเป็นที่ชอบของประชาชนก็เพราะเหตุนี้ ประชาชนจะมาอ้างหรือเอาอำนาจคืนจากรัฐอีกไม่ได้แล้ว รัฐและกฎหมายในความคิดของ Hobbes จึงมีอำนาจเด็ดขาด ออกกฎหมายมาบังคับได้ตามอำเภอใจ Hobbes จึงปฏิเสธแนวคิดกฎหมายธรรมชาติว่าเป็นเรื่องเพื่อฝัน³

ต่อมานักกฎหมายชาวอังกฤษ John Austin ได้นำแนวคิดของนักปรัชญาการเมืองมาผสมกันแล้วจึงแสดงแนวคิดกฎหมายฝ่ายบ้านเมืองไว้อย่างละเอียดชัดเจน ดังนี้ คือ

1) บทนิยามคำว่า “กฎหมาย” ออสติน มีความเห็นว่ากฎหมายคือ คำสั่งคำบัญชาของรัฐาธิปัตย์ ซึ่งสั่งแก่คนทั้งหลายให้กระทำหรืองดเว้นกระทำการ ถ้าไม่ปฏิบัติตามผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษ

2) ความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับศีลธรรม ออสตินยอมรับว่าศีลธรรมมีอิทธิพลอย่างยิ่งเหนือกฎหมาย แต่ก็มีอิทธิพลกันเฉพาะก่อนที่กฎหมายจะกลายเป็นกฎหมายเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งผู้ร่างกฎหมายควรคำนึงถึงกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเหตุแวดล้อมต่างๆ ก่อนที่จะร่างเป็นกฎหมาย เมื่อร่างและประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้วศีลธรรมและเหตุแวดล้อมทั้งหลายย่อมไม่อาจสร้างอิทธิพลเหนือกฎหมายได้ โดยนัยนี้ออสตินปฏิเสธกฎหมายธรรมชาติโดยสิ้นเชิง

3) ขอบเขตของปรัชญากฎหมาย ออสตินมีความเห็นว่าการศึกษากฎหมายอาจทำได้ 2 วิธี คือ โดยการศึกษาตัวบทกฎหมายอย่างเอาความรู้จากใจความของกฎหมาย และโดยการศึกษาเหตุผลหรือปรัชญาที่อยู่เบื้องหลังหลักกฎหมาย ออสตินอธิบายว่า การศึกษาวิชาปรัชญากฎหมายมีประโยชน์อย่างมากในแง่นิติศาสตร์ชั้นสูง เพราะจะทำให้ผู้ศึกษารู้แจ้งถึงเหตุผลและเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างชัดเจน ซึ่งออสตินเห็นว่าขอบเขตและวิธีการศึกษาปรัชญากฎหมายไม่ได้อยู่ที่วิวัฒนาการหรือกระบวนการทางประวัติศาสตร์กฎหมายเรื่องหนึ่งๆ หากอยู่ที่การศึกษาหรือวิเคราะห์ถึงความหมายของคำบางคำที่ใช้กันอยู่ตามปกติวงการกฎหมายแต่หาผู้ที่ทราบความหมายของมันได้ยากนั่นเอง⁴

2.1.3 ทฤษฎีรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันอยู่ระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน กับความพยายามในการควบคุมอาชญากรรมให้อยู่ในปริมาณน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

³ ปรีดี เกษมทรัพย์. (2539). นิติปรัชญา ภาค 2: บทนำทางประวัติศาสตร์. หน้า 117-122.

⁴ ยี่รงค์ สะอาดยิ่ง. (2542). ประชาชนกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. หน้า 13.

แนวคิดดังกล่าวนี้ ศาสตราจารย์ เฮอร์เบิร์ต แพกเกอร์ (Herbert Packer) ได้แยกแบบของ ทฤษฎีว่าด้วยการให้ความยุติธรรมทางอาญาเป็น 2 รูปแบบด้วยกันคือ ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) และทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model)⁵ โดยรูปแบบทั้งสองนี้ แตกต่างกันในแนวทางความคิด และมีความขัดแย้งกันระหว่างคุณค่าทั้งสอง ประการ ดังนี้

1) ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม⁶ (Crime Control Model)

ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) เป็นรูปแบบที่เน้นการ ส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งควบคุม ระวังและปราบปรามอาชญากรรม เป็นหลัก ทฤษฎีนี้เชื่อว่าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจะควบคุมและปราบปรามอาชญากรรม หรือจับกุมอาชญากรรมมาลงโทษได้ตามกฎหมายนั้น ย่อมเป็นการกระทบกระเทือนต่อความสงบ เรียบร้อยของสังคม และเสรีภาพของประชาชนผู้สุจริตถูกคุกคามจากภัยอาชญากรรม⁷

ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมที่ดีต้องมีสถิติการจับกุมผู้กระทำความผิดสูงและผู้ที่ถูก จับกุมนั้นจะต้องเป็นผู้กระทำความผิดจริง การดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการเริ่มตั้งแต่มี การสืบสวนก่อนการจับกุม ดำเนินการจับกุม การสืบสวนภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้อง ยังศาล การพิจารณาคดี การพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิด และการปล่อยจำเลยโดยมีผู้เรียกขั้นตอนนี้ ว่ากระบวนการกั้นกรอง (Screening Process)⁸ ซึ่งจะทำให้ผู้บริสุทธิ์ถูกกั้นกรองออกไป ส่วน ผู้กระทำผิดก็จะถูกดำเนินคดีอย่างรวดเร็ว

ความมุ่งหมายของทฤษฎีนี้คือ ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมจะต้องรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพ และต้องยอมรับว่า การค้นหาข้อเท็จจริงในชั้นตำรวจและอัยการเพียงพอที่จะเชื่อถือว่าสามารถจะวินิจฉัยความถูกต้องของขั้นตอนได้

รูปแบบนี้จะเน้นหนักที่การควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ ส่วน เรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นถือเป็นเรื่องรองลงไป หากประเทศใดให้ความสำคัญ กับแนวความคิดควบคุมอาชญากรรมนี้ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกระบวนการพิจารณา

⁵ Herbert L.Packer. (1968). **The Limits of the criminal sanction.** pp. 152-153.

⁶ ประธาน วัฒนวานิชย์. (2522). “แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการ นิติธรรม.” วารสารนิติศาสตร์, 9, 2. หน้า 150-151.

⁷ ปิยวรรณ ดินาน. (2545). การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญามีให้ต้องรับสารภาพโดยไม่ สัมครใจ. หน้า 189.

⁸ อารีรัตน์ วงศ์ศักดิ์มณี. (ม.ป.ป.). ส่วนบุคคลเรื่องปัญหาการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ (รายงานการวิจัย). หน้า 7.

ความอาญาของประเทศนั้นก็เน้นหนักไปในทางการสร้างกฎเกณฑ์อันเป็นการให้อำนาจแก่พนักงานเพื่อทำการสืบสวน สอบสวน ป้องกันและปราบปรามด้วยความเฉียบขาด รวดเร็ว โดยอาจไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้บริสุทธิ์มากนัก เช่น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่กำหนดให้เจ้าพนักงานรัฐมีอำนาจในการจับกุมได้อย่างกว้างขวาง การควบคุมกระทำได้นาน การให้ประกันตัวเป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานโดยอิสระ ตลอดจนหลักในการรับฟังพยานหลักฐานก็สามารถรับฟังได้อย่างกว้างขวาง เป็นต้น⁹

2) ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model)

ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model) คือรูปแบบที่ยึดกฎหมายเป็นสำคัญ และเป็นรูปแบบที่ยึดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนหรือที่เรียกว่า “ทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม” ที่ถือค่านิยมในเรื่องความเป็นธรรมตามขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการ

รูปแบบนี้เป็นรูปแบบของกระบวนการพิจารณาความอาญา ที่คำนึงถึงคุณค่าในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นหลัก และต่อต้านการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบ โดยมีรูปแบบตรงกันข้ามกับรูปแบบแรก เพราะการควบคุมอาชญากรรมนั้นรัฐย่อมต้องการให้มีประสิทธิภาพ ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้ได้ผล จึงอาจเกิดการใช้อำนาจเกินสมควรได้เสมอ ทั้งไม่เชื่อว่าความคิดในเรื่องการควบคุมอาชญากรรมนั้นจะมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการค้นหาข้อเท็จจริงซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการหรือฝ่ายปกครองว่าจะเชื่อถือได้เพียงใด เพราะวิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการเป็นการดำเนินการในที่รโหฐาน ซึ่งอาจจะใช้วิธีการล่อลวง ชู่เชิญ และการสร้างพยานหลักฐานขึ้นใหม่ได้¹⁰

ดังนั้น หากประเทศใดให้ความสำคัญแก่แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกระบวนการพิจารณาความอาญาของประเทศนั้นก็เน้นหนักไปในทางการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนบริสุทธิ์มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยไม่เป็นธรรมจากเจ้าพนักงานของรัฐ สิทธิส่วนตัวของบุคคลได้รับการคุ้มครอง กระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนจะถูกจำกัดและถ่วงดุล การสืบสวน สอบสวน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การรับฟังพยานหลักฐานจะต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนยิ่งกว่าความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เป็นต้น

⁹ อิศราวุธ อ่อนน้อม. (2540). หลักการไม่รับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ชอบ. หน้า 26.

¹⁰ หน้าเดิม.

จะเห็นได้ว่าสองแนวความคิด ของรูปแบบทั้งสองนี้มีความแตกต่างกัน คือ ถ้าหากในกระบวนการพิจารณาใดยึดถือประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ย่อมส่งผลให้เจ้าพนักงานของรัฐมีโอกาสที่จะล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้โดยง่าย เนื่องจากเจ้าพนักงานของรัฐได้รับอำนาจอย่างกว้างขวางในการใช้มาตรการบังคับต่างๆ เพื่อประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และการวางหลักเกณฑ์ในการไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบก็จะไม่ปรากฏเลย หรือมีอยู่อย่างเบาบางมาก เพราะศาลย่อมยึดถือคุณค่าของพยานหลักฐานมากกว่าที่จะยอมละทิ้งคุณค่าของพยาน เพื่อยับยั้งเจ้าพนักงานไม่ให้กระทำการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่ถ้าหากกระบวนการพิจารณาใดยึดถือคุณค่าของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชนเป็นสำคัญแล้ว ย่อมส่งผลให้การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพลดน้อยลงได้ เนื่องจากอำนาจที่เจ้าพนักงานของรัฐมีอย่างจำกัดและจะนำหลักการไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ชอบมาใช้อย่างเคร่งครัดแต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแนวความคิดของรูปแบบทั้งสองนี้จะแตกต่างกัน แต่เป้าหมายของทั้งสองรูปแบบตรงกันคือ มุ่งประสงค์ที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมเป็นส่วนรวม แต่วิถีทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายนั้น แตกต่างกันในวิธี แม้จะมีการแยกรูปแบบกระบวนการทางอาญาออกเป็นสองรูปแบบดังข้างต้นก็ตาม แต่ก็ไม่มีกฎหมายของประเทศใดที่ปฏิบัติตามแนวความคิดแบบใดแบบหนึ่งเพียงแบบเดียวอย่างเคร่งครัด โดยรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ใช้กันอยู่จริงมักเป็นแบบการผสมผสานระหว่างสองรูปแบบเข้าด้วยกัน ในประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย (Civil Law) เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้พยายามที่จะเสาะแสวงหาหนทางในการประสานประโยชน์ระหว่างแนวความคิดทั้งสองให้มีจุดสมดุลหรือดุลยภาพเพื่อให้ทั้งประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนดำเนินควบคู่กัน

กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีลักษณะและวัตถุประสงค์ที่ต่างจากกระบวนการยุติธรรมอื่น เนื่องจากมีการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก วัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีด้วยกัน 2 ประการ กล่าวคือ การหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ (Crime prevention) และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลหรือผู้ต้องหาในคดี (Due process) เพื่อมิให้สิทธิของบุคคลถูกล่วงละเมิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย¹¹

¹¹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2551, กันยายน). “การตรวจสอบถ่วงดุลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.” *บทบัญญัติ*, 64, 3. หน้า 13.

สำหรับกฎหมายไทย ทั้งรัฐธรรมนูญและประมวลวิธีพิจารณาความอาญานั้น มีหลายเรื่องที่ยึดหลักตามทฤษฎี Due Process แต่ในทางปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่แล้ว เน้นที่ทฤษฎี Crime Control คือมุ่งเน้นนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยไม่ได้คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลเท่าที่ควร จึงน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เจ้าพนักงานมักออกมาให้ข่าวในคดีอาญา ในลักษณะที่เป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอยู่เสมอ¹²

2.1.4 ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ระบบกระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยเป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งของสังคม สังคมจัดตั้งระบบนี้ขึ้นเพื่อส่งเสริมให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในมาตรฐานอันเดียวกัน เพื่อที่จะให้สังคมเป็นระเบียบและเกิดความมั่นคงขึ้นในสังคม โดยมีกลไกในการควบคุมสังคมเพื่อให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายมีบทบาทสำคัญมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งในการควบคุม จำกัดขอบเขตความผิดปกติหรือพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

ดังนั้นกระบวนการยุติธรรม (Criminal Justice) คือ แบบแผนของการดำเนินงานเพื่อให้ความยุติธรรมแก่ผู้กระทำผิดกฎหมายและให้ความยุติธรรมแก่สังคม หน้าที่หลักของกระบวนการยุติธรรมคือ การป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างเป็นธรรม กล่าวโดยทั่วไปแล้วพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมมีแนวความคิดดั้งเดิมมาจากหลักการของศาสนา การเมือง และกฎหมาย¹³ โดยที่รัฐจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในงานเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย และจะต้องบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในรัฐนั้นและสอดคล้องกับหลักนิติธรรม ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเสรีประชาธิปไตยจึงจะต้องยึดหลักนิติธรรมในการปกครองประเทศจึงจะถือได้ว่ามีการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริง หลักนิติธรรมนี้ก็มีอิทธิพลกับแนวคิดในระบอบประชาธิปไตยอยู่ด้วย แต่การนำหลักดังกล่าวมาใช้ยังอยู่ในขั้นกำลังพัฒนารูปแบบการปกครองให้สอดคล้องกับหลักดังกล่าว

ในปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยเป็นระบบการดำเนินคดีอาญาตามหลักประมวลกฎหมาย (Civil Law) ยึดหลักตัวบทกฎหมายในการแสดงถึงความผิดและใช้คำกล่าวหาในการดำเนินคดีอาญา หรือที่เรียกว่าระบบกล่าวหา (Accusatorial System) โดยมีกระบวนการนำเอากฎหมายมาใช้บังคับ เรียกว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice Process) อันประกอบไปด้วยองค์กรในระบบงานยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice Process) คือ ตำรวจ อัยการ ศาล

¹² มานิดา สารพัฒน์. (2552). การเปิดเผยข้อมูลคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน. หน้า 15.

¹³ อรรถ สุวรรณบุบผา. (2518). หลักอาชญาวิทยา. หน้า 154-155.

และราชทัณฑ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการคือ การป้องกันและควบคุมอาชญากรรม เพื่อให้การดำเนินการต่างๆ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงประกอบไปด้วยส่วนประกอบสำคัญใหญ่ที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1) ส่วนของการบังคับใช้กฎหมาย องค์กรที่ดำเนินการในส่วนนี้ คือ ตำรวจ โดยเป็นขั้นตอนก่อนที่ผู้ถูกกล่าวหา จะเริ่มเข้าสู่ระบบการยุติธรรมทางอาญา เป็นขั้นตอนก่อนที่จะมีการดำเนินการพิจารณาในศาล โดยตำรวจจะต้องดำเนินการตั้งแต่การออกไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อใช้สืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด หรือในกรณีที่จับตัวผู้กระทำความผิดได้ก็จะต้องมีการสอบสวนปากคำ ตรวจสอบประวัติทำแผนประทุษกรรมและทำสำนวนการสอบสวนมีความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง เพื่อส่งพนักงานอัยการต่อไป

2) ส่วนของการพิจารณาคดีในศาล เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีในศาลการให้การบริหารทางกฎหมายในระหว่างการดำเนินคดี องค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็คือ ทนายความอัยการ ผู้พิพากษา เป็นต้น ในส่วนนี้จะเป็นการดำเนินการพิจารณาคดีในศาล ศาลจะเป็นผู้พิจารณาจากพยานหลักฐานที่ฝ่ายโจทก์ คือ พนักงานอัยการนำเข้าสู่ศาล ทนายความฝ่ายจำเลยจะเป็นผู้ที่รักษาผลประโยชน์ทางกฎหมายของฝ่ายจำเลย ขั้นตอนนี้เป็นกรนำตัวผู้ที่เชื่อว่าได้กระทำความผิดและพยานหลักฐานต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้เข้าสู่การพิจารณาเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยในขั้นตอนนี้เป็นหน้าที่ของอัยการที่จะต้องทำหน้าที่ในการกลั่นกรองสำนวนการสอบสวน และพยานหลักฐานต่างๆ ที่ตำรวจรวบรวมไว้ว่าน้ำหนักเพียงพอหรือไม่ที่จะฟ้องผู้ต้องหา หากเห็นว่าน้ำหนักพอและเชื่อว่าศาลจะใช้ลงโทษผู้ต้องหาได้ก็จะดำเนินการฟ้องร้องต่อไปยังศาล

ผู้พิพากษาจะทำหน้าที่พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้พิพากษาจะต้องทำการพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยนั้นเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดจริง จึงจะลงโทษจำเลยได้ หากมีข้อสงสัยศาลก็จำเป็นที่จะต้องปล่อยจำเลยให้พ้นผิดได้ โดยขั้นตอนนี้ทนายความจะเป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำทางด้านข้อกฎหมายแก่จำเลย

3) ส่วนการลงโทษ หลังจากศาลพิจารณาลงโทษแล้ว ก็จะมีผู้ทำหน้าที่บังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือที่เรียกว่า ราชทัณฑ์ นำตัวผู้กระทำความผิดไปลงโทษ เช่น จำคุก ประหารชีวิต หรือมีการคุมประพฤติโดยพนักงานคุมประพฤติ¹⁴

¹⁴ ยี่งรัตน์ สะอาดยิ่ง. เล่มเดิม. หน้า 15-16.

2.2 ความหมายของการเปิดเผยข้อมูลผู้ถูกกล่าวหาในการดำเนินคดีอาญา

2.2.1 ความหมายของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา

ผู้ต้องหา หมายความว่า บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล¹⁵ ผู้ต้องหาจึงเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาอย่างชัดเจน ซึ่งการกล่าวหาอันจะทำให้บุคคลใดตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหา ได้แก่ กรณีที่มีการแจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย หรือเมื่อเจ้าพนักงานพบการกระทำความผิดซึ่งหน้าจึงเข้าจับกุมและดำเนินการอันควรตามกฎหมาย

ส่วน “จำเลย” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้ว โดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด¹⁶ การฟ้องบุคคลยังศาลว่าได้กระทำความผิดเป็นการกล่าวหาเขาเช่นเดียวกัน เพราะแม้ว่าฟ้องจะหมายถึงคำยืนยันการกระทำผิดของจำเลย แต่กรณีก็ยังคงต้องมีการพิสูจน์กันต่อไปอีกว่า จำเลยได้กระทำความผิดจริงตามฟ้องหรือไม่ ฉะนั้น จำเลยจึงยังคงอยู่ในสภาพเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาเช่นเดียวกับผู้ต้องหา เหตุนี้จึงสรุปได้ว่าทั้งผู้ต้องหาและจำเลยต่างเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา¹⁷

2.2.2 ความหมายของข้อมูลข่าวสาร และการเปิดเผยข้อมูลในคดี

คำว่า “ข้อมูลข่าวสาร” หมายความว่า สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าจะสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเอง หรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นพับ แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้

คำว่า “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปภาพ และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย¹⁸

การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) ประกอบด้วยกระบวนการสื่อสารทั้งหลายที่สามารถนำความคิด ข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความเห็นไปถึงคนจำนวนมาก โดยอาจจะใช้สื่อมวลชน (Mass Media) ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น เป็นสื่อ นำข่าวสาร ซึ่งใน

¹⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (2).

¹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (3).

¹⁷ คณิต ฒ นคร ค เล่มเดิม. หน้า 10.

¹⁸ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540, มาตรา 4 วรรค 1 และวรรค 5.

การสื่อสารมวลชนจะมีอำนาจและอิทธิพลต่อผู้รับข่าวสารจำนวนมากเนื่องจากเป็นสื่อประเภทที่มีความกว้างขวางและรวดเร็วในแง่ของการเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และทัศนคติ บางประการไปสู่ประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่มีเกียรติภูมิเป็นที่เชื่อถือของผู้รับสารโดยทั่วไป ดังนั้นจึงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่เสมอว่าเนื้อหา ข่าวสาร ทั้งในด้านความรู้และความบันเทิงมีผลต่อพฤติกรรมของประชาชนทั้งในด้านบวกและด้านลบหรือไม่ สื่อมวลชนมีส่วนที่ทำให้ประเทศพัฒนา และในขณะเดียวกันทำให้สังคมเสื่อมเสียในด้านวัฒนธรรม ประเพณีหรือเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมทางอาชญากรรม¹⁹

“ข้อมูลคดีอาญา” หมายถึง ข้อเท็จจริงหรือเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญานั้นๆ เช่น คำให้การของผู้ต้องหา ถ้อยคำหรือภาพของบุคคล ภาพผู้ต้องสงสัย พยานหลักฐานต่างๆ หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานขอเจ้าพนักงานที่ดำเนินการในคดีนั้น

“เปิดเผย” ในที่นี้หมายถึง การเปิดเผยแก่สาธารณชนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยผ่านสื่อมวลชน ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานจึงหมายถึงการที่เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมเปิดเผยข้อเท็จจริงเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาให้สาธารณชนได้รับทราบ โดยการเปิดเผยในที่นี้มีวิธีการเปิดเผยเช่น กรณีเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมให้ข่าวแถลงข่าว ให้สัมภาษณ์ หรือกระทำการใดๆ ที่ทำให้ประชาชนได้รับทราบเหตุการณ์ หรือข้อเท็จจริงในคดี เช่น การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ โดยเปิดเผยต่อสาธารณะหรือนำผู้ถูกจับกุมเดินประจาน

“การประจาน” หมายถึง การประกาศเปิดเผยความชั่วให้รู้ทั่วกัน หรือการทำให้ได้อาย (Public ridicule) ดังนั้นการใช้ถ้อยคำหรือการกระทำใดๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมที่ทำให้บุคคลทั่วไปคิดว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำผิด ถือเป็นประจานผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งมีลักษณะทำนองเดียวกันที่ปรากฏให้เห็นเป็นประจำทางหน้าหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ในประเทศไทย²⁰

¹⁹ ระวีวรรณ พงษ์พานิช. (2547). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองเหยื่อสตรีจากการละเมิดสิทธิโดยสื่อมวลชน. หน้า 12.

²⁰ สุธรรมา วรกานนท์. (2542). สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่จะไม่ถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมในลักษณะประจาน.” หน้า 2.

2.3 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวน

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถแบ่งแยกออกได้เป็น 3 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ กระบวนการก่อนพิจารณาคดี (หรือชั้นเจ้าพนักงาน) กระบวนการพิจารณาคดี (หรือชั้นศาล) และ กระบวนการบังคับตามคำพิพากษาและคำสั่งคือราชทัณฑ์

การดำเนินคดีอาญากับผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา และจำเลยในอดีตที่ผ่านมาเน้นการรักษาความสงบสุขและการควบคุมการก่ออาชญากรรมยิ่งกว่าที่จะสร้างมาตรการหรือนโยบายในเชิงของการป้องกัน จึงเป็นสาเหตุสำคัญในการที่รัฐจะเพิ่มอำนาจให้แก่ตนเองเพื่อการดำเนินคดีอาญาที่มีประสิทธิภาพ ในด้านหนึ่งของการเพิ่มอำนาจ เช่นว่านี่ทำให้รัฐง่ายต่อการจับกุม และการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้กระทำความผิด แต่ในขณะที่เดียวกันก็เกินไปโดยขาดการตรวจสอบหรือเป็นไปอย่างมีอคติ อาจมีการจับกุมตัวหรือดำเนินคดีแก่ผู้บริสุทธิ์ได้ หรือแม้กระทั่งการใช้อำนาจที่ไม่ชอบละเอียดต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนซึ่งในหลายกรณีเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ของสังคมทั่วไป

2.3.1 กระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

เมื่อพบการกระทำความผิด การสืบสวน สอนสวน จับกุมนั้นในหลายกรณีพบว่าการปฏิบัติต่อผู้เสียหาย ผู้กล่าวหา จำเลยหรือบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นมุ่งเน้นเพื่อความสะดวกแก่การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ แต่ความปลอดภัย สิทธิและเสรีภาพของบุคคลเช่นว่านั้นกลับถูกละเลย แม้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติกระบวนการขั้นตอนในการออกหมายจับหมายค้น หมายค้น ให้เป็นอำนาจของศาลยุติธรรมซึ่งถือเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างองค์กร แต่โดยที่ศาลยุติธรรมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการดำเนินคดี การกำหนดเช่นว่านี้จะมีความเหมาะสม และควรมีแนวคิดแนวทางปฏิบัติในกรณีนี้อย่างไร รวมถึงการบัญญัติเหตุแห่งการออกหมาย บทบัญญัติยกเว้นการดำเนินการตามกฎหมาย หรือบุคคลประเภทใดควรจะได้รับสิทธิพิเศษมิให้ต้องตกอยู่ในอำนาจการบังคับของหมาย หรือการชี้ตัวผู้ต้องหาจะต้องมีระบบคุ้มครองความปลอดภัยทั้งของผู้ชี้และผู้ถูกชี้การชี้ตัวจะเป็นไปอย่างอิสระโดยปราศจากการชี้นำได้อย่างไร²¹

2.3.2 การเปิดเผยข้อมูลคดีอาญาในชั้นสอบสวน

ในปัจจุบันการให้ข่าว การเสนอข่าว ของพนักงานสอบสวนที่ปรากฏให้เห็นในรูปของการเปิดเผยข้อเท็จจริง เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา โดยการเปิดเผยให้แก่สาธารณชนได้รับทราบเหตุการณ์ต่างๆ ในคดีซึ่งปรากฏให้เห็นในลักษณะที่ทำให้เห็นถึงบุคคลที่กล่าวถึงนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งความเป็นจริงแล้วบุคคลผู้นั้นยังอยู่ในระหว่างการดำเนินในกระบวนการ

²¹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. เล่มเดิม. หน้า 16.

ยุติธรรม ซึ่งยังไม่ถูกตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิด ลักษณะของการเปิดเผยในการให้ข่าว เสนอข่าว จะปรากฏให้เห็นในลักษณะ ดังนี้

1) การแถลงข่าวการจับกุมผู้ถูกกล่าวหา ได้แก่ กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ต้องหา ที่ถูกจับพร้อมของกลางออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยในบางครั้งทำป้ายชื่อ ชื่อ สกุล วางไว้ด้านหลังของผู้ถูกกล่าวหา เพื่อแสดงผลงานถึงการปราบปรามการกระทำความผิด การกระทำดังกล่าวเป็นการยืนยัน ประจักษ์ให้สาธารณชนทั่วไปเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามที่ได้แถลงข่าวในลักษณะที่ว่าจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความอับอาย

2) การให้สัมภาษณ์ต่อสื่อข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวถ้อยคำว่ามีพยานหลักฐานแน่นหนา เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลแล้วศาลต้องลงโทษผู้ต้องหาอย่างแน่นอน ถ้อยคำที่ปรากฏต่อสาธารณชนดังกล่าว เป็นการยืนยันและประจักษ์ถึงการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา เพราะเป็นถ้อยคำที่แสดงให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง และทำให้ผู้นั้นได้รับความอับอายเป็นที่ถูกดูหมิ่นเหยียดหยามแก่คนทั่วไป ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวได้

3) การนำตัวผู้ถูกกล่าวหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ โดยเปิดเผยต่อสาธารณะ จากการปฏิบัติในลักษณะนี้ที่เห็นจากการนำเสนอข่าวเป็นประจำคือกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาหมักถูกรุมทำร้าย จากญาติของผู้เสียหาย ซึ่งถือว่าไม่ได้รับการคุ้มครอง หรือความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่พาไปทำแผนดังกล่าว

การนำผู้ถูกกล่าวหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจมักเป็นไปในลักษณะเปิดเผย โดยสื่อมวลชนเป็นผู้ถ่ายทอดออกมาผ่านสื่อ คือ ให้ผู้ถูกกล่าวหานำชี้ที่เกิดเหตุและแสดงท่าทางขณะกระทำผิดโดยละเอียดต่อหน้าสาธารณชน รวมทั้งติดต่อสื่อมวลชนให้ไปทำข่าว หรือมักจะห้ามสื่อมวลชนเข้าไปทำข่าว การจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในลักษณะเอิกเกริกข้างต้นย่อมเป็นการประจานผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาให้ได้รับความอับอายเป็นที่ถูกดูหมิ่นเกลียดชังของคนทั่วไป เพราะการให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำผิดโดยเปิดเผยต่อสาธารณะ เช่น จับรถชนผู้เสียหาย ทำร้ายร่างกายผู้เสียหาย ทำจ่อปืนยิงผู้เสียหายหรือทำข่มขืนผู้เสียหาย เป็นต้น เหล่านี้ย่อมทำให้ผู้พบเห็นไม่ว่าจะเป็นประชาชนที่มาเฝ้าดูการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพบริเวณที่เกิดเหตุหรือประชาชนที่ติดตามข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์เชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงและที่พบเห็นเสมอๆ ที่ผู้ต้องหาถูกเอาป้ายชื่อแผ่น โตะแขวนคอแล้วถูกนำออกแสดงตัวพร้อมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการให้สัมภาษณ์ ให้ข่าวแก่สื่อมวลชนและแม้จะไม่บ่อยครั้งแต่เราก็พบเห็น

การถ่ายทอดการพิจารณาคดีอาญาในรูปแบบต่างๆ เช่น ทางโทรทัศน์วงจรปิด และมีการนำออกเผยแพร่ทางวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งการกระทำเช่นนี้เราจะไม่พบเลยในนานาอารยประเทศ²²

4) การคุมตัวผู้ต้องหาภายหลังจับกุมตระเวนไปในที่ชุมชนเพื่อประจาน

เจ้าหน้าที่ตำรวจมักคุมตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับ โดยใส่กุญแจมือตระเวนไปในที่ชุมชน เช่นตลาด²³ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าอับอายของผู้ต้องหาเล่นการพนันสลากกินรวบไปจังหวัด โดยใส่กุญแจมือให้ตำรวจคุมผ่านตลาดจากอำเภอไปขึ้นรถเพื่อให้อาย เป็นการปราบปรามไม่ใช่ใส่กุญแจมือเพื่อมิให้หนี แม้ไม่ใช่แก๊งเพื่อเหตุส่วนตัวก็เป็นการเกินกว่าเหตุอันควร การกระทำดังกล่าวเป็นการประจานผู้ต้องหาเพราะทำให้ผู้นั้นได้รับความอับอาย เนื่องจากผู้พบเห็นย่อมเข้าใจว่าผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำความผิด

2.4 การดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการ หมายถึง เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้²⁴ พนักงานอัยการจึงเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนเห็นว่า การสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้ทำ “ความเห็น” ไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาคดี

2.4.1 อำนาจหน้าที่ของอัยการ

1) การอำนวยความสะดวก

พนักงานอัยการจะพิจารณารวบรวมข้อมูลบรรดคดีและวินิจฉัยสั่งคดีที่ปวง ดำเนินคดีอาญาทางศาล และดำเนินบรรดคดีตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ²⁵ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยพนักงานอัยการเป็นผู้พิจารณาหลักฐานในสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนสืบเสาะมา แล้ววินิจฉัยสั่งคดี ตลอดทั้งดำเนินคดีอาญาของศาล ในฐานะทนายของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นๆ ซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ

²² คณิศ ฌ นคร ค แหล่งเดิม. หน้า 12.

²³ คำพิพากษาฎีกาที่ 744/2501.

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2(6).

²⁵ วัชรวิทย์ ไซยสาร. (2551, พฤษภาคม). “สถานภาพและบทบาทหน้าที่ของอัยการ: จากทนายแผ่นดิน ถึงองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ.” รัฐสภาสาร, 46, 5. หน้า 19.

2) รักษาผลประโยชน์ของรัฐ

สำนักงานอัยการสูงสุด โดยพนักงานอัยการมีหน้าที่พิจารณาและให้คำปรึกษาในด้านกฎหมายแก่ส่วนราชการ หน่วยงานต่างๆ ของรัฐ ดำเนินอรรถคดีแทนรัฐ หน่วยงานของรัฐและนิติบุคคล ซึ่งตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา โดยการตรวจร่างสัญญาตอบข้อหารือ ตลอดจนดำเนินคดีในศาลในฐานะทนายของแผ่นดิน

3) ค้ำจุนสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

สำนักงานอัยการสูงสุดให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์แก่ประชาชนที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจของพนักงานอัยการ เช่น ในคดีแพ่งให้พนักงานอัยการเข้าไปคุ้มครองสิทธิของบุคคลไร้ความสามารถ บุคคลเสมือนไร้ความสามารถ คนสาบสูญ การร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก นอกจากนี้ยังดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางอรรถคดีแก่ประชาชนผู้ยากไร้ โดยจัดหาทนายอาสาให้ตลอดทั้งการเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนทั่วไป

4) การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

อัยการสูงสุดเป็นผู้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้บุคคลหรือพรรคการเมืองใดเลิกการกระทำเพื่อล้มล้างการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข²⁶ พิจารณาคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง²⁷ ที่มีพฤติการณ์ร้ายชัดปดิส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่และให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดิน²⁸ และหน้าที่อื่นๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

2.4.2 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลในคดีอาญาของพนักงานอัยการ

1) การเปิดเผยข้อมูลที่มีผลต่อการดำเนินคดี

ในการให้ข่าว แถลงข่าว ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับคดีอาญาของพนักงานอัยการแก่สื่อมวลชน เกี่ยวกับเรื่องราวข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในคดี ในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหาในการกล่าวถ้อยคำว่ามีพยานหลักฐานแน่นอนเมื่อมีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลแล้วศาลต้องลงโทษผู้ต้องหาอย่างแน่นอน ถ้อยคำที่ปรากฏต่อสาธารณะดังกล่าวเป็นถ้อยคำที่แสดงให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดอย่างแน่แท้และทำให้ผู้นั้นได้รับความอับอายเป็นที่ดูหมิ่นเหยียดหยามแก่คนทั่วไป ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจแก่พนักงานอัยการกระทำได้

²⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 68.

²⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 272.

²⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 262

2) ในระหว่างการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ

การให้คนฝากขังแต่งกายด้วยเครื่องแบบของนักโทษเด็ดขาดขณะออกนอกเรือนจำ ถือเป็น การปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาอย่างผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากยังไม่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าผู้นั้นกระทำความผิดจริงและมีลักษณะการประจําผู้นั้นเพราะการให้คนฝากขังแต่งกายด้วยเครื่องแบบของนักโทษเด็ดขาดขณะออกนอกเรือนจำยอมทำให้ผู้พบเห็นเข้าใจว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาและทำให้ผู้นั้นได้รับความอับอายเมื่อต้องปรากฏตัวต่อที่สาธารณชน

3) การใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ

การสั่งคดีของพนักงานอัยการ โดยเฉพาะการใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องคดีเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการพิจารณาในการสั่งคดี ซึ่งการควบคุมคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการที่ไม่ใช่ของอัยการสูงสุด อาจมีผลโดยปริยายที่จะสั่งฟ้องคดีอาญาไปยังศาลเป็นหลักเพื่อให้ศาลไปพิจารณาพิพากษาเอาเอง ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพในการกลั่นกรองคดีขึ้นสู่ศาลมีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งอัยการต้องแสดงความรับผิดชอบอย่างมากในการกลั่นกรองและตรวจสอบคดี ดังนั้นการใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีควรตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและแน่นอน และมีการวางกรอบให้พนักงานอัยการปฏิบัติ จากการไม่สั่งฟ้องคดีที่เห็นว่าไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนหรือจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงแห่งชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศให้เสนอความเห็นพร้อมสำนวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อสั่ง²⁹

ดังนั้นในการสั่งคดีของพนักงานอัยการจึงต้องมี โทษกรรมกำกับอยู่ด้วยเสมอ³⁰

4) การเปิดเผยข้อมูลในคดีอาญา

เคยมีบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ให้มีการรองรับสิทธิของประชาชนที่ประสงค์จะทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีหรืออยู่ภายใต้การเก็บรักษาของพนักงานอัยการ ในมาตรา 241 วรรคสาม เป็นการรองรับสิทธิของผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญานั้น มีที่มาและเหตุผลสืบเนื่องมาจากอดีต การสอบสวนซึ่งจัดทำขึ้นโดยพนักงานสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา มักจะถือว่าเป็นความลับที่รัฐไม่อาจจะเปิดเผยให้ผู้อื่นผู้ใดทราบได้ เนื่องจากเกรงว่าหากเปิดเผยออกไปแล้วผู้เสียหาย หรือจำเลยในคดีอาญาจะรู้ว่ามีพยานหลักฐานสำคัญอะไรบ้างและอาจทำลายน้ำหนักพยานหลักฐานซึ่งพนักงานอัยการจำเป็นต้องใช้ในการสืบพยานในคดีนั้น

²⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. เล่มเดิม. หน้า 37.

³⁰ คณิต ณ นคร ง (2551). ภูมิธรรมและบทบาทของพนักงานอัยการ. หน้า 12.

ดังนั้นในมาตรา 241 วรรคสามเองจึงได้จำกัดสิทธิของ “ผู้เสียหาย” และ “จำเลย” ในคดีอาญาในการรับทราบข้อมูลในการดำเนินคดีอาญาไว้เพียงแต่ขอ “ตรวจ” หรือ “คัด” สำเนาคำให้การหรือเอกสารประกอบคำให้การของคนในชั้นสอบสวนเท่านั้น เพื่อมิให้มีการล่วงรู้หรือทราบพยานหลักฐานสำคัญในคดี แต่ทั้งนี้การขอตรวจหรือคัดสำเนาเอกสารนั้นจะควรทำขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการยื่นฟ้องโดยพนักงานอัยการต่อศาลแล้วเท่านั้น ประโยชน์ของจำเลยที่จะได้จากการตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การก็เพียงเพื่อจะเปิดโอกาสให้มีการทบทวน ข้อเท็จจริง และตรวจสอบความถูกต้องเพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ แก้อหรือตัดทอนคำให้การที่ได้เคยให้การไว้แล้ว ซึ่งถูกยกเลิกไปแล้ว

2.5 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลในระหว่างดำเนินคดีชั้นศาล

2.5.1 การพิจารณาคดีและการพิพากษาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผย

การพิจารณาคดีและการพิพากษาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผย จุดประสงค์ของหลักกฎหมายเพื่อให้สาธารณชนได้ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของศาลอันมีเนื้อหาเป็นการคานอำนาจตุลาการตามรัฐธรรมนูญและเป็นหลักประกันความยุติธรรมของผู้ตกเป็นจำเลยในคดี

การอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์หรือโทรทัศน์วงจรปิด ในการพิจารณาพิพากษาคดีที่สำคัญมักได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นจำนวนมาก เช่น คดีข่มขืนกระทำชำเราที่ศาลจังหวัดสมุทรสาคร และศาลจังหวัดสมุทรปราการ การถ่ายทอดต่างๆ ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย การถ่ายทอดต่างๆ จึงเป็นการทำให้ศาลกลายเป็นเวทีการแสดงไป อันอาจกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีได้ นอกจากนั้นการถ่ายทอดอาจกระทบต่อความอิสระของศาลได้ แทนที่จะเป็น “การควบคุมโดยสาธารณชน” ก็กลับกลายเป็น “การครอบงำโดยสาธารณชน” ไป³¹ ซึ่งถือว่าไม่เป็นการสมควรอย่างยิ่ง

นอกจากนั้นยังมีคดีนวลลวี ในวันที่ 12 ธันวาคม 2503 เป็นวันที่ศาลนัดอ่านคำพิพากษาได้มีประชาชนและนักศึกษาชายหญิงจำนวนมากเป็นประวัติดิฉันไม่แพ้เมื่อครั้งศาลตัดสินคดีกรณีสวรรคตรัชการที่ 8 ที่ประชาชนได้ให้ความสนใจไปร่วมฟังคำพิพากษาจนล้นห้องพิจารณาและที่นั่งในห้องพิจารณาฟัง ศาลจึงต้องเปิดและติดตั้งเครื่องขยายเสียงเพิ่มกว่าเดิมอีก เพื่อเปิดโอกาสให้ฟังกันได้ทั่วถึง³² การปฏิบัติของศาลเบื้องต้นแม้จะเป็นการสอดคล้องกับสิทธิที่จะได้รับรู้ของสาธารณชนและเปิดโอกาสให้สาธารณชนได้ตรวจสอบการทำงานของศาล รวมทั้งสอดคล้องกับสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผย แต่ขณะเดียวกันก็เป็นการละเมิดสิทธิ ศักดิ์ศรี

³¹ คณิต ผนกร ค แห่งเดิม. หน้า 19.

³² บุญร่วม เทียมจันทร์. (2533). รวมคดีดัง. หน้า 495.

ความเป็นมนุษย์ หรือประจักษ์ผู้ถูกกล่าวหาให้ได้รับความอับอาย หรือกลายเป็นเวทีการแสดงของศาล การใช้ดุลยพินิจดังกล่าวมีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด

2.5.2 ความเป็นอิสระในการพิจารณาและพิพากษาคดีของผู้พิพากษา

หน้าที่ของผู้พิพากษา คือ การประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีพรรคคดี ซึ่งจักต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม ถูกต้องตามกฎหมายและนิติประเพณี ทั้งจักต้องแสดงให้เห็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนด้วยว่าตนปฏิบัติเช่นนี้อย่างเคร่งครัดครบถ้วน เพื่อการนี้ผู้พิพากษาจักต้องยึดมั่นในความเป็นอิสระของตน และเทิดทูนไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งสถาบันตุลาการ³³

การพิจารณาคดีและการพิพากษาของศาลนั้นเพื่อให้เกิดความยุติธรรม ศาลหรือตุลาการต้องมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง (Independence of Judge) โดยปราศจากการแทรกแซงทั้งจากอำนาจอธิปไตยอื่นหรือการแทรกแซงจากภายในองค์กรตุลาการเองในทางคดี ซึ่งหลักการนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 197 วรรคสอง³⁴ ได้บัญญัติรับรองไว้ ดังนั้นขอบเขตในการตรวจสอบอำนาจของฝ่ายตุลาการจึงต้องคำนึงถึงหลักความเป็นอิสระของตุลาการด้วยเสมอ แม้ว่าการตรวจสอบอำนาจตุลาการจะเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นเนื่องจากการใช้อำนาจตุลาการต้องผูกพันต่อหลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการเพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน³⁵

ในการพิจารณาคดีของศาลมีหลักว่าจะต้องกระทำโดยเปิดเผยเพื่อให้สาธารณชนควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของศาลและเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่จำเลยในคดี แต่แก้ไขไหนจึงจะถือว่าเป็นการกระทำโดยเปิดเผยนั้น ยังไม่มีหลักกฎหมายของไทยที่บัญญัติอนุญาตไว้ชัดเจน ดังนั้น ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่สำคัญ จึงได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นจำนวนมาก จนทำให้ผู้สนใจไม่อาจเข้าฟังการพิจารณาพิพากษาในห้องพิจารณาทั้งหมดได้ ทางปฏิบัติจึงอนุญาตให้มีการถ่ายทอดในรูปแบบต่างๆ เช่น การถ่ายทอด การพิจารณาและพิพากษาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทางโทรทัศน์ หรือโทรทัศน์วงจรปิด ซึ่งการกระทำดังกล่าวสอดคล้องกับสิทธิของสาธารณชนที่จะรับรู้และตรวจสอบการทำงานของศาล และการกระทำเช่นนี้ย่อมทำให้ศาลกลายเป็นเวทีการแสดง หรือการจัดฉาก อันอาจกระทบต่อความเป็นอิสระของศาลได้ และอาจกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีได้

³³ กระทรวงยุติธรรม. (2529). *ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ* ข้อ 1. หน้า 6.

³⁴ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 197 วรรคสอง.

³⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. แหล่งเดิม. หน้า 40-41.

2.6 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2.6.1 สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในฐานะที่เป็นมนุษย์

1) การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค

รัฐธรรมนูญกำหนดคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล มาตรา 4 ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) คือ คุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวของบุคคลทุกคน รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมนำความว่า รัฐจะต้องปฏิบัติต่อประชาชนโดยถือว่าประชาชนเป็นมนุษย์คนหนึ่งรัฐจะปฏิบัติต่อประชาชนเสมือนหนึ่งประชาชนไม่ใช่มนุษย์ไม่ได้ จะปฏิบัติต่อคนเสมือนหนึ่งคนเป็นสัตว์หรือสิ่งของไม่ได้³⁶ ผู้ต้องหาถือเป็นผู้ทรงสิทธิตามกฎหมายและมีสิทธิตามกฎหมาย จึงกล่าวได้ว่าสิทธิของผู้ต้องหาถือเป็นสิทธิตามกฎหมายมหาชน³⁷ หมายถึง อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองแก่ปัจเจกชนในอันที่จะกระทำการใดๆ หรือไม่กระทำการใดๆ ซึ่งการให้อำนาจแก่ปัจเจกชนดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียกร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตสิทธิของตน มีการกล่าวอ้างของนักปราชญ์เสมอว่าสิทธิของบุคคลนั้นเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่มีมาจากกฎหมายธรรมชาติมีอยู่ตามธรรมชาติ อันเป็นกฎหมายที่อยู่เหนืออำนาจรัฐ โดยใช้ได้อย่างไม่เลือกเวลาและสถานที่ซึ่งกฎหมายธรรมชาติจะประกอบไปด้วยลักษณะอันสำคัญคือ เป็นกฎหมายที่ใช้ได้โดยไม่จำกัดเวลา ไม่มีการสูญสิ้นและใช้ได้ทุกแห่งไม่จำกัดว่าจะเป็นรัฐใด³⁸

2) สิทธิส่วนบุคคล

ความหมายของสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว

สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว (Right of Privacy) เป็นสิทธิมนุษยชนที่สำคัญประเภทหนึ่งที่ว่ามิติดตัวบุคคลตั้งแต่เกิด คือสิทธิที่จะอยู่ตามลำพัง (Right to be let alone) โดยปลอดจากการแทรกสอดในความเป็นอยู่ส่วนตัวอย่างแท้จริง ซึ่งการแทรกสอดนั้นทำให้ได้รับความอับอายเดือดร้อน รำคาญใจ สูญเสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินชีวิตตามที่ต้องการ หรือการนำชื่อภาพหรือข้อมูลส่วนบุคคลไปหาประโยชน์โดยมิได้รับอนุญาต

³⁶ มานิตย์ จุมปา. (2551). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. หน้า 81.

³⁷ บรรณเจต สิงคะเนติ. (2547). หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ. หน้า 12.

³⁸ หยุต แสงอุทัย. (2512). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. หน้า 170-171.

ในต่างประเทศได้ให้ความสำคัญแก่การคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวมาช้านานสำหรับประเทศไทยนั้นยังไม่ใคร่มีความตื่นตัวในเรื่องนี้ ทั้งผู้กระทำละเมิดและผู้ถูกละเมิดสิทธิต่างก็มักไม่ทราบว่าสิ่งนี้คือสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และจะไม่มี การถือสาหรือดำเนินคดีในทางแพ่งและทางอาญาต่อกัน โดยอาจเห็นว่าไม่มีผลกระทบต่อชีวิตของตนเท่าใดนัก จึงเกิดการละเมิดสิทธิมากขึ้นทุกขณะและในรูปแบบต่างๆ กัน

ตัวอย่างของการละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ในสังคมไทยก็เช่นการจัดทำพาสปอร์ตแบบใหม่ที่เรียกกันว่า “อี-พาสปอร์ต” ซึ่งจะฝังไมโครชิปบรรจุข้อมูลส่วนตัวของผู้เดินทางอย่างละเอียด การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบเอนกประสงค์หรือสมาร์ทการ์ดซึ่งบรรจุข้อมูลรวมทั้งลายนิ้วมือ ภาพใบหน้าทุกมุม ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพ หมูเลือด รวมทั้งลายพิมพ์ดีเอ็นเอ ฯลฯ การกำหนดให้ผู้ที่ซื้อโทรศัพท์มือถือแบบเติมเงินหรือซิมการ์ดต้องแสดงตนก่อนซื้อ การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับบัตรเครดิตไปยังหน่วยงานกลางตามกฎหมาย ฯลฯ ซึ่งมีผู้คัดค้านว่าการจัดเก็บหรือแจ้งข้อมูลดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลมากเกินไป

โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักแสดงหรือนักรื่องรวมทั้งบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมร้องเรียนว่า ถูกช่างภาพอิสระที่เรียกกันว่า “ปาปาราสซี่” (Paparazzi) แอบถ่ายภาพขณะที่ใช้ชีวิตส่วนตัวแล้วนำไปเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือทางอินเทอร์เน็ต ได้รับความอับอายเดือดร้อนใจ และมีหลายรายขู่ว่าจะฟ้องช่างภาพอิสระดังกล่าวเป็นคดีแพ่งและคดีอาญา³⁹

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 คุ้มครองสิทธินี้ไว้ในมาตรา 35 ซึ่งบัญญัติว่า

“สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

อนึ่ง ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติหลายฉบับ และบางฉบับได้บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวที่

³⁹ กุลพล พลวัน. (2551). “บุคคลสาธารณะกับสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว.” *บทบัญญัติ*, 64, 3. หน้า 24.

ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีด้วย เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 17 บัญญัติว่า

(1) บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว สถานหรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้

(2) บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซง หรือลบลู่เช่นว่านั้น

3) สิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรม

ในอดีตมนุษย์มีสภาพความเป็นมนุษย์ที่ไม่เท่าเทียมกันเพราะการมีระบบทาสมนุษย์ในสังคมจึงมีทั้งมนุษย์ที่เป็นผู้ทรงสิทธิและมนุษย์ที่ไม่ทรงสิทธิ ในการยอมรับถึงสิทธิต่างๆ ในอดีตของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาจึงไม่มีหรือหากจะมีการยอมรับก็น้อยมาก ฉะนั้นขณะเมื่อการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐยังใช้ระบบไต่สวน คือการรวมหน้าที่สอบสวน ฟ้องร้องและหน้าที่พิจารณาคดีไว้ที่องค์กรเดียวกัน ผู้ถูกกล่าวหาในฐานะเป็นกรรมในคดีรัฐจึงสามารถกระทำการใดๆ ต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้ต้องหาได้โดยปราศจากข้อกำหนดและการดำเนินคดีอาญาแบบไต่สวนได้เลวร้ายลงไปจนถึงขีดสุดเมื่อมีการทรมานร่างกายผู้ถูกกล่าวหาเพื่อค้นหาความจริง

เมื่อการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐได้เปลี่ยนเป็นระบบกล่าวหาโดยถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็น “คน” และเป็นส่วนหนึ่งของวิธีพิจารณาความอาญาที่มีสิทธิต่างๆ ในอันที่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ทั้งกฎหมายได้บัญญัติห้ามการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบไว้ด้วย

ปัจจุบันการคุ้มครองความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งที่ได้รับการรับรองไว้เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น บุคคลทั้งหลายที่ถูกลิดรอนเสรีภาพต้องได้รับการปฏิบัติอย่างมนุษยธรรมและได้รับการเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองข้อ 10 (1) หรือในการปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย (Law enforcement officials) จะต้องให้ความเคารพและให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายจะขู่ข่มขู่หรือก่อกวนหรือยอมให้เกิดการกระทำใดๆ อันเป็นการทรมานการปฏิบัติหรือการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติไม่ได้ประมวลจรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รักษากฎหมาย (Code of Conduct for Law Enforcement Officials) หรือการประจานผู้ที่ศาลมีคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดก็ต้องห้ามตามมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระทำอันมีลักษณะเป็นการละเมิดต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการพิจารณาที่กฎหมายรับรองไว้ย่อมเป็นการไม่เคารพ

ต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ผู้ถูกกล่าวหาขึ้นอยู่กับความเป็นมนุษย์ และทำให้บุคคลนั้นได้รับการปฏิบัติเหมือนไม่ใช่มนุษย์

2.6.2 สิทธิที่ได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดโดยศาล ข้อสันนิษฐานดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ใน

1) กฎหมายสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 10 บุคคลชอบที่จะได้รับความเท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์ในอันที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยโดยศาลซึ่งเป็นอิสระและไร้อคติในการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ตลอดจนข้อที่ตนถูกกล่าวหาใดๆ ทางอาญา

2) บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา มีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าผู้นั้นกระทำความผิดตามกฎหมายภายใน ในการพิจารณาโดยเปิดเผยและผู้นั้นมีหลักประกันที่จำเป็นในการต่อสู้คดี ข้อ 1 (11)

3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติรับรองข้อสันนิษฐานในความบริสุทธิ์ รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทยได้ให้การรับรองถึงข้อสันนิษฐานในความบริสุทธิ์มานานแล้ว จนมาถึงฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2550 ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 39 วรรค 2 และวรรค 3 ความว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด ปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

4) ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังอ้างถึงหลักการสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์

ในมาตรา 227 “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่างพิพากษาลงโทษ จนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”

จากบทบัญญัติเกี่ยวกับข้อสันนิษฐานว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างสมบูรณ์และสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาได้รับการเน้นย้ำและขยายให้กว้างขวางออกไปเพียงแต่ทางปฏิบัติเท่านั้นที่ดูจะไม่ค่อยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาเท่าที่ควร

2.6.3 สิทธิที่จะไม่ถูกกระทำในลักษณะการละเมิดสิทธิจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ความสำคัญของเรื่องสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดในการบวนการยุติธรรมทางอาญา หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับการเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

โดยหากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศใดหรือที่ใดก็ตามปราศจากการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นแล้ว ย่อมไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะเป็นได้แค่เพียงกระบวนการดำเนินคดีทางอาญาหรือกระบวนการลงโทษทางอาญาเท่านั้น สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นหลักประกันและวิธีการนำไปสู่ความถูกต้องชอบธรรมและความยุติธรรม โดยที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบให้ได้ความจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดและผู้กระทำความผิด จึงต้องมีมาตรการที่เป็นมาตรฐานให้เกิดความแน่นอนในความถูกต้องของการปฏิบัติในทุกขั้นตอนตั้งแต่จุดเริ่มต้นของคดีไปจนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการทั้งหมดของคดีนั้น โดยตั้งแต่ในขั้นตอนที่รัฐจะดำเนินคดีอาญากับผู้ใดก็จะต้องมีหลักฐานและเหตุผลอันสมควรตาม กระบวนการและวิธีการของกฎหมายโดยชอบที่จะรองรับการพิสูจน์ได้ว่ามีการกระทำความผิดและผู้ถูกดำเนินคดีนั้นเป็นผู้กระทำความผิด การดำเนินคดีอาญาโดยอำเภอใจซึ่งอาจมีการดำเนินคดีอาญากับผู้บริสุทธิ์ไปด้วยนั้นเป็นเรื่องที่ร้ายแรงเพราะในระหว่างเวลาที่บุคคลถูกดำเนินคดีอาญาอาจถูกจำกัดอิสรภาพหรือเสื่อมเสียสิทธิที่สำคัญซึ่งอาจเปรียบเสมือนว่าไม่แตกต่างอะไรกับการถูกลงโทษไปแล้วโดยกระบวนการดำเนินคดีอาญานั้น ในขณะที่เดียวกันการดำเนินคดีอาญาผิดตัวดังกล่าวก็อาจมีผลให้ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงลอยนวลโดยหลุดรอดจากการถูกดำเนินคดีซึ่งย่นนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมซ้อนกันหลายชั้น การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาย่อมทำให้เกิดความตระหนักในความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติอย่างมีมาตรฐานที่ถูกต้องเพราะสำนึกว่าการดำเนินคดีผิดพลาดนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องเล็กๆ หากแต่เป็นเรื่องใหญ่หลวงเพราะเป็นการกระทำต่อมนุษย์และต่อความเป็นมนุษย์⁴⁰

กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีลักษณะและวัตถุประสงค์ที่ต่างจากกระบวนการยุติธรรมอื่น เนื่องจากมีการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก วัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีด้วยกัน 2 ประการ กล่าวคือ การหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ (Crime Prevention) และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลหรือผู้ต้องหาในคดี (Due Process) เพื่อมิให้สิทธิของบุคคลถูกล่วงละเมิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาคือการค้นหาความจริง แต่จากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นการกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง เช่นในชั้นพนักงานสอบสวน มีการซ้อมผู้ต้องหา โดยการนำไฟมาจี้ตัวเพื่อให้รับสารภาพ โดยการทรมาน ซึ่งมีข่าวปรากฏออกมาทางหน้าหนังสือพิมพ์อยู่บ่อยๆ ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่คำนึงถึงความเป็นมนุษย์เกียรติภูมิของมนุษยชาติ นั้น ซึ่งเป็นหลักที่ไม่ถูกต้องด้วยหลักนิติรัฐ เพราะรัฐต้องมีหน้าที่อำนวย

⁴⁰ ชาดิ ชัยเดชสุริยะ. (2549). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. หน้า 2.

ความยุติธรรม การเคารพต่อเกียรติภูมิของมนุษยชาติของผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็นเนื้อหาที่สำคัญในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁴¹

การดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหาไม่มีหลักว่าการค้นหาความจริงจะกระทำได้โดยปราศจากข้อจำกัด การดำเนินคดีอาญามีใช่เป็นการกระทำเพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องของเนื้อหาของคำพิพากษาแต่เพียงประการเดียว แต่ต้องเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามวิถีทางยุติธรรมด้วย การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “หลักความสมควรแก่เหตุ” ต้องมีความเหมาะสมพอดีในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งรวมถึงเรื่องที่ทำต่อผู้ถูกกล่าวหาด้วย ดังนั้นจากการกระทำอันถือว่าการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถที่จะกระทำได้นอกจากจะต้องเป็นเรื่องที่กฎหมายให้อำนาจไว้จึงจะทำได้เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาอันจะกระทบถึงสิทธิของผู้กระทำความผิดดังกล่าว

⁴¹ คณิต ฌ นคร ค แหล่งเดิม. หน้า 15.

บทที่ 3

หลักประกันสิทธิผู้ถูกล่าหาลในคดีอาญาจากการเปิดเผยข้อมูลในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาลในต่างประเทศและประเทศไทย

ในบทนี้จะได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายแห่งกฎหมายต่างประเทศที่มีบทบัญญัติที่เป็นหลักประกันในการรับรองสิทธิของผู้ถูกล่าหาลในคดีอาญาจากการเปิดเผยข้อมูลระหว่างพิจารณาคดีทั้งในระหว่างที่เป็นผู้ถูกล่าหาลหรือผู้ต้องหาในชั้นเจ้าพนักงานสอบสวน และระหว่างที่เป็นจำเลยในชั้นพิจารณาคดีของศาลก่อนที่จะมีคำพิพากษา โดยจะทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังที่กำหนดโดยสหประชาชาติ มุมมองของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายคอมมอนลอว์ และสหพันธรัฐเยอรมนี ซึ่งใช้กฎหมายภาคพื้นยุโรป เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทย

3.1 หลักประกันสิทธิของผู้ถูกล่าหาลและจำเลยในการเปิดเผยข้อมูลในระหว่างดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล ตามกฎหมายต่างประเทศ

3.1.1 มาตรการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกล่าหาลขององค์การสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติให้การรับรองสิทธิมนุษยชนทางอาญาไว้เป็นมาตรฐานสากลโดยบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights 1948) ในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษ มีดังนี้

1) สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในระหว่างการดำเนินคดี และสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่¹

(1) สิทธิได้รับการสันนิษฐานได้ก่อนว่าจะมีการพิสูจน์ว่าผู้นั้นกระทำความผิดตามกฎหมายภายในการพิจารณาโดยเปิดเผย และผู้นั้นมีหลักประกันที่จำเป็นในการต่อสู้คดีข้อ 11 (1)

(2) บุคคลจะได้รับการพิจารณาคดีอาญา อย่างเสมอภาคและเป็นธรรมโดยเปิดเผยในศาลที่มีอำนาจอิสระและเป็นกลาง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย หนังสือพิมพ์และสาธารณชนอาจถูกห้ามการรับฟังการพิจารณาทั้งหมดหรือบางส่วนได้ ด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ความสงบเรียบร้อย

¹ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2540). สิทธิของผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญา (โครงการศึกษาวิชัย). หน้า 10.

หรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตย หรือด้วยเหตุผลด้านความเป็นอยู่ของคู่กรณี หรือกรณีในศาลเห็นว่าความจำเป็นอย่างยิ่งว่าเป็นพฤติการณ์พิเศษ ซึ่งการเป็นข่าวอาจทำให้กระทบต่อความยุติธรรม แต่คำพิพากษาในคดีอาญาย่อมเป็นที่เปิดเผย เว้นแต่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของเด็กและเยาวชน (ข้อ 14 (1))

(3) บุคคลทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้พิสูจน์ว่า กระทำผิดตามกฎหมาย (ข้อ 14 (2))

2) The European Convention of Human Rights ได้กำหนดสิทธิที่ได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและโดยเปิดเผยตามข้อ 6 ดังนี้

(1) ในคดีแพ่งหรือคดีอาญา บุคคลผู้ถูกฟ้องจะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและโดยเปิดเผยในเวลาที่เหมาะสม โดยศาลหรือองค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีตามกฎหมาย คำพิพากษาจะต้องอ่านโดยเปิดเผย แต่อาจมีการห้ามลงข่าวหนังสือพิมพ์หรือเปิดเผยข่าวต่อสาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อศีลธรรมอันดี หรือรักษาความลับของทางราชการในสังคมประชาธิปไตยหรือเพื่อประโยชน์ของการปกป้องสิทธิส่วนบุคคลของคู่ความ หรือในกรณีที่ศาลเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องห้ามการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ของความเป็นธรรมแห่งการดำเนินคดี (ข้อ 6.1)

(2) บุคคลที่ถูกฟ้องเป็นคดีอาญา จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด

(3) สิทธิที่จะได้รับคำชดเชยความเสียหายจากการที่ได้รับการพิจารณาคดีโดยมิชอบให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ ถ้าเป็นกรณีที่มีความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมนั้น มิได้เกิดจากความผิดของผู้ถูกลงโทษนั้น (ข้อ 6.5)

3.1.2 ประเทศอังกฤษ

หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ถูกเปิดเผยข้อมูลในระหว่างที่ดำเนินคดีในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล มีดังนี้

1) การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(1) การจำกัดการรายงานข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ศาลได้วินิจฉัยเรื่องการเปิดเผยข้อมูลของเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้ว่า โดยหลักแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ควรเปิดเผยข้อมูลที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่หรือที่เกี่ยวกับบุคคลหนึ่งบุคคลใดในสังคม ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นไม่ได้ใช้เป็นการทั่วไป และมีแนวโน้มว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลดังกล่าวหากได้มีการเปิดเผยออกไป อย่างไรก็ดีหากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้กระทำด้วยความระมัดระวังและโดยสุจริตเพราะเห็นว่ามีความจำเป็นต่อสาธารณะที่ต้องเปิดเผยข้อมูลนั้นเพื่อ

ป้องกันอาชญากรรมหรือเพื่อเตือนให้คนในสังคมทราบถึงอันตรายที่เกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจมีสิทธิที่จะเปิดเผยได้ในขอบเขตจำกัดตามที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น Rv Chief Constable of the North Wales Poice and others, ex Parte AB and another (1997) หรือในการเผยแพร่รูปภาพของบุคคล เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจกระทำได้เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันและสืบสวนอาชญากรรม การสอบสวนความผิดที่ถูกกล่าวหาและการจับผู้ต้องสงสัยว่ากระทำผิด Hellewell v Chief Constable of the Derbyshire (1995)

(2) กฎหมายว่าด้วยละเมิดอำนาจศาล

ละเมิดอำนาจศาลเป็นอำนาจบังคับพิเศษของศาลนอกเหนือจากอำนาจบังคับโดยทั่วไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของศาลเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย รวดเร็ว และป้องกันการสร้างอิทธิพลอันมิชอบเหนือบุคคลทั่วไปและผู้เป็นความในคดี ละเมิดอำนาจศาลจึงมิได้มีขึ้นเพื่อการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาโดยตรง แต่การที่ศาลใช้มาตรการลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลนี้มีผลเป็นการคุ้มครองมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาในลักษณะที่ทำให้ผู้นั้นดูเหมือนเป็นผู้กระทำผิดโดยปริยาย ด้วยเหตุนี้จึงเห็นสมควรที่จะอธิบายถึงละเมิดอำนาจศาลในประเทศอังกฤษให้เป็นที่เข้าใจพอสังเขป

การละเมิดอำนาจศาลในประเทศอังกฤษมีทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา คดีแพ่งได้แก่การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือกระบวนการพิจารณาของศาล ในคดีอาญาได้แก่การขัดขวาง การบริหารงานยุติธรรม ซึ่งการละเมิดอำนาจศาลในคดีอาญามีทั้งการละเมิดอำนาจศาลในห้องพิจารณา เช่น การทำร้ายร่างกาย การดูหมิ่นศาล ขัดขวางการพิจารณาคดี การถ่ายภาพหรือสเก็ตซ์ภาพในศาล เป็นต้น ส่วนการละเมิดอำนาจศาลนอกห้องพิจารณา เช่น การกล่าวหรือโฆษณาถ้อยคำหรือกระทำการซึ่งมีแนวโน้มว่าจะแทรกแซง หรือขัดขวางต่อการบริหารงานยุติธรรม เช่น โฆษณาเรื่องราวที่อาจก่อให้เกิดอคติหรืออิทธิพลต่อคู่ความ พยาน หรือลูกขุนในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

การแสดงความเห็นเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะหรือความประพฤติของผู้ต้องหา ซึ่งอาจก่อให้เกิดอคติต่อการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม โดยการครอบงำลูกขุนหรือผู้ที่จะเป็นลูกขุน อันทำให้ต้องรับผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ได้แก่ การเปิดเผยประวัติอาชญากรรมของผู้ต้องหา (criminal records of accused) การวิจารณ์เกี่ยวกับบุคลิกลักษณะที่ไม่ดีของผู้ต้องหาก่อนคดีขึ้นสู่การพิจารณา หรือการโฆษณาคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่ได้กระทำนอกศาลแม้จะเป็นความจริงก็ตาม² แต่การรายงานว่ามีอาชญากรรมเกิดขึ้นหรือรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจับกุม หรือการฟ้องร้องไม่ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล³

² 9 Halsbury's Laws (4th.ed.). para 10.

³ Ibid. para 11.

ละเมิดอำนาจศาลในอังกฤษถือเป็นความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability)⁴ แม้ผู้กระทำจะไม่มีเจตนาก่อให้เกิดอคติเช่นนั้นก็ตาม แต่การขาดเจตนาดังกล่าวอาจทำให้รับโทษน้อยลง อำนาจศาลในการลงโทษบุคคลฐานละเมิดอำนาจศาลเข้มงวดมาก ซึ่งบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ The Sunday Times ของสหรัฐอเมริกาเคยรายงานว่า ความเกรงกลัวต่อความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลทำให้สื่อมวลชนอังกฤษมักไม่สัมภาษณ์พยาน รายงานข่าวเกี่ยวกับคำรับสารภาพ หรือการกระทำผิดครั้งก่อน หรือถ่ายภาพจำเลย พยาน หรือเจ้าหน้าที่ของศาลภายในบริเวณห้องพิจารณาแม้แต่การรายงานว่าจำเลยบริสุทธิ์ก็ต้องห้าม

ระยะเวลาที่บุคคลอาจต้องรับผิดชอบละเมิดอำนาจศาลได้แก่ช่วงเวลาที่กระบวนพิจารณากำลังดำเนินอยู่ซึ่งเริ่มตั้งแต่เมื่อบุคคลถูกจับกุมและอยู่ในความควบคุม⁶ เช่น ในคดี R.v.Thomson Newspapers Ltd. & others ศาลสั่งปรับผู้พิมพ์โฆษณาหนังสือพิมพ์เป็นเงิน 5,000 ปอนด์ สำหรับการตีพิมพ์ข้อความ และการลงรูปถ่ายของผู้ต้องหาในขณะที่รอให้คดีขึ้นสู่การพิจารณา โดยศาลถือว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อชื่อเสียงของผู้ต้องหาและอาจก่อให้เกิดอคติต่อคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของลูกขุนได้

กฎหมายไม่ได้จำกัดว่าผู้กระทำต้องเป็นบุคคลธรรมดาทั่วไปเท่านั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมอาจต้องรับผิดชอบละเมิดอำนาจศาลได้เช่นกัน⁷

(3) คดีหมิ่นประมาท

หมิ่นประมาท (Defamation) แบ่งได้เป็น Libel มีลักษณะเป็นถ้อยคำที่โฆษณาได้เขียน พิมพ์หรือจดหมายลงไว้ในลักษณะที่เป็นการถาวร และถ้าเป็น Slander มีลักษณะเป็นการหมิ่นประมาทเพียงคำพูดหรือกริยาท่าทาง

ถ้อยคำที่จะเป็นหมิ่นประมาทได้นั้นต้องเป็นถ้อยคำที่ทำให้ความนับถือที่สังคมมีต่อบุคคลหนึ่งลดลง หรือทำให้บุคคลนั้นเป็นที่รังเกียจ หรือถูกเหยียดหยามหรือทำให้ผู้นั้นถูกดูหมิ่นเกลียดชัง หรือใส่ความเขาโดยการดูหมิ่น หรือทำให้เสียหายต่อตำแหน่งหน้าที่วิชาชีพ อาชีพ การค้า หรือธุรกิจ ซึ่งถ้อยคำนี้อาจเป็นคำพูด รูปภาพ ภาพ ท่าทาง หรือรูปแบบ อื่นที่แสดงให้เห็นถึง

⁴ Contempt of Court Act 1981,s.2.

⁵ Ernest D.Giglio.FreePress-Fair Trial in Britain andAmerica. Journal of Criminal Justice vol.10 (1982):345.

⁶ 9 Halsbury's Laws (4th.ed.) para 14.

⁷ 9Halsbury's Laws (4th.ed.) para 14 note 8.

ความหมาย ตัวอย่างของถ้อยคำที่ถือเป็นหมิ่นประมาท เช่น กล่าวว่าคุณคลิดถูกฟ้องในความผิดฐานเบิกความเท็จและพนักงานอัยการได้มีคำสั่งให้ฟ้องบุคคลนั้นในความผิดฐานเบิกความเท็จ⁸

ในกรณีที่บุคคลใดอยู่ในที่ประชุมซึ่งมีผู้สื่อข่าวร่วมอยู่ด้วยได้กล่าวถ้อยคำหมิ่นประมาทบุคคลอื่นและร้องขอให้หนังสือพิมพ์โฆษณาถ้อยคำของเขา บุคคลนั้นต้องรับผิดชอบเพื่อการโฆษณาในหนังสือพิมพ์นั้น และในกรณีที่บุคคลใดได้ติดต่อไปยังสื่อข่าวหนังสือพิมพ์และได้กล่าวถ้อยคำหมิ่นประมาทบุคคลอื่นโดยมุ่งหมายให้ถ้อยคำของเขาโฆษณาในหนังสือพิมพ์ บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบเพื่อการโฆษณาในหนังสือพิมพ์นั้น แต่ถ้าเป็นการตอบคำถามที่ถูกถามโดยผู้สื่อข่าวและผู้สื่อข่าวได้เขียนเรื่องซึ่งรวมถึงคำตอบและได้โฆษณาในหนังสือพิมพ์ผู้กล่าวถ้อยคำไม่ต้องรับผิดชอบ⁹

การกล่าวถ้อยคำเกี่ยวกับการพิจารณาต่อหน้าศาลตามกฎหมายย่อมไม่เป็นหมิ่นประมาทแต่หากถ้อยคำนั้นไม่ได้กล่าวโดยบุคคลที่มีหน้าที่ต้องกล่าวถ้อยคำเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาต้องรับผิดชอบหมิ่นประมาท เช่น การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวต่อหน้าศาลเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาครั้งกล่าว¹⁰ จะเห็นได้ว่าการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาชั้นสอบสวน โดยหลักแล้วห้ามมิให้เปิดเผยเว้นแต่มีกฎหมายให้อำนาจและต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะในการป้องกันอาชญากรรม หรือเพื่อเตือนให้ประชาชนในสังคมทราบถึงอันตรายที่เกิดขึ้น และเมื่อพิจารณาตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเปิดเผยข้อมูลที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาดูเหมือนเป็นผู้กระทำความผิด เช่นการเปิดเผยคำรับสารภาพของผู้ต้องหาต้องรับผิดชอบละเมิดอำนาจศาล หรือการกล่าวว่าคุณคลิดถูกฟ้องในความผิดอาญาต้องรับผิดชอบหมิ่นประมาท¹¹

2) การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในที่เกิดเหตุ

การนำผู้ต้องหาที่ให้การรับสารภาพไปยังที่เกิดเหตุและให้แสดงท่าทางขณะกระทำผิดหรือที่เรียกว่าการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ โดยจัดให้มีการบันทึกภาพด้วยวิดีโอเทป มีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันว่าผู้ต้องหาได้ให้การรับสารภาพ โดยสมัครใจ ซึ่งในประเทศอังกฤษถือว่าวิดีโอเทปบันทึกภาพการทำแผนประทุษกรรมข้างต้นเป็นคำรับสารภาพอย่างหนึ่งตามกฎหมายคอมมอนลอว์ และผลของคำรับสารภาพเป็นไปตามกฎหมายใน The Police and Criminal Evidence Act 1984 แม้ใน The Police and Criminal Evidence Act 1984 จะไม่ได้กำหนดเรื่อง

⁸ 28 Halsbury's Laws.(4th,ed.). para 54 note 13.

⁹ Ibid. para 70.

¹⁰ Ibid. para 98.

¹¹ สุธรรมา วรกานนท์. (2542). สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่จะไม่ถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมในลักษณะประจักษ์. หน้า 34.

ดังกล่าวไว้ก็ตามแต่ถ้าการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย จะทำให้พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ซึ่งคำพิพากษาฎีกาที่ตัดสินตามกฎหมายอังกฤษเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพได้แก่คดี R v Quinn, R v Bloom (1961) และ Li Shu-Ling v R (1988) โดยทั้งสองคดีนั้นมีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพกระทำขึ้นในที่เกิดเหตุซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยบุคคล ดังนั้นจึงไม่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับเรื่องการประจานผู้ถูกกล่าวหา คงมีแต่ประเด็นที่ว่าวิธีโอเพนการกระทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพนั้นรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้หรือไม่ และมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหนเพียงใด

3) การแต่งกายของจำเลยระหว่างพิจารณา

รัฐมีหน้าที่ต้องจัดหาเสื้อผ้าให้ผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งคนฝากมีสิทธิสวมเสื้อผ้าของตนเอง และได้รับอนุญาตให้นำเสื้อผ้าจากภายนอกเรือนจำเข้ามาได้¹² และคนฝากที่ถูกคุมตัวไปศาลต้องสวมเสื้อผ้าของตนเอง หรือเสื้อผ้าที่แตกต่างไปจากเสื้อผ้าที่สวมใส่ในเรือนจำ¹³

กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายที่กล่าวข้างต้น คนฝากมีสิทธิฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลว่าเจ้าหน้าที่เรือนจำไม่ปฏิบัติให้ถูกต้อง หรือฝ่าฝืนข้อกำหนดในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนฝาก

4) การถ่ายทอดการพิจารณาคดีในศาลทางโทรทัศน์

กฎหมายอังกฤษห้ามมิให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาคดีทางโทรทัศน์ ทั้งนี้ตามที่กำหนดไว้ใน The Criminal Justice Act 1925 มาตรา 41

กฎหมายของประเทศอังกฤษมีมาตรการการควบคุมการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐและของศาลในกระบวนการยุติธรรม และในการบังคับใช้กฎหมายได้ให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ทางปฏิบัติจะไม่มีเปิดเผยข้อมูลของผู้ถูกกล่าวหาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญา ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิที่จะไม่ถูกกระทำโดยปริยาย

3.1.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาในขั้นตอนการสอบสวนที่มีลักษณะทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด โดยยังถือว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ การปฏิบัติเช่นนี้กับผู้ต้องหาอาจเกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีและยังส่งผลให้การพิจารณาชี้ขาดข้อเท็จจริงของคณะลูกขุนเกิดอคติปราศจากความ

¹² The Prison Rules 1964,r.20(1).

¹³ The Prison Rules 1964,r38(3) และ r.20(1).

ยุติธรรมได้ แต่ทั้งนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาก็เป็นประเทศหนึ่งที่ว่าสื่อมวลชนมีเสรีภาพโดยอิสระในการเสนอข้อมูลข่าวสารเห็นได้จากบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 1 (First Amendment) ที่บัญญัติห้ามมิให้รัฐสภาจำกัดเสรีภาพในการพูดหรือการพิมพ์โฆษณา¹⁴ ทำให้สื่อมวลชนในประเทศสหรัฐอเมริกามีเสรีภาพในการเสนอข่าว แต่ทั้งนี้หากสื่อมวลชนมีเสรีภาพมากเกินไปในการเสนอข่าวก็อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่นเช่นกัน โดยเฉพาะการเสนอข่าวเกี่ยวกับคดีอาญา ดังนั้นจึงมี Freedom of Information Act 1974 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับเสรีภาพของข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะในส่วนของกาให้ข่าวคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อสื่อมวลชนที่ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องให้ข่าวหรือเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบมากที่สุดเท่าที่จะทำได้เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นที่ไม่ต้องเปิดเผยคือ

- 1) เป็นการสอดแทรกต่อกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย
- 2) เป็นการกีดกันบุคคลจากสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีด้วยความเป็นธรรมหรือปราศจากอคติและความลำเอียงจากการตัดสินคดี
- 3) เป็นการรุกรานต่อความเป็นส่วนตัวของบุคคล
- 4) เป็นการเปิดเผยหลักฐานที่แสดงว่าเป็นบุคคลนั้นจากแหล่งกำเนิดที่เป็นความลับหรือข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับซึ่งเอามาจากแหล่งกำเนิด
- 5) การเปิดเผยวิธีการเกี่ยวกับการสืบสวนและวิธีดำเนินการ
- 6) เป็นอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยเกี่ยวกับร่างกายจากการบังคับใช้กฎหมาย¹⁵

ในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงมีการกำหนดแนวทางในการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐในคดีอาญาไว้ว่าไม่ว่าเวลาใดๆ เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวจะต้องไม่ให้ข่าวเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือการพิจารณาคดีของผู้ถูกกล่าวหา และจะต้องไม่ให้ข่าวที่มีเหตุผลน่าเชื่อว่าจะก่อให้เกิดอิทธิพลขึ้นในระหว่างการพิจารณาคดีหรือการพิจารณาคดีที่จะเริ่มขึ้นในภายหลัง นับตั้งแต่ที่ได้จับกุมตัวไปจนกว่าการดำเนินคดีนั้นจะสิ้นสุด โดยคำพิพากษาของศาลหรือโดยวิธีอื่น และภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยกฎหมายหรือโดยวิธีอื่น

- 1) การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด

¹⁴ Scheb, John M., Scheb II, John M. Criminal procedure. (2002). **Third Edition.** Wardsworth. Advision of Thomson Learning, Inc. pp. 321.

¹⁵ Francois, William E. Mass Media Law and Regulation. (1982). **Third Edition.** Ohio: Grid Publishing, Inc. pp. 299.

1) การจำกัดการรายงานข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐและการพิจารณาในชั้นศาล

การให้ข่าวคืออาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการส่งผลกระทบต่อ การพิจารณาซึ่งขาดข้อเท็จจริงของลูกขุนได้ เพราะการเผยแพร่ข่าวสารต่างๆ ทำให้ไม่สามารถ คัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นลูกขุนที่เที่ยงธรรมปราศจากอคติความลำเอียงได้เท่ากับเป็นการปฏิเสธสิทธิ ของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม (fair trial) ตามที่บัญญัติรับรองไว้ใน รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 6 (Sixth Amendment) และทำให้ต้องพิจารณาคดีใหม่ (new trial) รวมทั้งหนังสือพิมพ์และสาธารณชนไม่มีสิทธิที่จะได้รับการแจ้งให้ทราบจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและ พนักงานอัยการเกี่ยวกับรายละเอียดของพยานหลักฐานที่ได้รวบรวมมาอันเป็นประจักษ์ต่อจำเลยที่ เกิดขึ้นในเวลานั้น¹⁶

ในคดีลอบสังหารประธานาธิบดี Kennedy ตำรวจเมือง Dallas และสื่อมวลชน ถูกดำเนินอย่างรุนแรงเกี่ยวกับการรายงานข่าวในคดี เพราะผู้ต้องหาถูกลอบสังหารระหว่างที่อยู่ บริเวณทางเดินภายในตึก (hallway) ของกองบัญชาการตำรวจในเมือง Dallas ซึ่งขณะนั้นบริเวณ ดังกล่าวเต็มไปด้วยผู้สื่อข่าว ช่างภาพและผู้สื่อข่าวและผู้สนใจและการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำพยานหลักฐานออก แสดงในที่ที่มีประชาชนเป็นจำนวนมากและให้ข้อมูลเกี่ยวกับพยานหลักฐานอื่นในคดี การกระทำ ดังกล่าวเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดอคติซึ่งเสียหายต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา และการเปิดเผยรายละเอียด ของพยานหลักฐานเช่นนี้ทำให้ยากต่อการที่จะคัดเลือกลูกขุนที่ปราศจากอคติและยากต่อการที่ถูก กล่าวหาจะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม (fair trial) ซึ่งจริงๆ แล้วหากผู้ต้องหายังมีชีวิตอยู่ ศาลอาจพิพากษาว่าไม่มีความผิดก็เป็นได้ แม้ว่าผู้ต้องหาจะได้กระทำผิดจริงก็ตามเพราะตามวิธี พิจารณาความของสหรัฐอเมริกาเป็นไปได้ว่าผู้ต้องหาไม่ได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรมและ ปราศจากอคติและเป็นไปได้ว่าคำวินิจฉัยว่าผู้ต้องหาไม่มีความผิดอาจถูกกลับในชั้นอุทธรณ์¹⁷

ในคดี Irvin v. Dowd, 366 U.S. 717, 1961 คดีนี้ Irvin ถูกกล่าวหาว่ามีความผิด ฐานฆ่าคนตาย และเป็นคดีที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นอันมาก ภายหลังจากที่ Irvin ถูกจับกุม ไม่นานเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการก็ได้ให้ข่าวยืนยันว่า “สุนัขบ้า (Mad Dog Irvin) ให้การรับ สารภาพแล้วว่าเป็นผู้กระทำผิด” หลังจากนั้นสื่อมวลชนด้วยความช่วยเหลือและสนับสนุนของ เจ้าหน้าที่ของรัฐได้เสนอข่าวอย่างครึกโครม ในชั้นก่อนพิจารณามีการพาดหัวข่าว ภาพถ่าย และ ภาพการ์ตูน เมื่อการพิจารณาคดีเริ่มขึ้น ในการคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นลูกขุน (prospective jurors) จาก

¹⁶ 21A Am Jur 2d, para 688, p.99.

¹⁷ Harold L. Nelsom and Dwight L. Teeter. (1986). **Law of Mass Communications: Freedom and**

Control of Print and Broadcast Media. 5th.ed. (New York). The Foundation Press. pp.491-492.

จำนวน 430 คนพบว่า มีจำนวน 370 คนหรือเกือบร้อยละ 90 ที่เชื่อว่า Irvin คือผู้กระทำผิดและในที่สุดลูกขุนได้วินิจฉัยชี้ขาดว่า Irvin มีความผิดต้องโทษประหารชีวิต ต่อมาศาลสูงสหรัฐได้กลับคำพิพากษาของศาลล่างและมีคำสั่งให้พิจารณาคดีใหม่ (new trial) เนื่องจากการประโคมข่าวเช่นนั้นก่อให้เกิดอคติมหาชน (prejudicial publicity) ซึ่งมีอิทธิพลต่อคำวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงของลูกขุน อันเป็นการฝ่าฝืนต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาโดยลูกขุนที่ปราศจากอคติตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 6 (Sixth Amendment) หรือ

ในคดี *Rideau v. Louisiana*, 373 U.S.723,1963 เจ้าหน้าที่ตำรวจ (sheriff) อนุญาตให้มีการบันทึกภาพในขณะที่กำลังสอบสวนผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมอยู่ในห้องขัง (jail) ในการสอบสวนนี้ผู้ต้องหาได้ให้การรับสารภาพว่าเป็นผู้กระทำผิด ต่อมาได้มีการนำคำรับสารภาพดังกล่าวออกเผยแพร่ทางโทรทัศน์ นายจำเลยจึงได้ยื่นคำร้องขอให้เปลี่ยนสถานที่พิจารณาคดี (change of venue) เพราะจำเลยไม่ได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาคดี คำร้องดังกล่าวถูกปฏิเสธ ต่อมาศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดต้องโทษประหารชีวิต และศาลสูงของ Louisiana ได้ยื่นตามคำพิพากษาของศาลล่าง แต่อย่างไรก็ดีศาลสูงสหรัฐได้กลับคำพิพากษาที่วินิจฉัยว่าจำเลยมีความผิดและมีคำสั่งให้พิจารณาคดีใหม่ (new trial) เพราะจำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีในศาลต่อหน้าผู้พิพากษาตามที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่คดีนี้ประชาชนเคยเห็นและได้ยื่นการสอบสวนที่มีขึ้นในห้องขัง (jail) ต่อหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจ (sheriff) โดยผู้ต้องหาไม่มีทนายความคอยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสิทธิของเขาและสิ่งที่ผู้ต้องหาพูดได้พิสูจน์ความผิดของเขา ศาลจึงวินิจฉัยว่าที่ใดที่มีการเปิดเผยอย่างแพร่หลายจนทำให้เกิดอคติมหาชนเช่นนั้น การพิจารณาคดีไม่อาจเกิดความเที่ยงธรรมได้¹⁸

เห็นได้ว่าการให้ข่าวคดีอาญาอาจก่อให้เกิดอคติต่อลูกขุนได้ เพื่อป้องกันมิให้การให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม (fair trial) ในสหรัฐอเมริกา การควบคุมการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำโดยการจำกัดบทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญา ซึ่งในที่นี้จะกล่าวเฉพาะการจำกัดการให้ข่าวที่กระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่จะไม่ถูกประจานโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น กล่าวคือ ตาม Freedom of Information Act 1974 ได้รับรองสิทธิเสรีภาพในข่าวสารของประชาชนและสื่อมวลชนไว้ แม้จะถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเปิดเผยข่าวสารให้ประชาชนหรือสื่อมวลชนได้ทราบ แต่การเปิดเผยหรือให้ข่าวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

¹⁸ Ralph L. Holsinger and Jon Paul Dilts, (1994). *Media Law*3. p. 275.

จะต้องไม่เป็นการแทรกแซงการดำเนินกระบวนการพิจารณา หรือทำให้สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรมปราศจากอคติได้รับการกระทบกระเทือน และตาม Statement of Policy concerning the Release of Information by Personnel of Department of Justice relating to Criminal and Civil Proceeding ก็ได้กำหนดแนวทางเฉพาะสำหรับการให้ข่าวสารคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระทรวงยุติธรรมต่อสื่อมวลชนโดยวางหลักเกณฑ์ทั่วไปว่า ไม่ว่าเวลาใดๆ เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวจะต้องไม่ให้ข่าวเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือการพิจารณาคดีของผู้ถูกกล่าวหาและจะต้องไม่ให้ข่าวที่มีเหตุผลน่าเชื่อว่าจะก่อให้เกิดอิทธิพลขึ้นในระหว่างการพิจารณาคดี หรือการพิจารณาคดีที่จะเริ่มขึ้นในภายหน้านับตั้งแต่ที่ได้จับกุมตัวไปจนกว่าการดำเนินคดีนั้นจะสิ้นสุดลงโดยคำพิพากษาของศาลหรือโดยวิธีอื่น¹⁹ ซึ่งในการให้ข่าวเกี่ยวกับคำรับสารภาพและการแพร่ภาพของผู้ต้องหาซึ่งอาจก่อให้เกิดความมึนงงนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวพึงต้องละเว้นไม่ให้ข่าวเกี่ยวกับคำกล่าว (statement) คำยอมรับ (admission) คำให้การรับสารภาพ (confessions) หรือข้อต่อสู้ของผู้ถูกกล่าวหา รวมทั้งการปฏิเสธของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ให้ถ้อยคำใดๆ และเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวจะต้องไม่เผยแพร่หรือให้ข่าวที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ถูกกล่าวหาในครั้งก่อนๆ รวมทั้งไม่ส่งเสริมหรือช่วยเหลือสื่อมวลชนในการถ่ายรูปหรือแพร่ภาพของผู้ถูกกล่าวหาทางโทรทัศน์ในระหว่างที่อยู่ในความควบคุม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวอาจให้ข่าวต่อสื่อมวลชนและสาธารณชนได้แม้ข่าวสารนั้นอาจจะส่งผลเสียหายต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่ทั้งนี้การให้ข่าวนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะซึ่งประชาชนจำเป็นต้องรับทราบเพื่อหาทางป้องกันหรือช่วยเหลือตนเอง เช่น ในกรณีที่ผู้ต้องหาหลบหนีจากการควบคุมของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

นอกจากนี้ BA Standards relating to Fair Trial and Free Press ได้วางหลักเกณฑ์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ (law enforcement officers) ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการให้ข่าวคดีอาญาดังต่อไปนี้²⁰

1) นับแต่เวลาจับกุม เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่ให้ข่าวแก่สื่อมวลชนดังนี้

(1) บันทึกรายการเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ถูกกล่าวหา (รวมทั้งการจับ คำฟ้อง หรือฐานความผิดอื่นๆ ที่ได้ยื่นฟ้อง) หรือบุคลิกลักษณะ ชื่อเสียงของผู้ถูกกล่าวหาหรือให้ความเห็นใดๆ เกี่ยวกับความผิดหรือบริบทของผู้ถูกกล่าวหา หรือข้อผิดถูกของคดีรวมทั้งพยานหลักฐานในคดี

¹⁹ วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2532). ผลกระทบทางกฎหมายจากการเสนอข่าวคดีอาญาต่อการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา. หน้า 122.

²⁰ เล่มเดิม. หน้า 123-125.

(2) เนื้อหาสาระของคำให้การรับสารภาพ คำยอมรับ หรือคำกล่าวใดๆ ของผู้ถูกกล่าวหา

(3) การดำเนินคดีเกี่ยวกับการตรวจสอบ ทดลอง และคำให้การปฏิเสธ หรือ เพิกเฉยของผู้ถูกกล่าวหาในการยอมรับผลการตรวจสอบ ทดลอง

(4) รูปพรรณ หรือลักษณะเฉพาะ (identity) คำให้การ (testimony) หรือความน่าเชื่อถือของพยานบุคคล

(5) ความเป็นไปได้ในการที่จะให้การรับสารภาพในความผิดที่กล่าวหา หรือความผิดที่ต่ำกว่า (a lesser offence) ของผู้ถูกกล่าวหา

2) จะต้องไม่อนุญาตให้สื่อมวลชนถ่ายภาพหรือแพร่ภาพของผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุมทางสถานีโทรทัศน์

3) จะต้องไม่อนุญาตให้สื่อมวลชนหรือตัวแทนสื่อมวลชนเข้าสัมภาษณ์ผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุม เว้นแต่ผู้ต้องหาได้ยินยอมหลังจากที่เขาได้ปรึกษากับทนายความแล้ว และเขามีสิทธิที่จะปฏิเสธมิให้สัมภาษณ์ได้

อย่างไรก็ดี ABA Standards relating to Fair Trial and Free Press เป็นเพียงคำแนะนำเท่านั้น ไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย เว้นแต่จะนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายหรือกฎข้อบังคับของศาลในมลรัฐและในระดับท้องถิ่น (local levels)²¹

2) หมิ่นประมาทในทางแพ่ง

หมิ่นประมาท คือ การทำให้แพร่หลายซึ่งข้อความอันไม่เป็นความจริง ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของบุคคล หรือทำให้ผู้นั้นถูกดูหมิ่นเกลียดชัง เช่น ข้อความที่ว่าบุคคลใดถูกฟ้องในความผิดอาญาเป็นการใส่ความว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดและเป็นการหมิ่นประมาท

ในการเปิดเผยข้อมูลของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถ้อยคำหรือการแจ้งข่าวที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ถือว่ามิใช่หมิ่นประมาท อย่างไรก็ดีไม่ได้หมายความว่าถ้อยคำทุกถ้อยคำที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้กล่าวต่อผู้สื่อข่าวเกี่ยวกับเรื่องการสอบสวนจะได้รับความคุ้มครองทุกกรณี เช่น หากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้กล่าวถ้อยคำโดยไม่มีสาเหตุหรือไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วในสถานที่ซึ่งความผิดเกิดข้อมไม่ได้รับความคุ้มครอง รวมทั้งถ้อยคำที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกล่าวต่อบุคคลที่ไม่มีหน้าที่หรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอบสวนความผิดอาญาข้อมไม่ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกันซึ่งรวมถึงการกล่าวถ้อยคำต่อหนังสือพิมพ์ด้วย กรณีที่ถือว่าการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อสื่อมวลชนและสาธารณชนได้รับความคุ้มครอง เช่น การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้

²¹ Harold L.Nelson and Dwight L. Teeter, supra note 20. p.520.

ข่าวซึ่งได้เตรียมการไว้แล้วต่อสื่อมวลชน และการรายงานเรื่องการจับกุมผู้ร้าย และการกระทำอันป่าเถื่อนซึ่งเกิดขึ้นในช่วงหลายเดือนที่ผ่านมา

เห็นได้ว่าการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำผิดมีผลกระทบต่อคดี ซึ่งอาจทำให้ลูกขุนเกิดอคติจนทำให้จำเลยไม่ได้รับการพิจารณาโดยเที่ยงธรรม ซึ่งข้อมูลส่วนหนึ่งมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ สหรัฐอเมริกาจึงควบคุมการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยจำกัดบทบาทในการให้ข่าวซึ่งได้วางแผนปฏิบัติในการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลซึ่งกระทบต่อชื่อเสียงของผู้ต้องหาย่อมทำให้เจ้าหน้าที่ผู้กล่าวถ้อยคำต้องรับผิดชอบหมิ่นประมาทด้วย

3) การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในที่เกิดเหตุ

ในสหรัฐอเมริกา วิดีโอเทปบันทึกภาพการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาและผู้อื่น (ซึ่งแสดงแทนผู้เสียหาย) ในที่เกิดเหตุรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้²² หากการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้นในท้องที่ซึ่งเป็นชุมชนเล็กๆ และผู้คนในชุมชนส่วนใหญ่ได้ทราบเรื่องและรู้เห็นเกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในชั้นสอบสวน จำเลยย่อมมีสิทธิขอให้เปลี่ยนการพิจารณาคดีไปที่ศาลอื่นๆ เพราะผู้คนในชุมชนซึ่งจะมาเป็นลูกขุนนั้นอาจมีอคติต่อจำเลยได้ง่าย และหากการพิจารณาคดีนั้นมีลูกขุนซึ่งอยู่ด้วยในเหตุการณ์ที่จำเลยให้การรับสารภาพและได้รับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นสอบสวนมาแล้วจะส่งผลให้การพิจารณาคดีนั้นไม่ชอบต้องมีการพิจารณาคดีใหม่ (new trial)²³ นอกจากการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในที่สาธารณะแล้ว สหรัฐยังใช้วิธีการบันทึกวิดีโอในห้องสอบสวนของตำรวจ ซึ่งส่วนมากจะกระทำต่อหน้านักสืบ นักจดชวเลขบันทึกคำรับสารภาพและอัยการ โดยใช้วิดีโอบันทึกภาพนักสืบ นักจดชวเลข อัยการ และภาพผู้ต้องหาที่แสดงท่าทางขณะกระทำผิดประกอบคำรับสารภาพของเขาเพื่อให้ศาลรับฟังเป็นจริงตามนั้น และเพื่อยืนยันว่าจำเลยให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจ²⁴

4) การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุม

เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่ต้องคุ้มครองผู้ต้องขังในความควบคุมจากการดูหมิ่นและถูกรังแก ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ผู้ต้องขังถูกรุมทำร้ายโดยประชาชน ศาลวินิจฉัยว่าเป็นการปฏิบัติที่มีชอบและถูกปลดออกจากตำแหน่งได้

²² Li Shu-Ling v R (1988) 3 All ER 142, PC.

²³ พรเพชร วิจิตรชลชัย. (2538, เมษายน-มิถุนายน). “การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกา.” *ตุลพาท*, 2, 42. หน้า 95.

²⁴ ศรีนิดา พรหมหิตาธร. (2526, พฤศจิกายน). “พยานวิดีโอ.” *วารสารอัยการ*, 6, 71. หน้า 24-25.

5) การแต่งกายของจำเลยระหว่างพิจารณา

การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้จำเลยสวมเสื้อผ้าชุดนักโทษเรือนจำในระหว่างพิจารณาคดีถือเป็นการฝ่าฝืนกระบวนการยุติธรรม (due process) ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 14 (Fourteenth Amendment)²⁵ เพราะกระทบต่อสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ รวมทั้งทำให้ลูกขุนเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด

อย่างไรก็ดีหากจำเลยสมัครใจที่จะแต่งกายในชุดนักโทษเรือนจำในระหว่างการพิจารณาไม่ถือเป็นการลิดรอนสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 14 (Fourteenth Amendment)²⁶

นอกจากนี้ American Bar Association Standards for the Administration of Criminal Justice ยังกำหนดว่าจำเลยจะไม่ถูกบังคับให้ใส่เสื้อผ้าของนักโทษเด็ดขาดในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล

6) การถ่ายทอดการพิจารณาคดีชั้นศาลทางโทรทัศน์

การถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์จะเกี่ยวข้องกับสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย (right to a public trial) ซึ่งเป็นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 6 (Sixth Amendment) และสิทธิในการสื่อข่าวสาร (freedom of the press) ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1 (First Amendment) ในเรื่องนี้ศาลสูงสหรัฐวินิจฉัยว่า หลักในเรื่องการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย (public trial) เป็นหลักประการสำคัญที่ทำให้การพิจารณาคดีของศาลเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม และสาธารณชนทั่วไปสามารถตรวจสอบได้แต่ในบางครั้งมีความจำเป็นที่ศาลย่อมมีอำนาจสั่งไม่ให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดีออกจากห้องพิจารณาด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น เพื่อปกป้องคุ้มครองพยาน เพื่อรักษาความลับของทางราชการหรือเพื่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี เป็นต้น²⁷ ด้วยเหตุนี้แม้จะยอมรับว่าสื่อมวลชนมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีตาม²⁸ แต่ศาลก็มีอำนาจที่จะสั่งห้ามสื่อมวลชนเข้าฟังการพิจารณาโดยศาลมีดุลพินิจสั่งเอง หรือมีดุลพินิจหลังจากที่คู่ความร้องขอ²⁹

²⁵ Estelle v. William, 425 U.S. 501, 1976.

²⁶ United States v. Williams (CA 10 Utah) 498 F2d 547.

²⁷ พรเพชร วิชิตชลชัย. เล่มเดิม. หน้า 96.

²⁸ Richmond Newspapers v. Virginia, 448 U.S. 555, 1980.

²⁹ Globe Newspaper Co, v. Suplerior Court, 457 U.S. 596, 1982.

ในส่วนของการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ เดิมสื่อมวลชนมีเสรีภาพในการรายงานข่าวได้โดยอิสระโดยเฉพาะในคดี Lindbergh Case³⁰ มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาคดีมากขึ้นไปจนทำให้เกิดอคติ³⁰ ส่งผลให้ในปี ค.ศ. 1937 American Bar Association ได้วางกฎเกณฑ์ที่เรียกว่า Canons of Professional Ethics ซึ่ง Canon 35 กำหนดว่าไม่ควรอนุญาตให้มีการโฆษณาเผยแพร่และถ่ายทอดการพิจารณาคดีของศาลทางโทรทัศน์ เพราะกระทบต่อเกียรติภูมิของกระบวนการพิจารณา รวมทั้งเป็นการรบกวนคู่ความและพยานที่กำลังเบิกความ ต่อมากฎเกณฑ์ดังกล่าวได้ถูกแทนที่โดย ABA Canon of Judicial Conduct ข้อ 3 (7) ซึ่งกำหนดว่าศาลควรห้ามการเผยแพร่ การถ่ายทอดโทรทัศน์ การบันทึก หรือการถ่ายภาพในห้องพิจารณาและบริเวณใกล้เคียงในระหว่างที่ศาลกำลังดำเนินกระบวนการพิจารณาอยู่หรือในระหว่างหยุดพัก แต่ผู้พิพากษามีดุลพินิจที่จะอนุญาตได้ในบางกรณี

อย่างไรก็ดีในปี ค.ศ. 1962 คดี Estes v. Texas, 381 U.S. 532, 1965 ศาลอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ แต่ไม่รวมถึงการถ่ายทอดสดการไต่สวนผู้ที่จะมาเป็นลูกขุน (interrogation of prospective jurors) หรือการเบิกความของพยาน (testimony of witness) เมื่อคดีดังกล่าวขึ้นสู่การพิจารณาของศาลสูง ศาลสูงสหรัฐได้วินิจฉัยว่า การถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์เป็นการลดทอนสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม (fair trial) อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกระบวนการยุติธรรม (due process) ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 14 (Fourteenth Amendment) เพราะการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ไม่ได้ช่วยเหลือศาลในการค้นหาความจริงและยังรบกวนจิตใจของลูกขุนซึ่งมักจะคิดอยู่เสมอว่าตนกำลังออกอากาศทางโทรทัศน์ และหากศาลมีคำสั่งให้พิจารณาคดีใหม่ (new trial) ผู้ที่จะมาเป็นลูกขุนในการพิจารณาคดีใหม่ครั้งนี้อาจมีอคติได้เพราะเคยเห็นการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ในครั้งแรกมาแล้ว รวมทั้งทำให้เสียหายต่อคุณภาพของการให้การของพยาน³¹ แม้ไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุนความเชื่อที่ว่า การมีอยู่ของกล้องในศาลจะทำให้การพิจารณาคดีของ Estes กลายเป็นเวทีละคร (theatrical event) แต่จำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีในศาล ไม่ใช่ในสนามกีฬาหรือในเมือง และการส่งเสียงโห่ร้องของประชาชนซึ่งเป็นผลมาจากการถ่ายทอดการพิจารณาทางวิทยุและโทรทัศน์ ทำให้เกิดอคติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้³² รวมทั้งเป็นการรบกวนจำเลย ละเมิดต่อจิตสำนึก

³⁰ Harold L. Nelson and Dwight L. Teeter, supra note 20. p. 498.

³¹ Ibid. p. 502.

³² Ralph L. Holsinger and Jon Paul Dilts, supra note 22. p.2 75.

และศักดิ์ศรีของจำเลย และรบกวนสมาธิของจำเลยด้วยเหตุนี้ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965 ถึง 1975 จึงไม่ปรากฏว่ามีการอนุญาตให้ใช้กล้องและกล้องโทรทัศน์ในห้องพิจารณาอีก³³

ต่อมาเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้กล้องถ่ายภาพชนิดต่างๆ มีขนาดเล็กลงและสามารถพกพาไปในที่ต่างๆ ได้โดยสะดวก และไม่ก่อให้เกิดเสียงดังรบกวน ทำให้มลรัฐหลายแห่งอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาทางวิทยุและโทรทัศน์ได้ โดยเริ่มจากคดี Chandler v. Florida, 449 U.S. 560, 1981 ศาลสูงสหรัฐวินิจฉัยว่า การถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ไม่เป็นการปฏิเสธสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาโดยเที่ยงธรรม ซึ่งศาลสูง Florida ได้วินิจฉัยไว้เช่นกันว่า การถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ไม่ถือเป็นการปฏิเสธกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมาย (due process of law) แต่อย่างไรก็ดี ศาลได้วินิจฉัยด้วยว่ารัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1 และ 6 (First and Sixth Amendment) ไม่ได้กำหนดเรื่องการอนุญาตให้ถ่ายทอดการพิจารณา ส่งผลให้ศาลสูง Florida ออกกฎหมายเพื่อแก้ไขข้อ 3A (7) ของประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ (Florida's Code of Judicial Conduct) โดยอนุญาตให้มีการถ่ายภาพนิ่งและถ่ายทอดการพิจารณาในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ได้ โดยให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีมีดุลพินิจที่จะอนุญาตและไม่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่ความก่อน³⁴

อย่างไรก็ดีแม้มลรัฐ Florida จะอนุญาตให้มีการถ่ายทอดโทรทัศน์ได้ แต่ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดโทรทัศน์ในศาลจะเคร่งครัดมาก คือ อนุญาตให้ช่างถ่ายภาพเพียงคนเดียวนำกล้องเพียงตัวเดียวเข้าไปในห้องพิจารณาได้ ซึ่งครั้งหนึ่งเคยกำหนดไว้ว่าห้ามมิให้เคลื่อนย้ายกล้องในระหว่างพิจารณาคดี ช่างถ่ายภาพไม่สามารถเปลี่ยนเลนส์ ฟิล์ม หรือวิดีโอเทปในระหว่างพิจารณาคดี การบันทึกเสียงต้องใช้เครื่องขยายเสียงของศาล (court's own audio pickup system) เท่านั้น ห้ามบันทึกภาพการหารือระหว่างทนายความกับทนายความ คู่ความกับทนายความ และทนายความคู่ความกับศาล ผู้พิพากษาอาจห้ามมิให้มีการถ่ายทอดโทรทัศน์ หรือบันทึกภาพการเบิกความของพยาน และห้ามบันทึกภาพลูกขุนไม่ว่ากรณีใดๆ แต่สามารถรายงานได้เพียงจำนวนลูกขุนที่พิจารณาคดี ซึ่งบางครั้งการรายงานข่าวเกี่ยวกับลูกขุนจะถูกห้ามทั้งสิ้น และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่จำเลยในการพิจารณาคดี ผู้พิพากษามีสิทธิสั่งให้นำกล้องโทรทัศน์ออกไปจากห้องพิจารณาได้³⁵

³³ Harold L. Nelson and Dwight L. Teeter, supra note 20. p. 504.

³⁴ Ibid. p. 505-506.

³⁵ Ralph L. Holsinger and Jon Paul Dilts, supra note 22. p. 307.

คดี *Chandler v. Florida* ส่งผลให้ศาลมลรัฐต่างๆ วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการอนุญาตให้มีการถ่ายภาพและถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ในห้องพิจารณาได้ โดยในปี ค.ศ. 1985 มลรัฐ 40 แห่ง อนุญาตให้มีการถ่ายทอดโทรทัศน์ได้ ซึ่งการอนุญาตของศาลในแต่ละมลรัฐจะแตกต่างกันออกไป บางมลรัฐ เช่น Wyoming และ Idaho อนุญาตให้ถ่ายทอดเฉพาะในศาลสูงของมลรัฐเท่านั้น ส่วนมลรัฐอื่นๆ ปกติจะอนุญาตให้ถ่ายทอดได้ในการพิจารณาของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ (trial and appellate courts)³⁶ ต่อมาในปี ค.ศ. 1991 ศาลมลรัฐที่วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการอนุญาตให้มีการถ่ายภาพและถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์มีทั้งสิ้น 45 มลรัฐ และตามกฎเกณฑ์ดังกล่าวยังกำหนดให้ศาลมีอำนาจที่จะวางข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้กล้องเพื่อป้องกันมิให้เกิดการรบกวนหรือแทรกแซงต่อความเที่ยงธรรมในการพิจารณาคดี³⁷ ดังนั้นในสหรัฐอเมริกาแม้รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1 (First Amendment) จะรับรองสิทธิของสาธารณชนและสื่อมวลชนที่จะเข้าฟังการพิจารณาคดีและรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาได้ แต่บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้รับรองสิทธิที่จะถ่ายทอดภาพกระบวนการพิจารณาในศาลได้ ซึ่งสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม (fair trial) ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 6 (Sixth Amendment) และกระบวนการยุติธรรม (due process) ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 5 (fifth Amendment) และมาตรา 14 (Fourteenth Amendment) ต่างก็ไม่ได้ห้ามมิให้มีการถ่ายทอดภาพแต่อย่างใด เมื่อรัฐธรรมนูญมีความเป็นกลางในเรื่องการถ่ายทอดภาพการพิจารณาในศาลซึ่งผู้พิพากษาสามารถระทำการตามที่เห็นสมควรได้เพื่อให้การพิจารณาเกิดความเที่ยงธรรม ซึ่งผู้พิพากษาแต่ละท่านจึงยังคงมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องการมีอยู่ของกล้องโดยเฉพาะกล้องโทรทัศน์ว่าจะกระทบต่อพิจารณาคดีหรือไม่ ทั้งๆ ที่ปัจจุบันดูเหมือนว่าศาลส่วนใหญ่จะยอมให้มีการถ่ายทอดโทรทัศน์มากขึ้น³⁸

เห็นได้ว่าการกำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาลมลรัฐที่จะอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ถือเป็นการก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสิทธิในการรับรู้ข่าวสารกับสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรมปราศจากอคติ ซึ่งสิทธิทั้งสองประการข้างต้นมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และในการใช้ดุลพินิจนี้ ศาลสามารถกระทำได้ตามที่เห็นสมควรเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการพิจารณา

³⁶ Harold L. Nelson and Dwight L. Teeter, *supra* note 20. p. 509.

³⁷ Ralph L. Holsinger and Jon Paul Dilts, *supra* note 22. p. 308-309.

³⁸ *Ibid.* p. 309.

อย่างไรก็ดีแม้ศาลมลรัฐจะอนุญาตให้มีการถ่ายทอดโทรทัศน์ได้ แต่ American Bar Association ยังคงคัดค้านการถ่ายทอดการพิจารณาทางวิทยุและโทรทัศน์ตามที่กำหนดไว้ใน ABA Canon of Judicial Conduct และในศาลของรัฐบาลกลาง (federal court) กฎเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญา (federal Rules of Criminal Procedure) ยังคงห้ามการถ่ายภาพนิ่งและถ่ายทอดวิทยุและโทรทัศน์ เพราะแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อการบริหารงานยุติธรรมมีความสำคัญมากกว่าประโยชน์ที่จะได้จากการถ่ายทอดการพิจารณา³⁹ ซึ่งการห้ามการถ่ายทอดภาพและเสียงช่วยส่งเสริมให้การค้นหาความจริงของรัฐเป็นไปอย่างถูกต้องและเที่ยงธรรม โดยคู่ความและพยานจะไม่รู้สึกเงินอายต่อสื่อจนทำให้เกิดความไขว้เขว⁴⁰

สรุป สหรัฐอเมริกามีมาตรการคุ้มครองมิให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรมปราศจากอคติ เช่น ห้ามมิให้จำเลยสวมเสื้อผู้ต้องโทษระหว่างพิจารณา หรือวางแนวปฏิบัติในการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจแลพนักงานอัยการ ส่งผลให้การหมิ่นเกียรติผู้ถูกกล่าวหาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมไม่ปรากฏให้เห็น ยกเว้นกรณีของการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ในระดับมลรัฐ เพราะถือว่าไม่ขัดต่อกฎหมาย แต่โดยภาพรวมแล้วผู้ใช้กฎหมายส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ดังจะเห็นได้จาก American Bar Association ยังคงคัดค้านการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ รวมทั้งในระดับสหพันธรัฐมีข้อกำหนดห้ามมิให้ถ่ายทอดการพิจารณาอยู่

3.1.4 ประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน

กฎหมายที่กำหนดหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาของสหพันธรัฐเยอรมัน ได้แก่ รัฐธรรมนูญ (Basic Law/Grundgesetz) และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมัน (Stop/Strafprozeordnung/code of Criminal Procedure) เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองมิให้มีการกระทำใดๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในลักษณะที่กระทบเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหา และข้อบังคับของสภานักหนังสือพิมพ์เยอรมันที่เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติสำหรับการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าว (German Press Council Press Code with guidelines for editorial work as of 1996)

รัฐธรรมนูญของประเทศเยอรมันให้ความสำคัญต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนมาก โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 1 เกี่ยวกับการคุ้มครองป้องกันเกียรติยศของมนุษย์ บัญญัติว่า

³⁹ Harold L. Nelson and Dwight L. Teeter, supra note 20. p. 509-510.

⁴⁰ Ralph L. Holsinger and Jon Paul Dilts, supra note 22. p. 309.

“1) สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะละเมิดมิได้ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ซึ่งมวลของรัฐที่จะต้องเคารพและปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2) ชนชาวเยอรมันยอมรับว่าสิทธิมนุษยชนที่จะละเมิดไม่ได้และที่จะโอนไม่ได้นี้เป็นพื้นฐานของทุกประชาคมของสันติภาพและของมนุษยธรรมในโลก”

มาตรา 2(2) บัญญัติว่า “บุคคลมีสิทธิในชีวิตและสิทธิในร่างกายของตนที่จะละเมิดมิได้ เสรีภาพของบุคคลจะถูกละเมิดมิได้ การจำกัดสิทธิดังกล่าวจะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมาย” และ

มาตรา 19 บัญญัติว่า

“(1) ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ การจำกัดสิทธิมูลฐานจะกระทำได้ก็แต่โดยบัญญัติของกฎหมาย

(3) บทบัญญัติเกี่ยวกับการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานทั้งหลายย่อมมีผลใช้บังคับกับนิติบุคคลภายในประเทศได้ด้วยเท่าที่สภาพจะอำนวยให้ใช้บังคับได้⁴¹

(4) การจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานและการที่ประชาชนได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐ หากหน่วยงานราชการละเมิดสิทธิของบุคคล บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องร้องต่อศาลได้และหากศาลอื่นไม่มีอำนาจพิจารณาให้เป็นอำนาจของศาลยุติธรรมธรรมดาพิจารณา”

1) การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด

ในเรื่องอำนาจการเปิดเผยข้อมูลการสอบสวนในลักษณะที่แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดในขั้นตอนการสอบสวนของประเทศเยอรมัน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการนำภาพถ่ายและลายพิมพ์นิ้วมือไปใช้ได้ แม้จะเป็นการต่อต้านความต้องการของผู้ต้องหา หากเป็นการกระทำเพื่อควบคุมดูแลวิธีดำเนินการทางอาญาหรือเพื่อการบันทึกของตำรวจ แต่เพื่อความจำเป็นแห่งคดี หรือเพื่อการพิสูจน์ชื่อและหลักฐาน (identification) ในส่วนของการเสนอข่าวเกี่ยวกับผู้ต้องหาในขั้นตอนการสอบสวนของสื่อมวลชน รัฐธรรมนูญของเยอรมันมีการรับรองเสรีภาพในการพิมพ์ไว้ว่า ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพที่จะแสดงออกและโฆษณาความคิดเห็นของตน โดยการพูด การเขียน และรูปภาพ และมีเสรีภาพที่จะแสวงหาข่าวสารให้แก่ตนเองจากแหล่งข่าวสาธารณะ เสรีภาพในการพิมพ์และเสรีภาพในการรายงานข่าวโดยวิทุกระจายเสียงและภาพยนตร์ย่อมได้รับความคุ้มครอง จะมีการตรวจข่าวไม่ได้ แต่ทั้งนี้สิทธิ

⁴¹ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2535). วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญเยอรมัน. หน้า 118.

เสรีภาพของสื่อมวลชนอาจถูกจำกัดได้โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั่วไป และบทบัญญัติกฎหมาย เพื่อคุ้มครองเยาวชนและโดยสิทธิในเกียรติยศส่วนตัว⁴²

แม้ประเทศเยอรมันจะไม่มีบทบัญญัติห้ามการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการให้ข่าวของ เจ้าพนักงานไว้โดยตรง แต่สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับความคุ้มครองจากการเสนอข่าวตาม หลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล (Der Schutz des Persoenlichkeitsrechts) คือ⁴³ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ จะต้องเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเช่นกัน โดยทั่วไป ยึดหลักที่ว่าจะต้องมีการชั่งน้ำหนักประโยชน์ได้เสียตามหลักสัดส่วนระหว่างสิทธิความเป็น ส่วนตัวของผู้กระทำความผิดตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐเยอรมัน ตามมาตรา 1 และมาตรา 2 (1) และเสรีภาพในการเสนอข่าว ในกรณีก่อนมีคำพิพากษาคัดสินลงโทษจะต้องคำนึงถึงหลักในมาตรา 6 (2) ของอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (ค.ศ. 1950) ที่ว่าด้วยเรื่องข้อสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ก่อนมีคำพิพากษาของศาล ผลในทางกฎหมายจาก หลักการดังกล่าวโดยหลักจึงถือว่าการเสนอข่าวที่ปรากฏชื่อ รูปภาพ หรือสิ่งบ่งชี้ใดๆ ที่ทำให้สามารถ ระบุถึงตัวจำเลยได้ถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องห้าม (vgl. Braunschweig NJW 1975, 651) หลักเดียวกันนี้ ใช้ รวมถึงกรณีที่มีการเสนอข่าวสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการตามจับตัวผู้กระทำความผิดด้วย ซึ่ง วัตถุประสงค์ในการตามจับตัวดังกล่าวจะทำได้ก็ต่อเมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขของมาตรา 131 ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน และแม้ว่าจำเลยจะถูกนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาล สื่อมวลชนก็ไม่อาจที่จะอ้างมาตรา 169 ประโยคที่ 1 แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมเยอรมัน ในอัน ที่จะรายงานรายละเอียดของคดีให้แก่สาธารณชนทราบได้

ในกรณีที่มีคำพิพากษาคัดสินให้ลงโทษแล้ว Roxin เห็นด้วยกับหลักของศาล รัฐธรรมนูญเยอรมันที่วางหลักโดยแบ่งแยกความแตกต่างตามช่วงเวลาของการกระทำความผิด กล่าวคือในกรณีที่มีการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่เพิ่งจะเกิดขึ้น โดย หลักแล้วถือว่าประโยชน์ของประชาชนในการที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวมีอยู่เหนือการ คุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้กระทำความผิดแต่อย่างไรก็ตามการเสนอข่าวสารในกรณีนี้ก็จะต้อง คำนึงถึง “เขตแดนของชีวิตที่อยู่ภายในสุดที่ไม่อาจละเมิดได้” การระบุชื่อ หรือสิ่งบ่งชี้อื่นๆ ที่จะทำ ให้สามารถรู้ถึงตัวผู้กระทำความผิดได้เป็นสิ่งที่ไม่อาจจะกระทำได้เลยสมไป ในทางตรงกันข้ามการเสนอ ข่าวสารดังกล่าวจะเป็นการซ้ำเติมผู้กระทำความผิดและทำให้ผู้กระทำความผิดมีปัญหาในการ กลับคืนเข้าสู่สังคม ตัวอย่างเช่น ภายหลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษครบแล้ว ในรายการ

⁴² ลิกฤษณ์ อังสัจจะพงษ์. เล่มเดิม. หน้า 56-57.

⁴³ มานิดา สารพัฒน์. เล่มเดิม. หน้า 54-55.

โทรทัศน์ได้นำภาพผู้กระทำความผิดมาแสดงและในระหว่างการนำเสนอรายการทีวีดังกล่าวก็มักจะมีการระบุชื่อของผู้กระทำความผิดอยู่เสมอๆ ปรากฏตามคำพิพากษาคดี (ebach, BVerFGE 35,202)

ในกรณีที่สื่อมวลชนละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคล ผู้ถูกละเมิดสามารถที่จะขอให้งดเว้นการกระทำการดังกล่าวได้ ตามมาตรา 823 (1) ประกอบมาตรา 1004 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันและขอให้ชดเชยค่าเสียหายทางจิตใจได้ด้วย นอกจากนี้แล้วในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนที่มีลักษณะเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของกฎหมายที่คุ้มครองชื่อเสียงเกียรติยศและความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลแล้วที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายอื่นๆ ได้แก่

(1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 823 วรรค 1 กำหนดว่าผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิตร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นใด (หมายถึง สิทธิในบุคลิกภาพ ซึ่งการตีพิมพ์รูปภาพ หรือกล่าวกันนักว่าเป็นบุคลิกภาพเป็นมาตรการสามารถป้องกันความผิดในฐานะละเมิดต่อสิทธิในบุคลิกภาพได้ให้รวมถึงการตีพิมพ์รูปภาพและคำกล่าวที่แสดงว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวตามหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์) จำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นและในวรรค 2 กำหนดว่าผู้ใดทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องบุคคลอื่น ถ้าผู้ฝ่าฝืนไม่มีส่วนผิดในการกระทำผิด ผู้ฝ่าฝืนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบเพียงเท่าที่ได้กระทำ

(2) ประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมัน มาตรา 186 กำหนดว่าผู้ใดกล่าวขโมยหรือทำให้แพร่หลายซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลอื่นอันเป็นการดูถูกหรือทำให้เสียหายต่อชื่อเสียงในสังคมหรือเสียหายต่อความน่าเชื่อถือต้องถูกลงโทษในความผิดฐานหมิ่นประมาทถ้าการหมิ่นประมาทได้กระทำโดยเปิดเผยหรือทำให้แพร่หลายโดยการเขียน การวาดภาพ หรือรูปภาพ ต้องระวางโทษ

(3) ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 353 ข (1) กำหนดว่าผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานหรือเคยเป็นเจ้าพนักงานเปิดเผยความลับในหน้าที่ราชการซึ่งตนดูแลรับผิดชอบอยู่โดยปราศจากอำนาจและโดยการกระทำเช่นนั้นทำให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์สาธารณะโดยส่วนรวมต้องระวางโทษ

2) การถ่ายทอดการพิจารณาคดีในชั้นศาลทางโทรทัศน์

กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล มาตรา 169 กำหนดว่าการพิจารณาคดีต่อหน้าศาลรวมตลอดถึงการอ่านคำพิพากษาและคำสั่งต้องกระทำโดยเปิดเผย และการบันทึกเสียงและภาพโทรทัศน์ก็ดี การบันทึกเสียงของวิทยุกระจายเสียงก็ดี รวมทั้งการบันทึกเสียงและการภาพยนตร์อันได้กระทำเพื่อเสนอต่อสาธารณชนหรือเพื่อเปิดเผยเนื้อหาอันเป็นสิ่งที่ต้องห้าม

การเปิดเผย (open publicity) ตามมาตรา 169 จึงไม่ได้หมายความว่ารวมถึงการยอมให้มีวิทยุหรือโทรทัศน์ด้วย แต่ศาลอาจอนุญาตให้มีการถ่ายภาพในระหว่างหยุดพักการพิจารณาได้โดยปกติการรายงานข่าวจะกระทำโดยการจดบันทึกและการวาดภาพ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะไม่มีใครแม้แต่คู่ความในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในศาลจะถูกบังคับให้ต้องตกเป็นเป้าสายตาของสาธารณชนแต่เป็นหน้าที่ของบุคคลนั้นในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่งจะต้องปรากฏตัวในศาลซึ่งไม่ใช่เป็นการปรากฏตัวเพื่อจะแสดงออก⁴⁴

ถึงแม้ประเทศเยอรมันจะไม่ได้กล่าวถึงคำแนะนำเกี่ยวกับการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐเหมือนเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ก็มีแนวทางการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ที่เป็นข้อบังคับของสหภาพหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าวคดีอาญา คือ เมื่อไรก็ตามที่มีการรายงานข่าวคดีอาชญากรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ถูกกล่าวหาไม่ควรรายงานข่าวอย่างมีอคติ การรายงานชื่อ รูปภาพ ทำได้แต่โดยเพื่อประโยชน์ในการติดตามจับกุม หรือประโยชน์สาธารณะ โดยเฉพาะการรายงานข่าวเกี่ยวกับขั้นตอนการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการได้สวนในชั้นศาล ควรมีการระมัดระวังในการเสนอข่าวเพราะผู้ต้องสงสัยควรจะได้รับ การสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏโดยศาลแม้พวกเขาจะยอมรับผิดก็ตาม การรายงานข่าวโดยอคติเป็นการขัดต่อการป้องกันสิทธิของผู้ต้องหาเกี่ยวกับเกียรติยศ ศักดิ์ศรีของบุคคล โดยถือเป็นข้อห้ามในการรายงานข่าว

ทั้งในการรายงานข่าวเกี่ยวกับผู้ต้องหาจะต้องไม่ทำให้เกิดความเสียหายในสังคม โดยการตัดสินว่าผู้ต้องหา มีความผิด โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้ประจานผู้ต้องหา ดังนั้นจึงควรแบ่งแยกการรายงานข่าวระหว่างความสงสัยของตัวเองที่เป็นอคติ และการพิสูจน์ความผิดชั้นศาลที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้ต้องหาได้⁴⁵ ซึ่งนักหนังสือพิมพ์ควรมีความเป็นธรรมในการเสนอข่าวให้สาธารณชนได้รับทราบ ซึ่งการตีพิมพ์รูปภาพและคำกล่าวที่แสดงว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาถือเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน

ทำให้เห็นว่าประเทศเยอรมันให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาเป็นอย่างมาก รวมทั้งสื่อมวลชนเองก็มีการกำหนดแนวทางในการให้ความเคารพต่อสิทธิของผู้ต้องหาที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญอย่างจริงจัง ทำให้ไม่พบว่ามี การประจานผู้ต้องหาจากวิธีปฏิบัติในขั้นตอนการสอบสวนเหมือนเช่นที่มีการปฏิบัติในประเทศไทย

⁴⁴ J.A.Coutts, *The Accused: A Comparative Study* (London:Steven and sons, 1966). p. 255.

⁴⁵ ดูภาคผนวก ง เรื่อง German Press Council Press Code with guidelines for editorial work as of 2007. หน้า 120-121.

3.2 หลักประกันสิทธิตามกฎหมายไทย

สิทธิ หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ หลักประกันสิทธิ หมายถึง แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิต่างๆ ที่นำมาบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน เพื่อให้มีความมั่นคงแน่นอนและเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ยาก ดังนั้น สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาถือเป็นสิทธิตามกฎหมายมหาชน หมายถึง อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองแก่ปัจเจกชนในอันที่จะกระทำการใดๆ หรือไม่กระทำการใดๆ ซึ่งการให้อำนาจแก่ปัจเจกชนดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียกร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตสิทธิของตน⁴⁶

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ฉบับปัจจุบัน)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ฉบับปัจจุบัน) ก็ได้ให้ความสำคัญและคุ้มครองในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้เช่นกัน และยังได้ควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ดังนี้

มาตรา 4 “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

มาตรา 26 “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา 28 วรรค 1 และวรรค 2 “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้”

มาตรา 30 วรรค 1 “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้มากมาย โดยเฉพาะสิทธิในชื่อเสียงเกียรติยศและความเป็นอยู่ส่วนตัว ซึ่งเป็นสิทธิส่วนบุคคลซึ่งมีบัญญัติไว้ในมาตรา 35 ว่า

“สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

⁴⁶ จิรนิติ หะวานนท์. (2544). สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ. หน้า 12.

การกล่าวหรือไข่ข่าว แพร์หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงหรือความเป็นอยู่ ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์ โดยมีขอบ จากข้อมูล ส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

และในมาตรา 39 วรรค 2 และวรรค 3 “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”⁴⁷

ทั้งนี้เพราะการให้ข่าวถึงตัวผู้ถูกกล่าวหาจากการเสนอข่าวไป ซึ่งดูเหมือนว่าผู้ถูก กล่าวหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดซึ่งหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือน เป็นผู้กระทำความผิดมิได้ซึ่งหลักดังกล่าวปรากฏเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2492) โดยขณะประชุมยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2492) อยู่ ณ สหประชาชาติอยู่ระหว่างการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและจัดทำแล้วเสร็จ จนประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 จึงได้มีการนำหลักในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิ มนุษยชนมาบรรจุลงในหมวดที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวไทย⁴⁸ ทำให้อิทธิพลของ แนวคิดเรื่องการสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญา สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สืบทอดกันต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจนถึงปัจจุบันนี้

3.2.2 ประมวลกฎหมายอาญา

ผลทางกฎหมายที่มีต่อตัวผู้กระทำ จากการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานที่เป็นการให้ข่าว ที่มีลักษณะเป็นการประจาน ห้ามเกียรติผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 39 วรรค 2 และ วรรค 3 ที่ว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำ พิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำ

⁴⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 มาตรา 30 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 มาตรา 28 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 27 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2538 มาตรา 29 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 33 และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 วรรค 2 และวรรค 3.

⁴⁸ นพนิติ สุริยะ. (2537). สิทธิมนุษยชน. หน้า 70.

ความผิดมิได้” ซึ่งเป็นหลักสันนิษฐานความบริสุทธิ์ทำให้เจ้าพนักงานผู้กระทำความผิดต้องรับโทษตามผลที่กระทำไม่ว่าโทษทางอาญา แพ่ง หรืออุกฉกรรโทษทางวินัย ดังโทษทางอาญานี้

1) ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษ...”

การปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบที่จะต้องกระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด อาจเสียหายแก่ราชการก็ได้ ไม่ต้องเป็นการคิดร้ายต่อเอกชนผู้ใดผู้หนึ่ง ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องถึงกับเป็นการก่อกวนก่อกองหรือไม่ต้องทำทุจริต

กรณีที่มีระเบียบของทางราชการกำหนดไว้โดยชัดเจน เช่นห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำป้ายชื่อไว้ที่ด้านหน้าของผู้ต้องหาในการแถลงข่าวกรณีจับกุมผู้ต้องหาได้ห้ามแถลงข่าวโดยใช้ถ้อยคำที่เป็นการประจาน หรือดูหมิ่นเหยียดหยามผู้ต้องหาและห้ามจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้าทำข่าวขณะเมื่อมีการให้ผู้ต้องหานำพนักงานสอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ⁴⁹ หากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานฝ่าฝืน ถือได้ว่าเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการจึงต้องรับผิดตามมาตรา 157

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 744/2501 เป็นเรื่องนายอำเภอส่งตัวผู้ต้องหาเล่นการพนันสลากกินรวบไปจังหวัด โดยใส่กุญแจมือให้ตำรวจคุมผ่านตลาดจากอำเภอไปขึ้นรถเพื่อให้อายเป็นการปราบปรามไม่ใช่ใส่กุญแจมือเพื่อมิให้หนีเป็นการก่อกองก่อกวนไม่ใช่เหตุก่อกองเพื่อเหตุส่วนตัวก็เป็นการเกินกว่าเหตุอันควร ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 86 มีความผิดตามมาตรา 157

2) ความผิดฐานหมิ่นประมาท

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 บัญญัติว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษ...”

⁴⁹ หนังสือกรมตำรวจที่ 0608.5/4545 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2531 เรื่อง คำจับการปฏิบัติและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการแถลงข่าว หรือแพร่ภาพสื่อมวลชน คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 855/2548 เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์.

“ใส่ความ” คือ การกล่าวอ้างหรือทำให้แพร่หลายซึ่งข้อเท็จจริงที่กระทบถึงเกียรติของบุคคลให้ปรากฏต่อบุคคลอื่น⁵⁰ ซึ่งข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างหรือแสดงออกนั้นจะเป็นความเท็จหรือความจริงก็เป็นการใส่ความทั้งสิ้น

การแสดงออกอันเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงจะเป็นการกระทำด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษรหรือประการอื่นใดก็ได้ ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าบุคคลอื่นสามารถทราบความหมายของการใส่ความได้

ที่ว่าการใส่ความนั้นต้องเป็นไปโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังนั้น หมายถึง ข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างหรือทำให้แพร่หลายนั้น ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ถึงขนาดที่จะทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังได้ และไม่จำเป็นต้องเกิดผล เพียงแต่น่าจะทำให้เกิดผล คือน่าจะทำให้ผู้ถูกกล่าวเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นเกลียดชังก็พอ แม้ความจริงผู้ฟังจะรู้สึกดูหมิ่น เกลียดชัง ผู้ถูกกล่าวถึงเลย ก็เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว

“ชื่อเสียง” คือ ค่าหรือราคาที่มนุษย์มีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันในทางศีลธรรม (คือในทางจิตใจ) หรือในทางสังคม

“ถูกดูหมิ่น” หมายถึง ถูกเหยียดหยามหรือขาดความนับถือในฐานะที่เขาควรจะได้รับ

“ถูกเกลียดชัง” หมายถึง ถูกคนอื่นเกลียดชังโดยเอาความรู้สึกนึกคิดของวิญญูชนทั่วๆ ไปเป็นเกณฑ์วัดความรู้สึกนึกคิด ซึ่งความรู้สึกนึกคิดนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลสมัย หรือเปลี่ยนแปลงไปตามสถานที่

คำกล่าวใส่ความว่าประพฤติก้าวหรือทุจริตเป็นคำกล่าวที่น่าจะทำให้เสียชื่อเสียง ซึ่งการกล่าวว่าเป็นบุคคลใดกระทำการที่เป็นความผิดอาญาโดยถูกลงโทษจำคุก ถูกสอบสวนถูกจับกุมหรือต้องหามาแล้ว ถือเป็นหมิ่นประมาท เช่น กล่าวที่ต้องหาว่าข่มขืนชำเราเด็กหญิงอย่างไรปราณี⁵¹ ลงรูปถ่ายพร้อมคำบรรยายว่าคนขายชาติเป็นลมกลางศาล⁵² เอรูปเขาไปลงรวมกับพวกอาชญากรทำให้เข้าใจว่าเป็นพวกเดียวกัน⁵³ หรือใส่ความโดยกล่าวระบุถึงความประพฤติบางประการที่ไม่ถึงความผิดอาญา แต่เป็นความประพฤติชั่วหรือทุจริตก็เป็นหมิ่นประมาท⁵⁴

⁵⁰ คณิศ ฌ นคร. (2539). กฎหมายอาญาภาคความผิด. หน้า 84.

⁵¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1112/2501 (เนติ). หน้า 1325.

⁵² คำพิพากษาฎีกาที่ 990/2508 (เนติ). หน้า 1579.

⁵³ คำพิพากษาฎีกาที่ 2195/2521 (เนติ). หน้า 1054.

⁵⁴ จิตติ ดิงศภัทย์. (2535). กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. หน้า 2392-2394.

ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียงหรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด ผู้กระทำมีความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328

แม้ผู้พูดจะได้กล่าวออกไปโดยสุจริตแต่ผู้นั้นย่อมสำนึกในการกระทำและเล็งเห็นผลของการกระทำว่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง⁵⁵

การลงรูปถ่ายและข้อความในหนังสือพิมพ์ว่า ประกาศจับโจทก์ข้อยกหยอก ให้นำส่งสถานีตำรวจ โดยจำเลยรู้อยู่แล้วว่าโจทก์รับราชการนำหมายจับได้แน่นอน ซึ่งแม้ว่าตำรวจออกหมายจับจริง ก็ผิดมาตรา 328⁵⁶

“โฆษณา” หมายถึง การเผยแพร่ไปสู่ประชาชน⁵⁷

กระทำโดยการกระจายเสียง หมายถึง กระทำทำให้ผู้อื่นได้ยินโดยไม่จำกัดจำนวน กระทำโดยการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น หมายถึง ป่าวประกาศแก่ประชาชน อาจทำโดยการพูด ด้วยลำโพง หรือแสดงละครเป็นการหมิ่นประมาทผู้อื่น

อย่างไรก็ดี ผู้กระทำจะไม่มีผิดหากเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 และ 331 ดังนี้

(1) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตเพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามทำนองคลองธรรม ตามมาตรา 329 (1)

กรณีที่มีเจตนามุ่งใส่ร้ายเป็นส่วนตัว หรือพูดจาในลักษณะที่เป็นการประจานจะยกเหตุเพื่อความชอบธรรมป้องกันตนตามคลองธรรมขึ้นปฏิเสธความผิดไม่ได้⁵⁸

(2) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ ตามมาตรา 329 (2)

การกระทำของเจ้าพนักงานตามหน้าที่ ถ้าเป็นการปฏิบัติในขอบอำนาจย่อมเป็นการชอบด้วยกฎหมาย แต่อาจมีกรณีที่การกระทำตามหน้าที่อาจไม่มีอำนาจกล่าวหมิ่นประมาทผู้อื่น เช่น พนักงานประชาสัมพันธ์มีหน้าที่แถลงข่าว แต่ในการแถลงข่าวหาได้มีอำนาจกล่าวถ้อยคำที่เป็น

⁵⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 380/2503 (เนติ). หน้า 444. และ 79/2537 (เนติ). หน้า 39.

⁵⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2499/2526 (เนติ). หน้า 2990.

⁵⁷ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2549). *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับอ้างอิง*. หน้า 475.

⁵⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1203/2520 (เนติ). หน้า 756,2541/2520. หน้า 1939,3725/2538 (เนติ)

หมิ่นประมาทผู้อื่นไม่ จะได้รับยกเว้นความผิดต่อเมื่อทำโดยสุจริตคือเชื่อว่าเป็นความจริงตามที่ได้ แดงและเชื่อว่าเป็นหน้าที่ต้องแดงไปตามนั้น⁵⁹

(3) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคล หรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ตามมาตรา 329 (3)

(4) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตในการแจ้งข่าวด้วยความเป็น ธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม ตามมาตรา 329 (4)

(5) คู่ความหรือทนายความของคู่ความซึ่งแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใน กระบวนพิจารณาคดีในศาลเพื่อประโยชน์แก่คดีของตน ตามมาตรา 331

“สุจริต” หมายถึง เชื่อหรือเห็นว่าความคิดเห็นหรือข้อความนั้นถูกต้องเป็นความจริง ความผิดฐานหมิ่นประมาท ผู้กระทำสามารถพิสูจน์ความจริงได้ และถ้าพิสูจน์ได้ ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ แต่ทั้งนี้การพิสูจน์ความจริงจะต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 330 คือ ห้ามมิให้พิสูจน์ถ้าข้อความที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำผู้ต้องหามาแดงข่าวต่อสื่อมวลชนโดยบางครั้งทำป้ายชื่อ ไว้ที่ด้านหลังของผู้ต้องหา การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการให้สัมภาษณ์ต่อนักข่าวใน ลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหา การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผย ต่อสาธารณะ และการคุมตัวผู้ต้องหาภายหลังจับกุมตระเวน ไปในที่ชุมชนเพื่อประจานเป็นการทำ ให้แพร่หลายซึ่งข้อเท็จจริงที่กระทบต่อเกียรติของผู้ถูกกล่าวหาให้ปรากฏแก่บุคคลทั่วไป การกล่าว หรือแดงข้อเท็จจริงให้ปรากฏตามที่กล่าวมาข้างต้นเท่ากับเป็นการป่าวประกาศยืนยันประจานให้ บุคคลอื่นเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิดจริง ทั้งๆ ที่บุคคลดังกล่าวเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหาว่าได้ กระทำผิดเท่านั้น ยังไม่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเป็นผู้กระทำผิดจริง ย่อมเป็นการใส่ความผู้ถูก กล่าวหาโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังได้ การกระทำจึงครบ องค์ประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 328 และจะถือว่าเป็นการแสดงความคิดเห็น หรือข้อความโดยสุจริตในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่อื่นจะทำให้ไม่มีความผิดตาม มาตรา 329 (2) ไม่ได้ เพราะจะถือว่าสุจริตต่อเมื่อเจ้าพนักงานเชื่อว่าข้อความที่แดงเป็นความจริง และเจตนาที่จะแดงข้อความเพื่อปฏิบัติการตามหน้าที่ แต่การให้ข่าวต่อสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่ ตำรวจและพนักงานอัยการไม่ได้กระทำโดยสุจริต เนื่องจากรู้อยู่แล้วว่าผู้ต้องหาเป็นเพียงผู้ถูก กล่าวหาว่ากระทำผิด เมื่อยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดจึงยังไม่แน่นอนว่าเป็นผู้กระทำผิดจริงหรือไม่

⁵⁹ จิตติ ดิงศภักดิ์. แหล่งเดิม. หน้า 2440.

3) ความผิดฐานดูหมิ่น

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 บัญญัติว่า “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษ.....”

“ดูหมิ่น” หมายถึง คุกเหยียดหยาม ทำให้อับอายขายหน้า เป็นที่เกลียดชังของประชาชน ซึ่งอาจกระทำด้วยวาจาหรือกิริยาท่าทางหรือโฆษณาก็ได้

“ซึ่งหน้า” หมายถึง ต่อหน้าผู้ถูกดูหมิ่น คือการทำให้ผู้ถูกกระทำรู้แต่ไม่จำเป็นต้องกระทำต่อหน้าโดยตรง อาจกระทำลับหลังแต่อยู่ในระยะที่ผู้ถูกกระทำอาจได้ยินได้

“ด้วยการโฆษณา” หมายถึง ด้วยการทำให้แพร่หลาย คือเป็นการดูหมิ่นในลักษณะการป่าวร้องให้รู้กันหลายๆ คน

การเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินคดีอาญา ผู้ถูกกล่าวหาไม่ว่าจะเป็นการนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนโดยบางครั้งทำป้ายชื่อไว้ที่ด้านหน้าของผู้ต้องหา การให้สัมภาษณ์ต่อนักข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหา การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ โดยเปิดเผยต่อสาธารณะหรือการคุมตัวผู้ต้องหาภายหลังจับกุมตระเวนไปในที่ชุมชน เป็นการคุกเหยียดหยาม ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความอับอายด้วยการป่าวประกาศให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป การกระทำดังกล่าวจึงครบองค์ประกอบความผิดฐานดูหมิ่นตามมาตรา 393

4) ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 บัญญัติว่า “ผู้ใดในที่สาธารณะสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่น หรือกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษ...”

การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนโดยบางครั้งทำป้ายชื่อไว้ที่ด้านหน้าของผู้ต้องหา การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการให้สัมภาษณ์ต่อนักข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหา การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ โดยเปิดเผยต่อสาธารณะ การคุมตัวผู้ต้องหาภายหลังจับกุมตระเวนไปในที่ชุมชนเพื่อประจาน การกระทำเหล่านี้ล้วนแต่ได้กระทำในที่สาธารณะหรือต่อหน้าชุมชน ซึ่งทำให้ผู้ต้องหาได้รับความอับอาย ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดมาตรา 397

3.2.3 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ความรับผิดทางแพ่ง

การเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินคดีอาญาที่ทำให้เจ้าพนักงานต้องรับผิดชอบทางแพ่งมีดังนี้

1) ความรับผิดฐานละเมิด ตามมาตรา 420

2) ความรับผิดฐานหมิ่นประมาททางแพ่ง ตามมาตรา 423

(1) ความรับผิดฐานละเมิด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้สินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

คำว่า “โดยผิดกฎหมาย” ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติโดยชัดแจ้งว่าการกระทำอันใดถือว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมาย แต่มีความหมายเพียงว่ามีชอบด้วยกฎหมาย คือถ้าไม่กระทำโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมายแม้จะเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นก็ไม่เป็นผิดกฎหมาย⁶⁰ อย่างไรก็ตามกรณีที่มีสิทธิที่จะทำได้ แต่ถ้าใช้สิทธิโดยไม่สุจริตในลักษณะที่มีแต่จะให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ผู้กระทำอาจต้องรับผิดตามมาตรา 421 ซึ่งบัญญัติว่า “การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย”

คำว่า “สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง” หมายถึง สิทธิธรรมดาที่ยังไม่ได้กล่าวถึง เช่น สิทธิในชื่อเสียงหรือการไม่ให้ใครมาด่าว่า

(2) หมิ่นประมาททางแพ่ง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 บัญญัติว่า “ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าการนั้นไม่จริงแต่หากควรจะรู้ได้

ผู้ใดส่งข่าวสาส์นอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสาส์นนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสาส์นเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่”

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย หมายถึง ผู้กระทำได้กระทำไม่ว่าด้วยวิธีใดที่แสดงความหมายเป็นที่เข้าใจบุคคลที่สาม

สิ่งที่ถูกกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายออกไปนั้น คือข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง ถ้าข้อความนั้นเป็นความจริงย่อมไม่เป็นละเมิดตามมาตรา 423 แต่อาจเป็นละเมิดตามมาตรา 420 หรือบางกรณีไม่ถึงว่าเป็นหมิ่นประมาทตามมาตรา 423 แต่อาจเป็นละเมิดตามมาตรา 420 ได้ เช่น คำด่า เป็นต้น

⁶⁰ ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2538). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. หน้า 15.

วรรคสองของมาตรา 423 เป็นข้อยกเว้นที่ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งหมายถึงเฉพาะการกล่าวหรือไขข่าวโดยวิธีส่งข่าวสารเท่านั้น และผู้ส่งข่าวกับผู้รับข่าวจะต้องมีทางได้เสียโดยชอบเกี่ยวกับข่าวสารนั้นด้วย

เนื่องจากยังไม่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำผิด การที่เจ้าพนักงานนำผู้ต้องหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน หรือให้สัมภาษณ์ต่อนักข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหา การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในที่สาธารณะ หรือการคุมตัวผู้ต้องหาภายหลังจับกุมตะเวนไปในที่ชุมชนเพื่อประจาน ถือว่าเป็นการไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้ถูกกล่าวหา เพราะการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาในลักษณะประจานเท่ากับเป็นการประกาศความชั่วของผู้นั้นให้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ทำให้ผู้พบเห็นเข้าใจว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำผิด ทั้งๆ ที่ศาลยังมิได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าได้กระทำผิดหรือไม่ การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมย่อมเป็นละเมิดหรือหมิ่นประมาทตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 420 หรือ 423

3.2.4 ระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ได้วางแนวปฏิบัติในการให้สัมภาษณ์หรือแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนหรือแพร่ภาพไว้ดังนี้

- ลักษณะที่ 30 ข้อ 1 (ค) ห้ามมิให้ผู้มีหน้าที่ในการให้สัมภาษณ์หรือแถลงข่าวให้ข่าวดังต่อไปนี้

ข้อ 4 คดีที่อยู่ในระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวนยังไม่เสร็จ เช่น แนวทางสืบสวนสอบสวน การจับกุม ตรวจค้น และการรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นต้น

ข้อ 5 เหตุการณ์หรือเรื่องราว ซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชนอาจเป็นแบบที่บุคคลอื่นจะถือเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรมต่างๆ ของคนร้าย หรือวิธีการที่แสดงถึงการหนีโงะ การกระทำอัตวินิบาตกรรม และวิธีการอันชั่วร้ายอื่นๆ

- ลักษณะที่ 30 ข้อ 5 กำหนดเรื่องการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ดังนี้
(1) ในการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนไม่ว่ากรณีใด ให้ผู้มีอำนาจแถลงข่าวถือปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจ ไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 29 บทที่ 1 (2)⁶¹ และลักษณะที่ 30 ข้อ 1 อย่างเคร่งครัด

⁶¹ ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 29 บทที่ 1 ข้อ 1 (2) กำหนดว่าคดีอาญาเรื่องใดจะต้องมีการสืบสวนหาพยานหลักฐานหรือจับกุมผู้ร้ายหรือพรรคพวกผู้กระทำความผิดอีกต่อไป โดยยังไม่ได้ตัวผู้ร้ายและของกลาง หรือยังมีได้มีการฟ้องร้องเสร็จสิ้นคดี ให้ถือว่าเป็นข้อราชการอันพึงสงวนเป็นความลับ เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องต้องระวังสงวนไว้เป็นความลับอย่าให้แพร่หลายออกไป เพราะอาจเป็นเหตุให้เกิดผลเสียแก่ทางราชการได้.

(2) ไม่ควรนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน โดยเฉพาะผู้ต้องหาที่ให้การปฏิเสธ เว้นแต่กรณีผู้ต้องหาให้การปฏิเสธแต่คดีมีพยานหลักฐานของกลางน่าเชื่อว่าผู้ต้องหากระทำผิดจริง เช่น คดียาเสพติด ส่วนกรณีผู้ต้องหาให้การรับสารภาพอาจจะนำมาแถลงข่าวได้

(3) ห้ามมิให้ทำป้ายชื่อแขวนคอผู้ต้องหาแล้วนำมาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนหรือแพร่ภาพ นอกจากเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน หรือกองทะเบียนประวัติอาชญากร เพื่อถ่ายรูปเก็บรวบรวมในภาพสมุดแฟ้มประวัติคนร้ายเท่านั้น

ข้อกำหนดดังกล่าว เป็นหลักประกันที่ห้ามมิให้ดำเนินการอันอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดี และไม่เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน เพื่อป้องกันมิให้ดำเนินการอันเป็นการกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล

2) หนังสือกองคดี กรมตำรวจ ที่ 0503.6/16442 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2539 เรื่อง กำชับและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการชี้ตัวผู้ต้องหา การนำตัวผู้ต้องหาที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนคำสั่งของหนังสือดังกล่าว กำชับให้พนักงานสอบสวนทุกหน่วยปฏิบัติดังนี้

(1) การแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

1.1 ห้ามใช้วิธีการหรือแสดงข้อความในการแถลงข่าวหรือแพร่ภาพที่อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่พยาน ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือรูปคดีโดยเด็ดขาด

1.2

1.3 ให้ระมัดระวังเรื่องที่จะเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือผลประโยชน์ของผู้อื่นเช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นต้น

1.4

1.5 ห้ามเปิดเผยถึงแผนประทุษกรรมซึ่งอาจเป็นแบบอย่างในทางที่ไม่ดี เช่น วิธีการล่อโก่ง การกระทำอัตวินิบาตกรรมหรือวิธีการอันชั่วร้ายอื่นๆ ที่พวกมิจฉาชีพหรือประชาชนอาจนำไปใช้เป็นแบบอย่าง

1.6 ห้ามเปิดเผยถึงข้อความ หรือรูปภาพ อันอาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว รู้จักชื่อ ที่ทำงาน สถานศึกษา ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี หรือพยาน เว้นแต่ในสำนวนการสอบสวน

(2) การนำตัวผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

2.1 ในการนำตัวผู้ต้องหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ให้ป้องกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้ และให้พึงระมัดระวังการใช้ถ้อยคำหรือกริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่ หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา

2.2 ควรหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใดๆ ในลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใดๆ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้รูปคดีเสียหาย

ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นการยืนยันว่า ข้อเท็จจริงซึ่งเกี่ยวกับคดีอันอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินคดี หลักคือห้ามเปิดเผย แต่การเปิดเผยถือเป็นข้อยกเว้นเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

(3) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 855/2548 ได้วางแนวปฏิบัติในการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ มีสาระสำคัญดังนี้

3.1

3.2 แนวทางการปฏิบัติในการให้ข่าว แถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง

3.2.1 ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แถลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต้องปฏิบัติภายในขอบเขต อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ควรระมัดระวังถ้อยคำหรือกิริยาท่าทาง อันจะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และควรใช้ถ้อยคำที่เป็นกลางเพื่อไม่ให้เป็นการประจาน ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้อื่น

3.2.2 การให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ ให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 30 รวมถึงห้ามให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

3.2.2.1 เรื่องที่มีผลกระทบต่อการรักษาความปลอดภัยของประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

3.2.2.2 เรื่องหรือข้อความที่จะทำให้เกิดการเสียหายแก่ทางราชการ

3.2.2.3 เรื่องที่เกี่ยวกับคำสั่งให้ปฏิบัติในหน้าที่อันเป็นระเบียบการภายใน และคำสั่งหรือระเบียบการใดๆ ที่ถือว่าเป็นความลับ

3.2.2.4 เรื่องที่จะเกิดการเสียหายทางชื่อเสียงหรือผลประโยชน์แก่ผู้อื่น เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานหมิ่นประมาท และเรื่องอื่นๆ ในลักษณะทำนองเดียวกัน

3.2.2.5 เรื่องที่อาจส่งผลกระทบต่อคดี โดยเฉพาะคดีที่อยู่ในระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น เช่น การเปิดเผยเกี่ยวกับเทคนิควิธีการ

ปฏิบัติงานที่ควรปกปิดเป็นความลับ แนวทางการสืบสวนสอบสวน การจับกุม ตรวจสอบ และการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ในทุกขั้นตอน เป็นต้น

3.2.2.6 เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ไม่เหมาะสม ซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชนอาจเป็นแบบที่บุคคลอื่นจะถือเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรมต่างๆ ของคนร้าย หรือการแสดงถึงการถือ โกง การกระทำอัศวินบาตรกรรม และวิธีการอันชั่วร้ายอื่นๆ

จะเห็นได้ว่าคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 855/2548 ได้วางแนวทางในการปฏิบัติในการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ไว้ เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ความปลอดภัยในการรักษาความลับของประเทศ ภูมิปัญญา และสิทธิของบุคคลทั้งหลายที่เกี่ยวข้องในคดีแล้ว แต่คำสั่งนี้ก็เป็นเพียงแนวทางปฏิบัติเท่านั้น เราจึงยังมักเห็นการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในการฝ่าฝืนคำสั่งนี้เสมอ

(4) ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการให้ข่าวและบริการข่าวสาร พ.ศ. 2537 ข้อ 4 กำหนดว่า ในการให้ข่าวเกี่ยวกับคดี ผู้ให้ข่าวต้องระมัดระวังอย่างที่สุดที่จะไม่ให้การให้ข่าวนั้นกระทบกระเทือนผลของคดี และในแต่ละกรณีผู้ให้ข่าวจะต้องพิจารณาด้วยว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรให้ข่าวหรือไม่ และพึงให้ข่าวเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้น และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2503 มาตรา 46 วรรค 2 พนักงานอัยการต้องรับโทษทางวินัยเพราะการให้ข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งถือว่าเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามผู้นั้น

โทษทางวินัย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางวินัยของเจ้าหน้าที่ตำรวจสำหรับกรณีการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาในลักษณะเปิดเผยข้อมูลในคดีให้ข่าว แถลงข่าว มีดังนี้

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 5 บัญญัติว่า “การกระทำผิดวินัยตำรวจนั้นท่านให้หมายความถึงการกระทำดังกล่าวต่อไปนี้

1. คือ ขัดขืน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตนที่ชอบด้วยกฎหมาย (ข้อ 1)
2. ไม่ประพฤติตนให้เคร่งครัดต่อมรรยาทและระเบียบแบบแผนของตำรวจ (ข้อ 3)
3. ไม่ตักเตือนสั่งสอนหรือลงทัณฑ์ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ (ข้อ 8)

4. ประพฤติผิดวินัยข้าราชการพลเรือน ดังที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ใช้อยู่ (ข้อ 12)”

นอกจากนี้ ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีได้กำหนดลักษณะการกระทำที่ถือว่าผิดวินัยไว้ในลักษณะเดียวกัน ดังนี้

- ลักษณะที่ 1 บทที่ 1 ว่าด้วยความประพฤติและระเบียบวินัย ข้อ 2 กำหนดว่า

“ข้อ 2 การกระทำผิดวินัยของตำรวจนั้น หมายความรวมถึงการกระทำความผิดดังต่อไปนี้

(1) คือ ชัดขึ้น หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตนที่ชอบด้วยกฎหมาย

(8) งดเว้นไม่ตักเตือนสั่งสอนหรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ

(12) ประพฤติผิดวินัยข้าราชการพลเรือน ดังที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ใช้อยู่คือ

1. ต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยจักต้องได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้

6. ต้องรักษาความลับของทางราชการ

การเปิดเผยความลับของทางราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

13. ต้องสุภาพเรียบร้อย ต้อนรับ ให้ความสะดวกให้ความเป็นธรรมและให้ความสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้มาติดต่อในราชการอันเกี่ยวกับหน้าที่ของตนโดยไม่ชักช้า ห้ามมิให้ดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงราษฎร

การดูหมิ่นเหยียดหยามกดขี่ข่มเหงราษฎรเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

18 ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ส่งเสริมและดูแลระมัดระวังให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามวินัย

ถ้าผู้บังคับบัญชาผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดกระทำความผิดวินัย จะต้องดำเนินการทางวินัยทันที ถ้าเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยที่จะต้องได้รับโทษและอยู่ในอำนาจของคนที่ลงโทษได้ให้สั่งลงโทษแต่ถ้าเห็นว่าผู้นั้นควรจะต้องได้รับโทษสูงกว่าที่ตนมีอำนาจสั่งลงโทษให้รายงานต่อผู้บังคับบัญชาของผู้กระทำความผิดวินัยเหนือขึ้นไป เพื่อให้พิจารณาการสั่งลงโทษตามควรแก่กรณี

ผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่ตามมาตรฐานนี้โดยไม่สุจริตให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย”

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใดกระทำผิดต่อวินัยตำรวจจะต้องรับทัณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ซึ่งกำหนดว่าทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัยตำรวจ ได้แก่

- 1) ภาคทัณฑ์
- 2) ทัณฑกรรม
- 3) กักยาม
- 4) กักขัง
- 5) จำขัง
- 6) ลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

การปิดป้ายชื่อไว้ที่ด้านหน้าของผู้ต้องหาขณะนำออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีกำหนดห้ามไว้ชัดเจน การแถลงข่าวการจับกุมผู้ต้องหาโดยใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะประจานผู้ต้องหา หรือการติดต่อสื่อมวลชนไปทำข่าวแผนการประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพซึ่งมีคำสั่งห้ามมิให้กระทำแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ยังฝ่าฝืนกระทำไปทั้งๆ ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือเวียนกำชับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่วางไว้โดยเคร่งครัดหลายครั้งแล้ว แต่ก็ยังมีการฝ่าฝืนอีก การกระทำดังกล่าวถือเป็นการทำผิดวินัยเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้การกระทำดังกล่าวรวมทั้งการคุมตัวผู้ต้องหาภายหลังจับกุมตะเวนไปในที่ชุมชนเพื่อประจาน ถือได้ว่าเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามราษฎรจนเป็นเหตุให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งลงโทษเจ้าหน้าที่ผู้กระทำผิดวินัยดังกล่าวตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 8 ได้

สำหรับกรณีของพนักงานอัยการ อาจต้องรับโทษทางวินัย เพราะให้ข่าวกรณีที่เป็นประโยชน์สาธารณะ ในการรับข่าวเกี่ยวกับคดีของประชาชนมีน้ำหนักน้อยกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา⁶² หรือให้ข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามผู้นั้น

⁶² ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการให้ข่าวและบริการข่าวสาร พ.ศ. 2537, ข้อ 4. กำหนดว่าในการให้ข่าวเกี่ยวกับคดี ผู้ให้ข่าวต้องระมัดระวังอย่างที่สุดที่จะไม่ให้การให้ข่าวนั้นกระทบกระเทือนผลของคดี และในแต่ละกรณีผู้ให้ข่าวจะต้องพิจารณาด้วยว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรให้ข่าวหรือไม่ และพึงให้ข่าวเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้น.

3.3 เหตุผลและความจำเป็นของการเปิดเผยข้อมูลคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล

3.3.1 เพื่อประโยชน์สาธารณะ

ประเทศประชาธิปไตยทั้งหลายต่างรับรองเสรีภาพในการพูด ซึ่งหมายถึง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการเผยแพร่ความเห็น การที่บุคคลจะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการเผยแพร่ความเห็นนั้น บุคคลต้องมีเสรีภาพในการรับข่าวสาร เป็นที่แน่นอนว่าเหตุการณ์ความเป็นไปในบ้านเมืองเป็นที่สนใจของประชาชนและเหตุการณ์ในบ้านเมืองนี้ย่อมรวมตลอดถึงเหตุการณ์อันเกี่ยวกับอาชญากรรมด้วย ฉะนั้นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้สัมภาษณ์หรือให้ข่าวสารแก่สาธารณชนนั้น จึงเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย และการที่มีการให้ข่าวสารแก่สาธารณชนนั้น จึงเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย และการที่มีการให้ข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมแก่ประชาชนโดยตรงหรือโดยผ่านสื่อมวลชนก็เป็น การกระทำที่ถูกต้องชอบด้วยหลักประชาธิปไตย แต่ในการที่มนุษย์เราอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นมีค่า สองประการที่หล่อหลอมอยู่ คือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันและค่าส่วนบุคคล⁶³ ซึ่งค่าทั้งสองนี้จะต้อง มีความสมดุลกันจึงจะถือว่ามีความเป็นประชาธิปไตย ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ข่าวสารนี้ค่าของการ อยู่ร่วมกันกล่าวโดยเฉพาะก็คือประโยชน์ของสาธารณชนในการที่จะได้รับข่าวสารและในส่วน ของค่าส่วนบุคคลก็คือสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา

ดังนั้นในสังคมมนุษย์อยู่ร่วมกันในปัจจุบันเป็นเรื่องที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่า ประชาชนมีสิทธิพื้นฐานประการหนึ่ง คือ สิทธิที่จะรู้ (Right to know) และรับทราบเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคม องค์การที่มีบทบาทในการสนองตอบความต้องการของประชาชนในการบริโภคข่าวสาร ประจำวัน คือ สื่อมวลชน⁶⁴ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดในเรื่อง สิทธิในการรับทราบข้อมูลข่าวสารไว้ในมาตรา 56 และเสรีภาพของสื่อมวลชนถือเป็นเสรีภาพใน การแสดงออกซึ่งความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาและการสื่อความหมายเพราะ สังคมปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน แต่ก็อาจถูกจำกัดโดยข้อกฎหมายได้เช่นกัน อย่างเช่นในเรื่องการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐผ่านสื่อมวลชนเพื่อส่งต่อไปยังสาธารณชนไม่ว่า เป็นการแถลงข่าวการจับกุมผู้ต้องหา การนำซีดีที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่คล้าย การจัดมหรหรมาการแสดง⁶⁵ การจัดให้มีการขอมาต่อผู้เสียหาย การสอบสวนผู้ต้องหาโดย สื่อมวลชน การตั้งฉายาให้กับผู้ต้องหา หรือการยืนยันการเป็นผู้กระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

⁶³ คณิต วนคร ค แหล่งเดิม. หน้า 17.

⁶⁴ วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2538). “สื่อมวลชนกับความรับผิดชอบทางกฎหมาย. หน้า 21.

⁶⁵ สำนักงานอัยการสูงสุด. (2540, มิถุนายน). “สื่อมวลชนกับกระบวนการยุติธรรม: บทบาทในการ ตรวจสอบและผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน.” *บทบัญญัติ*, 53, ตอน 2. หน้า 97.

เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาและทัศนคติของสาธารณชนต่อผู้กระทำความผิดที่ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งในระหว่างนี้ทั้งหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์รวมทั้งพนักงานสอบสวนต่างทำหน้าที่ในการวินิจฉัยความผิดในคดีต่างๆ ล่วงหน้าไปก่อนชั้นพิจารณาพิพากษาคดีแล้ว โดยมีการสอดแทรกทั้งความคิดเห็นส่วนตัวและอคติส่วนตัวไปสู่อคติการรับรู้ของประชาชนในสังคม ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยหลักประชาธิปไตย⁶⁶

การแสวงหาข่าวและการเสนอข่าวของสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ต่อสาธารณชนปกคิจะ เป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนโดยตรงอยู่แล้ว แต่การดำเนินงานนั้นหากเป็นการ “เจาะลึก”จนเกินไปก็ จะมีการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลที่ตกเป็นข่าวได้ตลอดเวลาจนหลายครั้งเกิดเป็น คดีฟ้องร้องต่อศาล⁶⁷

ปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่มีการ กำหนดขอบเขตของสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของทางราชการ และกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของ รัฐให้ต้องปฏิบัติตาม⁶⁸ เพื่อคุ้มครองสิทธิและสถานะของประชาชนไปพร้อมกัน โดยพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้แบ่งประเภทของข้อมูลข่าวสารไว้ดังนี้ คือ ข้อมูลข่าวสารที่ ต้องเปิดเผยเป็นการทั่วไป ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย และข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ข้อมูลข่าวสารที่ต้องเปิดเผยเป็นการทั่วไป กฎหมายได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมี หน้าที่ต้องเปิดเผย ภายใต้หลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 56⁶⁹

ในที่นี้จะขกกล่าวถึงส่วนที่เป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย กฎหมายกำหนดประเภท ของข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผยก็ได้โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงาน ของรัฐ ประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน คือ

1) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

⁶⁶ สิกฤษณ์ อังสัจจะพงษ์. แหล่งเดิม. หน้า 46-47.

⁶⁷ กุลพล พลวัน. แหล่งเดิม. หน้า 4.

⁶⁸ วนิตา แสงสารพันธ์. (2547). หลักกฎหมายสื่อสารมวลชน. หน้า 41.

⁶⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 56 บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบ ข้อมูลหรือข่าวสารในครอบครองของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วน ท้องถิ่นเว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้ เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ.

2) การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบการตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

3) ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจหรือคำแนะนำภายใน

4) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

5) รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการล่วงล้ำสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

6) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย หรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น

7) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้แต่ต้องระบุไว้ด้วยว่าที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใดและเพราะเหตุใด และให้ถือว่ากรณีคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการเป็นดุลพินิจ โดยเฉพาะของเจ้าหน้าที่ของรัฐ⁷⁰

ในส่วนของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น กำหนดให้รัฐมีหน้าที่โดยตรงในการจัดเก็บข้อมูลและกำหนดวิธีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารประเภทนี้ไว้เป็นพิเศษ

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ สิ่งเฉพาะของตัวบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้หนึ่งได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย⁷¹ ซึ่งจัดเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้อื่นต้องให้ความเคารพ สาระสำคัญในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คือ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 24 บัญญัติว่า หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่การเปิดเผยดังต่อไปนี้

⁷⁰ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540, มาตรา 15.

⁷¹ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540, มาตรา 4.

- 1) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น
- 2) เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น
- 3) ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผนหรือการสถิติหรือ สำมะโนต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น
- 4) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด
- 5) ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา
- 6) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าจะเป็คดีประเภทใดก็ตาม
- 7) เป็นการให้เพื่อจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล
- 8) ต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว
- 9) กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

เห็นได้ว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่จำเป็นต้องให้ข่าวต่อสื่อมวลชนก็ได้ เพราะสื่อมวลชนก็เป็นเหมือนบุคคลธรรมดา มิใช่หน่วยงานของรัฐที่จะได้รับยกเว้นให้เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้ต้องหาได้ ผู้เขียนเห็นว่า การให้ข่าวของพนักงานสอบสวนต่อสื่อมวลชนในกรณี การเปิดเผยข้อมูลในคดีอาญาจากการแถลงข่าว ให้ข่าว เป็นการกระทำที่ล่วงละเมิดต่อสิทธิของ ผู้ต้องหาได้ ซึ่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 มีความคล้ายคลึงกับ คำแนะนำของ American Bar Association

จากมุมมองของพนักงานสอบสวนเห็นว่า วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินคดีอาญา ในลักษณะการแถลงข่าว การให้ข่าวไม่ว่าจะในลักษณะ นำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพโดยจัดให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดและมีสื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ภาพดังกล่าวสู่สายตาประชาชนในสังคมจำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินคดี เป็นการตอบสนองสิทธิที่จะรู้ของประชาชนและเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะนั้นพนักงานสอบสวนจึงไม่ได้มีความมุ่งหมายเพื่อการดำรงอยู่ด้วยความสงบเรียบร้อยของสังคม เพื่อการรักษาศักดิ์ศรี เกียรติยศของมนุษย์ แต่เป็นการกระทำที่มุ่งหวังต่อ

ประโยชน์ส่วนบุคคลหรือสร้างภาพให้กับองค์กรเพื่ออวดผลงาน โดยใช้ผู้ต้องหาและเสรีภาพของสื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการตอบสนองสิทธิที่จะรู้ของประชาชนมากกว่า เช่น คดีที่นักมวยถูกกล่าวหาในความผิดฐานร่วมกันเผยแพร่สื่อลามกอนาจาร พนักงานสอบสวนได้นำตัวไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพและชี้จุดเกิดเหตุซึ่งเป็น สถานที่ถ่ายภาพยนตร์และเป็นจุดรับเงิน ทำให้ทราบว่าพนักงานสอบสวนสามารถนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพได้ตามดุลพินิจของตนเอง เพราะเมื่อพิจารณาจากแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เรื่องการทำแผนที่สังเขปแสดงสถานที่เกิดเหตุประกอบสำนวนการสอบสวนจะกระทำในกรณีของคดีอุกฉกรรจ์ คดีฆาตกรรมพาหนะ โดยบุคคลหรือทรัพย์สินในถนนหลวง และคดีบุกรุก⁷² ในส่วนของเรื่องบันทึกแผนประทุษกรรมที่พนักงานสอบสวนเจ้าของคดีต้องบันทึกรายงานกองทะเบียนประวัติอาชญากรในกรณีความผิดต่างๆ คือ ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายที่มีลักษณะอุกฉกรรจ์หรืออันตรายสาหัส หรือเป็นที่สนใจของประชาชน เว้นกระทำโดยประมาท ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก และความผิดอื่นๆ ซึ่งเป็นคดีสะเทือนขวัญหรือเป็นที่สนใจของประชาชน⁷³ เห็นได้ว่าการกระทำของพนักงานสอบสวนมิได้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติเท่าใดนัก การใช้ดุลพินิจที่ไม่มีขอบเขตของพนักงานสอบสวนย่อมไม่ใช่ดุลพินิจแต่เป็นอำเภอใจที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาเป็นอย่างมาก ดังนั้นเสรีภาพของข้อมูลข่าวสารควรอยู่ในขอบเขตที่จะไม่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นด้วย การเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินคดีอาญาอย่างเช่น การนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะดังกล่าวข้างต้นของพนักงานสอบสวนจึงมิได้มีลักษณะที่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง

3.3.2 เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐาน

พยานหลักฐานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในคดีอาญา เพราะเป็นสิ่งที่สามารถนำมาพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญานั้น คู่ความสามารถนำพยานหลักฐานทุกชนิดเข้ามาในคดีอาญาเพื่อพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ได้อย่างกว้างขวาง แต่ทั้งนี้ต้องเป็นพยานหลักฐานชนิดที่มีได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกหลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น⁷⁴ จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนและรวบรวม

⁷² ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 9 ข้อ 265.

⁷³ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 11 ข้อ 566.

⁷⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 226.

พยานหลักฐานได้ทุกชนิด ซึ่งบางครั้งมีผลกระทบต่อสิทธิและสถานะของผู้ต้องหาได้ ดังนั้นวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการนำผู้ต้องหาแถลงข่าวหรือชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดตามสถานที่เกิดเหตุในที่สาธารณะถือเป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่งที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องรวบรวมไว้ ซึ่งในมุมมองของพนักงานสอบสวนถือว่ามีความจำเป็นต้องกระทำในลักษณะเช่นนี้เพราะเป็นการเพิ่มน้ำหนักในคำรับสารภาพว่าน่าเชื่อถือ⁷⁵ และมีความจำเป็นที่ต้องประมวลเหตุการณ์เพื่อใช้ประมวลภาพในการพิจารณาของศาล แต่วิธีพิจารณาศาลจะพิจารณาในรูปของพยานเอกสารมากกว่าที่จะพิจารณาวิธีปฏิบัติที่พนักงานสอบสวนจัดทำขึ้น การปฏิบัติเช่นนี้ต่อผู้ต้องหาเห็นได้ชัดว่า ไม่มีความจำเป็นต้องแสดงท่าทางต่อสาธารณชน เพราะหากเห็นว่าการแสดงท่าทางรายละเอียดการกระทำความผิดมีความจำเป็นเพื่อใช้ยืนยันการเป็นผู้กระทำความผิดก็ควรให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดในห้องสอบสวนของพนักงานสอบสวนในรูปแบบของการถามปากคำโดยมีทนายความเป็นผู้พิทักษ์สิทธิของผู้ต้องหาในส่วนนี้น่าจะดีกว่าการนำผู้ต้องหาตระเวนไปนอกรีตที่เกิดเหตุตามที่ต่างๆ⁷⁶ ในลักษณะที่เอิกเกริกมีผู้กล่าวว่ามีลักษณะเป็นการแสดง Show Business⁷⁷ หรือไม่แตกต่างกันกับการจัดฉากละครชีวิตเพื่อความสะใจของสาธารณชน⁷⁸

คำรับสารภาพประกอบการพิจารณาคดี

คำรับสารภาพ (Confession) เป็นถ้อยคำที่ใช้ในทางคดีอาญาเป็นส่วนใหญ่ โดยทั่วไปหมายถึงการที่บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้กระทำให้ปรากฏข้อเท็จจริงต่อบุคคลอื่นด้วยการยอมรับข้อเท็จจริงอันเป็นปฏิปักษ์ต่อผลประโยชน์ของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงโดยตรงว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาหรือยอมรับข้อเท็จจริงซึ่งนำไปสู่การวินิจฉัยว่าได้กระทำความผิดทางอาญาก็ตาม ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำรับสารภาพจะต้องปรากฏรายละเอียดของการกระทำในแต่ละขั้นตอนตามองค์ประกอบความผิดอันเป็นการยอมรับว่าได้กระทำความผิดอย่างเต็มที่ตามที่ถูกกล่าวหา⁷⁹ คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนเป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่ง

⁷⁵ กรมตำรวจ ที่ 0606.6/150066 ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2540 เรื่องการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, พุทธศักราช 2540.

⁷⁶ สิกฤษฎณ์ อังสัจจะพงษ์. แหล่งเดิม. หน้า 35.

⁷⁷ อักษราทร จุฬารัตน. (2527). “สิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการมองข้ามหรือหลงลืม.” วารสารนิติศาสตร์, 14, 2. หน้า 88-89.

⁷⁸ สถาบันกฎหมายอาญา. (2539, ธันวาคม). “การดำเนินบทบาทของกระบวนการยุติธรรมกับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน.” บทบัญญัติ, 52, 4. หน้า 239.

⁷⁹ ก่อเกียรติ เอี่ยมบุตรลบ. (2537). หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา. หน้า 11-12.

พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะทราบข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็น ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ดังนั้นในคดีอาญาที่มีประจักษ์พยานตลอดจนพยานแวดล้อม มากเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดย่อมจะทำให้คำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็น พยานหลักฐานที่มีความสำคัญค่อนข้างน้อย แต่สำหรับคดีอาญาที่ขาดพยานหลักฐาน หรือมี พยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด คำรับสารภาพในคดีนั้นก็จะเป็น พยานหลักฐานที่มีความสำคัญอย่างมาก⁸⁰

3.3.3 การตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ

หลักการรับประกันความเป็นอิสระปราศจากการแทรกแซงจากอำนาจอื่นใด เพื่อให้ สามารถดำรงตนในฐานะหลักประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่ คุณค่า และความสำคัญของหลักความเป็นอิสระในการพิพากษาคดีของผู้พิพากษาได้รับการยอมรับนับถือ ในสังคมอารยะทั้งหลายอย่างหนักแน่นมั่นคงและถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานอันเป็นหัวใจของ หลักการปกครองโดยกฎหมาย (The Rule of law) ของอังกฤษ ซึ่งเป็นเรื่องมุ่งให้ตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองเป็นสำคัญ หลักการที่รับรองความเป็นอิสระใน การพิพากษาคดีของผู้พิพากษานี้ มิได้มีความประสงค์จะคุ้มครองตัวผู้พิพากษาหรือยอมให้อำนาจ เบ็ดเสร็จแก่ผู้พิพากษาในการพิพากษาคดีได้ตามอำเภอใจหรือตามคำสั่งของผู้หนึ่งผู้ใดโดยไม่ คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมาย เพราะแท้ที่จริงแล้วการรับรองความเป็นอิสระในการ พิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษา ตั้งอยู่บนข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่าผู้พิพากษาจะพิจารณา พิจารณาคดีไปตามกฎหมายและนำกฎหมายที่มีอยู่มาตีความปรับเข้ากับข้อเท็จจริงแห่งคดีด้วยความ รอบคอบและโดยวิจรรณญาณแห่งวิชาชีพของตน เพื่อรักษาและปกป้องความยุติธรรมและ เพื่อให้ประชาชนทุกคนได้รับความยุติธรรมจากกฎหมายโดยเสมอหน้ากัน และจะต้องกำหนด หลักประกันสำหรับคุ้มครองความเป็นอิสระของผู้พิจารณาพิพากษาคดีไว้โดยชัดแจ้งโดย หลักประกันนั้นยังต้องเพียงพอที่จะทำให้ผู้พิพากษา พิจารณาคดีไปได้โดยไม่ต้องหวั่นเกรงว่าจะถูก ถอดถอน โยกย้ายตำแหน่ง หรือลดเงินเดือนหรือกระทำให้พ้นจากตำแหน่งได้ หากคำพิพากษานั้น ไม่เป็นที่พอใจของผู้ทรงอำนาจในรัฐ ดังนั้นศาลจะเป็นอิสระหรือไม่จึงอยู่ที่หลักประกันความเป็น อิสระของผู้พิพากษาไม่ใช่อยู่ที่ว่าหน่วยงานตุลาการจะต้องไม่ใช่ฝ่ายบริหารแต่หลักการรับประกัน ความเป็นอิสระปราศจากการแทรกแซงจากอำนาจอื่นใด ดังนั้นเพื่อให้ตุลาการสามารถดำรงตนใน ฐานะหลักประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่ การดำเนินกระบวนการ ดังกล่าวศาลจะต้องยึดหลักความผูกพันต่อกฎหมายฝ่ายตุลาการตามแนวทางนิติรัฐ (The Rule of

⁸⁰ สิกฤษณ์ อังสัจจะพงษ์. แหล่งเดิม. หน้า 37.

law)⁸¹ ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลมีหลักว่าจะต้องกระทำโดยเปิดเผยเพื่อให้สาธารณชนได้ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของศาล “ในการพิจารณาคดีและพิพากษาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผย” หลักนี้ประเทศทั่วไปต่างยึดถือแต่แค่ไหนจึงจะถือว่าเป็นการกระทำโดยเปิดเผยนั้น ในกฎหมายของไทยเราไม่ได้กล่าวไว้ชัดเจน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคแรกบัญญัติว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” และมาตรา 182 บัญญัติว่า “ให้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา ฯลฯ” ดังนี้จะเห็นได้ว่ากฎหมายของไทยเราไม่ได้ระบุขอบเขตใดๆ ทั้งสิ้นซึ่งต่างกับกฎหมายเยอรมัน กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล มาตรา 169 บัญญัติว่า “การพิจารณาคดีต่อหน้าศาลพิจารณารวมถึงการอ่านคำพิพากษาและคำสั่งต้องกระทำโดยเปิดเผย” และว่า “การบันทึกเสียงและภาพทางโทรทัศน์ก็ดี การบันทึกเสียงของวิทยุกระจายเสียงก็ดี รวมทั้งการบันทึกเสียงและการภาพยนตร์อันได้กระทำเพื่อเสนอต่อสาธารณชนหรือเพื่อเปิดเผยเนื้อหาอันเป็นสิ่งที่ต้องห้าม”

ในการพิจารณาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผยนั้น โดยพื้นฐานก็เพื่อให้สาธารณชนได้ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของศาลอันมีเนื้อหาเป็นการคานอำนาจตุลาการตามรัฐธรรมนูญและเป็นหลักประกันความยุติธรรมผู้ตกเป็นจำเลยในคดี การพิจารณาพิพากษาคดีโดยเปิดเผยจึงเป็นหลักประชาธิปไตย และในประเทศประชาธิปไตยนั้น มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ผู้ต้องหาหรือจำเลยแม้จะตกอยู่ภายใต้อำนาจรัฐบางประการที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปได้ เช่น การจับ การค้น การควบคุม อันเป็นการกระทบต่อเสรีภาพก็ตาม แต่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย ฉะนั้นการถ่ายทอดต่างๆ จึงเป็นการทำให้ศาลกลายเป็นเวทีการแสดงไป อันอาจกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีได้ นอกจากนั้นการถ่ายทอดอาจกระทบต่อความเป็นอิสระของศาลได้ กล่าวคือ แทนที่จะเป็น “การควบคุมโดยสาธารณชน” ก็จะกลับกลายเป็น “การครอบงำโดยสาธารณชน”⁸²

การที่ผู้พิพากษาจะวินิจฉัยคดีให้เกิดความเที่ยงธรรมได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญคือ จะต้องวางตัวเป็นกลางปราศจากอคติ ดังปรากฏในประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการของไทย ข้อ 3 และข้อ 12 กำหนดไว้ว่า

“ข้อ 3 ในการนั่งพิจารณาคดี ผู้พิพากษาจำต้องวางตนเป็นกลางและปราศจากอคติ

ข้อ 12 เมื่อจะพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีเรื่องใด ผู้พิพากษาจักต้องละวางอคติทั้งปวงเกี่ยวกับคู่ความหรือคดีความเรื่องนั้น ทั้งจักต้องวินิจฉัยโดยไม่ชักช้าและไม่เห็นแก่หน้าผู้ใด”

⁸¹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. แหล่งเดิม. หน้า 41-42.

⁸² คณิต ฌ นคร งาม แหล่งเดิม. หน้า 129-130.

อคติที่ทำให้การวินิจฉัยคดีปราศจากความเที่ยงธรรมได้แก่ อคติสี่ คือ ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรัก โทสาคติ ลำเอียงเพราะโกรธ ภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว และโมหาคติ ลำเอียงเพราะเขลา ซึ่งเรื่องของอคติเป็นเรื่องของมนุษย์ปุถุชน โดยแท้ น้อยคนนักที่จะไม่มีอคติ อคติที่เกิดขึ้นกับผู้พิพากษามีทั้งอคติต่อตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่ความทนายความหรือพยาน และอคติต่อข้อคิดเห็นที่มาความเชื่อและประเพณีบางเรื่องหรือต่อความผิดประเภทใดประเภทหนึ่ง โดยเฉพาะด้วย เช่น อาจตั้งข้อรังเกียจการทุจริตต่อหน้าที่ราชการมากกว่าความผิดฐานอื่นๆ ซึ่งแต่ละเรื่องนี้ล้วนแต่เป็นเรื่องที่ลึกซึ้งมากกว่าอคติต่อตัวบุคคลมากนัก และที่มีอันตรายมากก็คือผู้พิพากษาบางคนอาจไม่รู้ตัวด้วยซ้ำไปว่าตนเองมีอคติในเรื่องนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาทุกคนที่จะต้องคอยสอดส่อง และทดสอบตนเองอยู่ตลอดเวลาว่ามีอคติอย่างไรหรือไม่ วิธีป้องกันอคติในการวินิจฉัยคดีอย่างหนึ่งก็ต้องมีใจเป็นกลาง ไม่ฟังคำวนตัดสินใจว่าใครผิดใครถูก ก่อนที่จะได้ฟังความครบถ้วนกระบวนการจากทุกฝ่ายและได้ใคร่ครวญอย่างถี่ถ้วนแล้ว ซึ่งเรื่องนี้แม้จะเป็นเรื่องธรรมดา แต่เมื่อผู้ใดมีอคติแล้วย่อมทำให้ผู้นั้นมองข้ามหลักเบื้องต้นของการวินิจฉัยคดีไปเสียง่าย ๆ ได้⁸³

⁸³ กระทรวงยุติธรรม, ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ. แหล่งเดิม. หน้า 8-9.

บทที่ 4

บทวิเคราะห์

4.1 เปรียบเทียบขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามกฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย

จากการศึกษาถึงมาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาของประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และประเทศเยอรมัน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม และขอบเขต มิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการดำเนินคดีอาญาที่เป็นการ กระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมในลักษณะที่เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารในระหว่างดำเนินคดีอาญาแก่สื่อมวลชนต่างๆ เพื่อให้สาธารณชนได้ทราบถึงกระบวนการและรายละเอียดเกี่ยวกับคดีนั้น จนทำให้มีลักษณะที่ผู้ถูกกล่าวหาถูกสาธารณชนเป็นผู้ตัดสินไปแล้วว่ากระทำความผิด และเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาจนได้รับความอับอาย ทั้งที่ยังไม่ได้มีคำพิพากษาตัดสินของศาล ซึ่งลักษณะเช่นนี้ปรากฏให้เห็นเป็นประจำในประเทศไทย ทั้งหน้าหนังสือพิมพ์และสถานีโทรทัศน์

4.1.1 ขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของผู้ถูกกล่าวหาชั้นพนักงานสอบสวน

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของผู้ถูกกล่าวหาที่ทำให้เห็นว่า ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด ประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษศาลได้วินิจฉัยเรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ควรเปิดเผยข้อมูลที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือที่เกี่ยวกับบุคคลหนึ่งบุคคลใดในสังคม แต่ถ้าเป็นเรื่องการป้องกันอาชญากรรม หรือเพื่อเตือนให้คนในสังคมทราบถึงอันตรายที่เกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจมีสิทธิที่จะเปิดเผยได้ในขอบเขตจำกัดตามที่เห็นว่าจำเป็น นอกจากนี้หากมีการเปิดเผยประวัติอาชญากรรมของผู้ต้องหาหรือการโฆษณาคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่ได้กระทำนอกศาล แม้เป็นความจริงก็อาจต้องรับโทษฐานละเมิดอำนาจศาลได้

ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกา การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา เพราะในการพิจารณาคดีกระทำโดยคณะลูกขุน ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาที่ศาลเชิญมานั่งฟังการสืบพยานและทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดข้อเท็จจริงถึงความ ถูกผิดของจำเลย ดังนั้นการใช้ถ้อยคำหรือการกระทำที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาดูเหมือนเป็นผู้กระทำผิด เช่น การเปิดเผยคำรับสารภาพของผู้ต้องหาย่อมทำให้ลูกขุนมีอคติและส่งผลให้จำเลยไม่ได้รับการพิจารณาโดยเที่ยงธรรม ในสหรัฐอเมริกามีการควบคุมการให้ข่าวเกี่ยวกับคำรับสารภาพ และการแพร่ภาพ

ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งถือว่าจะก่อให้เกิดความมื่อคติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี ดังนั้นเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวพึงต้องละเว้นไม่ให้ข่าวเกี่ยวกับคำกล่าว คำยอมรับ คำให้การรับสารภาพ หรือข้อต่อสู้ของผู้ถูกกล่าวหา รวมทั้งการปฏิเสธของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ให้ถ้อยคำใดๆ และเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวจะต้องไม่เผยแพร่หรือให้ข่าวเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ถูกกล่าวหาทางโทรทัศน์ในระหว่างที่อยู่ในความควบคุม อย่างไรก็ตาม ไรก็ดีเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวอาจให้ข่าวต่อสื่อมวลชน และสาธารณชนได้แม้ว่านั้นอาจส่งผลเสียหายต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่ทั้งนี้การให้ข่าวนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งประชาชนจำเป็นที่จะต้องรับทราบเพื่อหาทางป้องกัน หรือช่วยเหลือตนเองจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

ในกรณีของการเสียชีวิตของวิทนีย์ สุตตัน¹ นักร้องชาวอเมริกาวัย 48 ปี ซึ่งเสียชีวิตเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2012 ในการให้ข่าวของสื่อต่างๆ ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์การพัวพันของยาเสพติด ทั้งนี้ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่ได้ระบุถึงสาเหตุของการเสียชีวิตอย่างแน่ชัดซึ่งต้องรอผลการชันสูตรอย่างละเอียดประมาณ 6-8 สัปดาห์ และในการชันสูตรดังกล่าวนี้ ในการดำเนินกระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ถูกห้ามมิให้เปิดเผยและให้ข่าวในการชันสูตรศพให้แก่สาธารณชนที่ได้ให้ความสนใจต่อการตายของเธอได้ทราบ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็มักปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดที่จะไม่มีการเปิดเผยถึงขั้นตอนการชันสูตรดังกล่าวนี้

แต่ในกรณีของโอ เรนัล เจมส์ ซิมป์สัน² ซึ่งถูกฟ้องในข้อหาฆาตกรรมภรรยาและเพื่อนชาย ซึ่งเป็นคดีฆาตกรรมที่คนทั้งโลกให้ความสนใจ จากการนำเสนอข่าวของเจ้าหน้าที่รัฐผ่านสื่อมวลชนในขณะที่ยังไม่ได้มีการพิจารณาและพิพากษาของศาล โอ เจ ซิมป์สัน ก็ถูกตัดสินโดยคำพิพากษาของสาธารณชนว่าเป็นผู้กระทำความผิดไปแล้ว สืบเนื่องจากการให้ข่าวจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการนำเสนอข่าวของสื่อต่างๆ โอ เจ ซิมป์สัน อดีตเคยเป็นนักอเมริกันฟุตบอล ดาราหนังของฮอลลีวูด นายแบบโฆษณา นักพากษ์กีฬา และได้แต่งงานกับ นิโคล บราวน์ และเมื่อปี 1985 เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 1994 นิโคล บราวน์ และ โรนัลด์ โกลด์แมน เพื่อนชาย ถูกพบเป็นศพถูกแทงด้วยมีดจนเสียชีวิตที่บ้านพักของนิโคล ในรัฐแคลิฟอร์เนีย จากหลักฐานที่พบในที่เกิดเหตุทำให้ตำรวจเชื่อว่าโอ เจ ซิมป์สัน เป็นคนร้ายในคดี ขณะนั้นซิมป์สันอยู่ที่ชิคาโกซึ่งเมื่อได้รับการติดต่อจากเจ้าหน้าที่ตำรวจเขาก็เดินทางมายังแคลิฟอร์เนีย รายงานข่าวแจ้งว่าในขณะที่เขาเป็นแค่ผู้ต้องสงสัยทันทีที่เขาลงจากเครื่องบินเขาก็ถูกใส่กุญแจมือทันที ในที่สุดก็ได้รับการปล่อยตัว และในปีเดียวกัน

¹ วิทนีย์ สุตตัน. (2555, กุมภาพันธ์). เสียชีวิต ร่วมไว้อาลัย วิทนีย์ สุตตัน. สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://musicstation.kapook.com/view/37204.html>

² O.J.Simpson ข คดีแห่งยุค al fine สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://ohx3.exteen.com/20070723/o-j-simpson>

ในวันที่ 17 มิถุนายน ซิมป์สันได้ขับรถไปตามแคลิฟอร์เนียไฮเวย์ขณะที่เขาขับรถหลบหนีจากการจับกุมของตำรวจได้มีรถตำรวจหลายคันขับไล่จี๊ดตามและถูกจับในที่สุดและถูกกล่าวหาว่าเป็นนักโทษคดีฆาตกรรมระดับหนึ่ง การไล่ล่าดังกล่าวถูกถ่ายทอดสดออกโทรทัศน์และมีผู้ชมบางคนถึงกับส่งเสียงเชียร์ซิมป์สัน เสมือนเป็นการถ่ายทำภาพยนตร์ ซึ่งเป็นประเด็นที่มีการวิจารณ์อย่างหนักของสื่อและประชาชนผู้พบเห็นในสหรัฐอเมริกา ผู้เขียนมีความเห็นว่าจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวเป็นการกระทำที่ขัดกับหลักการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในคดีอาญาซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการกำหนดแนวทางในการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐในคดีอาญาไว้ว่าไม่ว่าเวลาใดๆ เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวจะต้องไม่ให้ข่าวเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือการพิจารณาคดีของผู้ถูกกล่าวหา และต้องไม่ให้ข่าวที่มีเหตุผลน่าเชื่อว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด เป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม และจากการสำรวจความคิดเห็นของชาวอเมริกัน ชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกันส่วนมากเชื่อว่าซิมป์สันไม่ได้ก่อคดีนี้จริง และเชื่อว่าคำตัดสินอาจกลายเป็นการส่งเสริมอำนาจอันไม่เที่ยงธรรมของตำรวจต่อผู้ต้องหา ในขณะที่คนผิวขาวจำนวนมากเชื่อว่าซิมป์สันเป็นผู้กระทำความผิดจริง และการพิจารณาคดีดังกล่าวกระทำโดยคณะลูกขุนที่เลือกมาจากผู้คนสาขาอาชีพต่างๆ และในวันที่ 3 ตุลาคม 1995 เพียง 3 ชั่วโมงหลังการประชุมของคณะลูกขุนซิมป์สันถูกประกาศต่อหน้าชาวอเมริกัน 150 ล้านคนทางหน้าจอโทรทัศน์ว่าไม่มีความผิด จากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นเจ้าพนักงานถือเป็นการประโคมข่าวจึงก่อให้เกิดอคติของมหาชนซึ่งมีอิทธิพลต่อคำวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงของลูกขุนอันเป็นการฝ่าฝืนต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาโดยลูกขุนที่ปราศจากอคติตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 6 เนื่องจากซิมป์สันเป็นคนโค่งดั่ง การจับกุมและการพิจารณาพิพากษาในคดีดังกล่าวจึงเป็นที่สนใจของประชาชนเป็นจำนวนมาก จึงกล่าวได้ว่าอคติของมหาชนมีผลต่อคณะลูกขุนเป็นอย่างมาก

ประเทศเยอรมัน

ในประเทศเยอรมัน จะไม่มีบทบัญญัติห้ามการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ไว้โดยตรง แต่สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญ ในการเสนอข่าวตามหลักการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล สื่อ สิ่งพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ จะต้องเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยหลักแล้วในประเทศเยอรมันในการเสนอข่าวเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่เกิดขึ้นจะต้องไม่ควรรายงานข่าวอย่างมีอคติ การรายงานชื่อรูปภาพ ทำได้แต่เพื่อประโยชน์ในการติดตามจับกุมและต้องถือเป็นประโยชน์ของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวว่ามีอยู่เหนือการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้กระทำความผิด

ดังนั้นในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ได้มีกฎหมายควบคุมการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาไว้อย่างชัดเจน โดยประเทศอังกฤษศาลได้ใช้มาตรการลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลต่อการเปิดเผยข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาตั้งแต่ชั้นสอบสวน ส่วนในสหรัฐอเมริกากำหนดเป็นแนวปฏิบัติในการให้ข่าวสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมไว้ การวิพากษ์วิจารณ์ด้วยการพิมพ์โฆษณาผ่านสื่อมวลชน ไม่ว่าจะชนิดใดๆ เกี่ยวกับคดีที่กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ซึ่งมีลักษณะเป็นการข่มขู่ เป็นการสร้างอิทธิพลเหนือศาลหรือเป็นการขัดขวางรบกวน หรือก่ออุปสรรคอย่างใดๆ ต่อการบริหารความยุติธรรมของศาลถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจศาลซึ่งการพิจารณาว่าคดีใดกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาหรือไม่นั้น ถือว่าคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลนับแต่เวลาที่ไต่ขึ้นฟ้องต่อศาล³ ส่วนละเมิดอำนาจศาลในประเทศเยอรมันจะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในศาลเท่านั้น นอกจากนี้ในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกาและเยอรมัน ถ้อยคำที่กล่าวหาว่าบุคคลใดกระทำความผิดอาญาถือเป็นการหมิ่นประมาทบุคคลนั้นด้วย ทำให้ทางปฏิบัติจะไม่ค่อยพบการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมสักเท่าไร แต่ถ้าเป็นการให้ข่าวเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชนซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนจำเป็นต้องรับทราบ เช่น เป็นการป้องกันอาชญากรรม อันตรายที่เกิดขึ้น หรือกรณีที่ผู้ต้องหาหลบหนีจากการควบคุมของเจ้าหน้าที่ เหล่านี้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีสิทธิที่จะเปิดเผยได้ในขอบเขตจำกัดตามที่เห็นสมควร

สำหรับในประเทศไทย ในขั้นตอนของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในชั้นเจ้าพนักงานสอบสวนในระหว่างดำเนินกระบวนการยุติธรรมของผู้ถูกกล่าวหา ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ออกมาควบคุมที่ชัดเจน คงมีแต่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ห้ามมิให้ปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด และคงมีแต่ระเบียบปฏิบัติภายในของหน่วยงานราชการกำหนดว่าให้เป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการให้ข่าว เสนอข่าวของพนักงานสอบสวนที่ปรากฏให้เห็นในลักษณะของการเปิดเผยข้อเท็จจริง เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา โดยการเปิดเผยให้แก่สาธารณชนได้ทราบถึงเหตุการณ์ต่างๆ ในคดีโดยผ่านสื่อสารมวลชน ปรากฏให้เห็นในลักษณะที่ทำให้เห็นถึงบุคคลที่กล่าวถึงนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งความเป็นจริงแล้วบุคคลนั้นยังอยู่ในระหว่างการดำเนินในกระบวนการยุติธรรม ยังไม่ถูกตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิด ลักษณะของการเปิดเผยในการให้ข่าว เสนอข่าวจะปรากฏให้เห็นในลักษณะดังนี้คือ

³ พันศ ทศนิยานนท์. (2521, สิงหาคม). "การลงโทษการวิพากษ์วิจารณ์หรือติชมศาลฐานละเมิดอำนาจศาลในสหรัฐอเมริกา." วารสารอัยการ, 1, 8. หน้า 20-23.

1) การแถลงข่าวการจับกุมผู้ถูกกล่าวหา ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำผู้ถูกกล่าวหาที่ถูกจับพร้อมของกลางออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยในบางครั้งทำป้ายชื่อ ชื่อสกุล วางไว้ด้านหลังผู้ถูกกล่าวหา เพื่อแสดงผลงานการปราบปรามการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การกระทำดังกล่าวเป็นการยืนยัน และประจานให้สาธารณชนทั่วไปเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามที่ได้แถลงข่าว จนทำให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความอับอาย ถูกข่มขู่เกียรติ และกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2) การให้สัมภาษณ์ต่อผู้สื่อข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหา กล่าวคือเจ้าหน้าที่ตำรวจได้กล่าวถ้อยคำว่ามีพยานหลักฐานแน่นหนา เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลแล้วศาลต้องลงโทษผู้ถูกกล่าวหาอย่างแน่นอน ถ้อยคำที่ปรากฏต่อสาธารณชนดังกล่าวเป็นการยืนยันและประจานถึงการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา เพราะเป็นถ้อยคำที่แสดงให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง และทำให้ผู้นั้นได้รับความอับอายเป็นที่ถูกดูหมิ่นเหยียดหยามแก่คนทั่วไป ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาได้

3) การนำตัวผู้ถูกกล่าวหาให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน โดยสื่อมวลชนเป็นผู้สัมภาษณ์เองเสมือนเป็นพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนเป็นผู้กำกับ ในลักษณะที่ให้ผู้ถูกกล่าวหา กล่าวยืนยันคำรับสารภาพของตนในการกระทำความผิดนั้น ขณะเดียวกันภาพหรือถ้อยคำต่างๆ เหล่านี้ ก็จะปรากฏต่อหน้าสาธารณชนทางโทรทัศน์ หรือหน้าหนังสือพิมพ์ เป็นการยืนยันให้สาธารณชนได้ทราบถึงคำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามที่ได้เสนอข่าวไป

4) การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ

การนำตัวผู้ถูกกล่าวหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน จากการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในลักษณะนี้ที่เห็นจากการนำเสนอข่าวเป็นประจำคือในระหว่างการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าว โดยการแสดงท่าทางประกอบ เช่น กรณีที่ข่มขู่เด็กผู้เสียหายก็จะนำตุ๊กตามาแทนเด็กผู้เสียหายแล้วแสดงท่าทางประกอบ และมักจะปรากฏให้เห็นเสมอก็คือญาติผู้เสียหายมักจะมาดกรอและรุมทำร้ายชกต่อย กระเท็บ นำก้อนหินขว้างปา ผู้ถูกกล่าวหา และผู้ถูกกล่าวหา มักจะไม่ได้รับความคุ้มครองความปลอดภัย จากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่พาไปทำแผนดังกล่าว

การนำผู้ถูกกล่าวหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ตำรวจมักเป็นไปในลักษณะเปิดเผย โดยสื่อมวลชนเป็นผู้ถ่ายทอดออกมาผ่านสื่อ คือ ให้ผู้ถูกกล่าวหานำชี้ที่เกิดเหตุ และแสดงท่าทางขณะกระทำความผิดโดยละเอียดต่อหน้าสาธารณชน รวมทั้งติดต่อสื่อมวลชนให้ไปทำข่าว หรือมักจะไม่นำสื่อมวลชนเข้าไปทำข่าว จัดให้มีการทำแผน

ประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในลักษณะเอิกเกริก ลักษณะดังกล่าวนี้ย่อมถือเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาให้ได้รับความอับอายเป็นที่ถูกดูหมิ่นเกลียดชังของคนทั่วไป การที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน เช่น ทำข่มขืนผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็ก ย่อมทำให้ผู้พบเห็น ไม่ว่าจะประชาชนที่มาเฝ้าดูการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพบริเวณที่เกิดเหตุหรือประชาชนที่ติดตามข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ หรือโทรทัศน์ ต่างก็เชื่อว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง

5) การนำตัวผู้ถูกกล่าวหาภายหลังจับกุมตระเวนไปในที่ชุมชนเพื่อประจาน

เจ้าหน้าที่ตำรวจคุมตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับโดยใส่กุญแจมือตระเวนไปในที่ชุมชน เช่น ตลาด เป็นเรื่องที่นายอำเภอส่งตัวผู้ต้องหาเล่นการพนันสลากกินรวบไปจังหวัดโดยใส่กุญแจมือให้ตำรวจคุมผ่านตลาด จากอำเภอไปขึ้นรถเพื่อให้อัย เป็นการปราบปรามไม่ใช่ใส่กุญแจมือเพื่อมิให้หนี แม้ไม่ใช่แก๊งเพื่อเหตุผลส่วนตัวก็เป็นการเกินกว่าเหตุอันควร การกระทำดังกล่าวเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหา เพราะทำให้ผู้นั้นได้รับความอับอาย เนื่องจากผู้พบเห็นย่อมเข้าใจว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด

จากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในชั้นพนักงานสอบสวนในกระบวนการยุติธรรมดังกล่าว ในมุมมองของสิทธิผู้ถูกกล่าวหาเห็นว่า วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในปัจจุบันของประเทศไทยในลักษณะดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกินขอบเขตของกฎหมาย ทำให้ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาโดยเฉพาะศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาไว้ในสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล และสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตความเป็นอยู่ ในปัจจุบันการที่เจ้าพนักงานสอบสวนเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาในระหว่างมีการสอบสวนของผู้ถูกกล่าวหาโดยวิธีการต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นประจำตามหน้าหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ จนมีลักษณะคล้ายกับการแสดงละคร โดยผ่านสื่อมวลชนปรากฏให้เห็นต่อสาธารณชน โดยมีพนักงานสอบสวนเป็นผู้กำกับ เป็นการแพร่ภาพต่อสาธารณชนในลักษณะที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง และเป็นการลงโทษโดยวิธีประจานเพื่อให้ได้รับความอับอาย ถูกหยามเกียรติ ก่อนที่จะมีการพิจารณาและพิพากษาของศาลว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิดจริง

4.1.2 ขอบเขตการให้ข้อมูลข่าวสารในชั้นพนักงานอัยการ

ในการให้ข่าวแถลงข่าว ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับคดีอาญาของพนักงานอัยการแก่สื่อมวลชนเกี่ยวกับเรื่องราวข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในคดีอาญาลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหาในการกล่าวถ้อยคำว่ามีพยานหลักฐานแน่นอนหนา เมื่อมีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลแล้ว ศาลต้องลงโทษผู้ถูกกล่าวหาอย่างแน่นอน ถ้อยคำที่ปรากฏต่อสาธารณชนดังกล่าวเป็นถ้อยคำที่แสดงให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดอย่างแน่แท้ และทำให้ผู้นั้นได้รับความอับอายเป็นที่คูหมิ่นเหยียดหยามแก่คนทั่วไป

ประเทศไทยแม้จะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดเสรีภาพของข้อมูลข่าวสารที่ประชาชนสามารถรับรู้ได้ แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจของแต่ละองค์กรไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าใดนัก โดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ไม่ได้คำนึงถึงสิทธิและสถานะของผู้ต้องหาเท่าที่ควร

สำนักงานอัยการสูงสุดเคยออกกระเบียบว่าด้วยการให้ข่าวว่า ในการให้ข่าวและบริการข่าวสารเกี่ยวกับคดี ผู้ให้ข่าวต้องระมัดระวังอย่างที่สุดที่จะไม่ให้การให้ข่าวนั้นกระทบกระเทือนผลของคดี และในแต่ละกรณีผู้ให้ข่าวจะต้องพิจารณาด้วยว่าประโยชน์สาธารณะ ในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีของประชาชนมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรให้ข่าวหรือไม่ และพึงให้ข่าวเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้น⁴ ดังนั้นจากการศึกษาจึงยังไม่ค่อยพบเห็นการให้ข่าวจากพนักงานอัยการที่เป็นการยืนยันการเป็นผู้กระทำความผิดของผู้ต้องหาเหมือนเช่นในขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

4.1.3 ขอบเขตในการเปิดเผยข้อมูลในระหว่างการพิจารณาพิพากษาของศาล

4.1.3.1 การถ่ายทอดการพิจารณาคดีทางโทรทัศน์ในระหว่างพิจารณาคดีในศาล

ในประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมัน ห้ามมิให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาคดีทางโทรทัศน์ โดยเฉพาะในประเทศเยอรมัน ได้เน้นถึงเรื่องศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และสิทธิมนุษยชนของผู้ถูกกล่าวหาเป็นสำคัญ เมื่อไรก็ตามที่การรายงานข่าวเกี่ยวกับคดีอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการสืบสวน สอบสวนของพนักงานสอบสวนและการไต่สวนในชั้นศาล ควรมีความระมัดระวังในการเสนอข่าว เพราะผู้ถูกกล่าวหาควรจะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏโดยศาล ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกากฎหมายในระดับ

⁴ ระเบียบอัยการสูงสุด ว่าด้วยการให้ข่าวและบริการข่าวสาร พ.ศ. 2537 (2538) ข้อ 4. อัยการนิเทศ, 57, 1. หน้า 170.

มลรัฐหลายมลรัฐกำหนดให้ศาลมีดุลพินิจที่จะอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ได้ ซึ่งการอนุญาตของศาลในแต่ละมลรัฐจะแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ในศาลของรัฐบาลกลางยังคงต้องห้าม

ในกฎหมายของประเทศไทย การอนุญาตให้ถ่ายทอดการพิจารณาคดีของศาลก็ยังถือเป็นดุลพินิจของศาลที่จะอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ จากการศึกษาปรากฏให้เห็นเมื่อปลายปี 2525 ศาลได้ยินยอมให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งเป็นคดีที่สำคัญ และมักได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นจำนวนมาก คดีดังกล่าวเป็นคดีข่มขืนกระทำชำเราที่ศาลจังหวัดสมุทรสาครและศาลจังหวัดสมุทรปราการได้มีการถ่ายทอดการพิจารณาพิพากษาคดีทางโทรทัศน์ การถ่ายทอดต่างๆ ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย การถ่ายทอดต่างๆ จึงอาจทำให้ศาลกลายเป็นเวทีการแสดงไป อันส่งผลกระทบต่อถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีได้ นอกจากนี้ การถ่ายทอดอาจกระทบต่อความเป็นอิสระของศาลได้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าการใช้ดุลพินิจดังกล่าวของศาลไม่เหมาะสม โดยเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การปฏิบัติของศาลแม้จะเป็นการสอดคล้องกับสิทธิที่จะได้รับรู้ของสาธารณชนและเปิดโอกาสให้สาธารณชนได้ตรวจสอบการทำงานของศาล รวมทั้งสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผย แต่ขณะเดียวกันก็เป็นการละเมิดสิทธิ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือประจานผู้ถูกกล่าวหาให้ได้รับความอับอาย หรือกลายเป็นเวทีการแสดงของศาล แทนที่จะเป็น “การควบคุมโดยสาธารณชน” ก็จะกลับกลายเป็น “การครอบงำโดยสาธารณชน” ไป⁵

4.1.3.2 เพื่อให้สาธารณชนได้ตรวจสอบ

ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลมีหลักว่าจะต้องกระทำโดยเปิดเผยเพื่อให้สาธารณชนได้ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของศาล “ในการพิจารณาคดีและพิพากษาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผยหลักนี้ประเทศทั่วไปต่างยึดถือ แต่แค่ไหนจึงจะถือว่าเป็นการกระทำโดยเปิดเผยนั้น” ในกฎหมายไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคแรกบัญญัติว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” และมาตรา 182 บัญญัติว่า ให้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา ดังนั้นกฎหมายของไทยไม่ได้ระบุขอบเขตใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งต่างกับกฎหมายเยอรมัน กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล มาตรา 169 บัญญัติว่า “การพิจารณาคดีต่อหน้าศาลพิจารณารวมถึงการอ่านคำพิพากษา และคำสั่งต้องกระทำโดยเปิดเผย การบันทึกเสียงและภาพทางโทรทัศน์ก็ดี การบันทึกเสียงของวิทยุกระจายเสียงก็ดี รวมทั้งการบันทึกเสียง และทางภาพยนตร์อันได้กระทำเพื่อเสนอต่อ

⁵ คณิต ฌ นคร ค เล่มเดิม. หน้า 19.

สาธารณชน หรือเพื่อเปิดเผยเนื้อหาอันเป็นสิ่งที่ต้องห้าม” ซึ่งจะเห็นว่ากฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลของเยอรมัน⁶ มีกำหนดไว้ชัดเจน แต่ของประเทศไทยมิได้ระบุไว้อย่างของประเทศเยอรมัน แต่มีเพียงหนังสือของกระทรวงยุติธรรมซึ่งเป็นระเบียบภายในของหน่วยงานกำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาในกรณีที่เห็นว่ามีความจำเป็น⁷ ส่งผลให้ในคดีอาญาที่มีประชาชนที่ให้ความสนใจที่จะเข้าฟังการพิจารณาคดีเป็นจำนวนมาก แต่ห้องพิจารณาไม่เพียงพอสำหรับการเข้ารับฟังการพิจารณา ศาลจึงมักอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ หรือโทรทัศน์วงจรปิด เพื่อให้ประชาชนได้ตรวจสอบการทำงานของศาลและติดตามการเป็นไปของการพิจารณา รวมทั้งการถ่ายทอดการพิจารณาทำให้ไปรบกวนการพิจารณาคดีของศาลในกรณีที่มีผู้เข้าฟังเป็นจำนวนมาก และป้องกันมิให้พยานรู้สึกกดดัน และที่ไม่นานมานี้มีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์คือ คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่มีการถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์ทั่วประเทศ ผู้เขียนเห็นว่า การถ่ายทอดการพิจารณาคดีดังกล่าวมีผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของจำเลยมากเกินไป เพราะลำพังการเปิดเผยการพิจารณาทำให้จำเลยได้รับความอับอายมากพออยู่แล้ว หากจะต้องให้เปิดเผยมากกว่านี้ โดยการเผยแพร่ทางโทรทัศน์หรือโทรทัศน์วงจรปิดย่อมจะไม่เป็นธรรมแก่จำเลย และทำให้ประชาชนรู้จักหน้าตาของจำเลยมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการกลับเข้าสู่สังคมของจำเลย รวมทั้งอาจกระทบต่อความเป็นอิสระของศาลได้ ดังนั้นการเปิดเผยไม่ใช่การเผยแพร่และการไม่อนุญาตให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์หรือโทรทัศน์วงจรปิดไม่ได้ เป็นการขัดขวางหลักการพิจารณาโดยเปิดเผยและมีได้ปิดกั้นสิทธิที่จะรับรู้ของประชาชน เพราะประชาชนมีสิทธิที่จะเข้าฟังการพิจารณาโดยเปิดเผยของศาลได้อยู่แล้ว ดังนั้นการพิจารณาโดยเปิดเผยน่าจะไม่ใช่การเผยแพร่ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมระหว่างประโยชน์สาธารณะในการรับรู้ข่าวสารคดีอาญา เพื่อตรวจสอบการทำงานของศาลกับสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา การเปิดเผยการพิจารณาควรมีขอบเขต โดยไม่จำเป็นต้องถ่ายทอดการพิจารณาให้กระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเกินไป และขณะเดียวกันยังคงไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ และมีบทกฎหมายที่กำหนดไว้ให้ชัดเจนอย่างในกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลในมาตรา 169 ของประเทศเยอรมัน

⁶ คณิต ฌ นครง เล่มเดิม. หน้า 129.

⁷ หนังสือกระทรวงยุติธรรม ขช 0201/ว21 ลงวันที่ 6 มีนาคม 2529 ข้อ 1 กำหนดไว้ว่า การถ่ายภาพ ภาพยนตร์ บันทึกภาพหรือเสียง หรือการกระทำอย่างอื่นในทำนองเดียวกันในการนั่งพิจารณา พิพากษาคดีของศาลจะกระทำมิได้ เว้นแต่ผู้พิพากษาตำแหน่งอธิบดี, ผู้พิพากษาภาคขึ้น ไปเป็นผู้อนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นอย่างยิ่ง แต่พึงระมัดระวังมิให้เป็นที่ยึดถือ หรือกระทบกระเทือนต่อการพิจารณาคดี คู่ความ พยาน หรือบุคคลอื่นใด.

4.2 การควบคุมและตรวจสอบอำนาจของพนักงานสอบสวนในการให้ข้อมูลข่าวสารคดีอาญา

พนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในขั้นตอนการสอบสวน เพราะมีหน้าที่สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน แต่ทั้งนี้อำนาจของพนักงานสอบสวนในการทำการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานก็ต้องอยู่ภายในขอบเขตของกฎหมายด้วยการใช้อำนาจต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วย และสิทธิเสรีภาพของประชาชนในสังคมด้วย⁸ ในการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนได้เท่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น ดังนั้นพนักงานสอบสวนควรที่จะตระหนักเสมอว่า ผู้ถูกกล่าวหาถือเป็นประชาชนในสังคมที่มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิทธิต่างๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้นพนักงานสอบสวนก็ไม่มีอำนาจกระทำการใดๆ ที่เกินกรอบอำนาจของกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานจากตัวผู้ถูกกล่าวหาได้ ถึงแม้พนักงานสอบสวนจะมีความเชื่อมั่นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดก็ตาม การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนถือเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้อำนาจเกินขอบเขตของพนักงานสอบสวนได้

ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จะมุ่งแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ถูกกล่าวหาโดยกระทำทุกอย่างให้ผู้ถูกกล่าวหารับสารภาพเพื่อยืนยันว่ากระทำความผิดจริง โดยคิดว่าตนมีอำนาจในการที่จะปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาได้ ซึ่งขัดกับหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญที่ให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาในการได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด⁹

4.3 ขอบเขตความจำเป็นและเหตุผลในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการดำเนินคดี

ความจำเป็นในการเพิ่มน้ำหนักพยานหลักฐาน วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการนำผู้ถูกกล่าวหาแถลงข่าวเพื่อรับสารภาพ หรือแถลงข่าวเพื่อชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ถือเป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่งที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องรวบรวมไว้ ซึ่งในมุมมองของพนักงานสอบสวนถือว่ามีความจำเป็นต้องกระทำในลักษณะเช่นนี้ เพราะเป็นการเพิ่มน้ำหนักในคำรับสารภาพที่น่าเชื่อถือ และมีความจำเป็นที่ต้องประมวลเหตุการณ์เพื่อใช้ประมวลภาพในการพิจารณาของศาล แต่วิธีพิจารณาของศาล ศาลจะพิจารณาในรูปของพยานหลักฐานที่เป็นเอกสารมากกว่าที่จะพิจารณาตามวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่จัดทำขึ้น

⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้.

⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 วรรค 2 และวรรค 3 ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด.

คำรับสารภาพประกอบการพิจารณาคดี คำรับสารภาพเป็นถ้อยคำที่ใช้ในคดีอาญาเป็นส่วนใหญ่ หมายถึง การที่บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้กระทำให้ปรากฏข้อเท็จจริงต่อบุคคลอื่นด้วยการยอมรับข้อเท็จจริงอันเป็นปฏิปักษ์ต่อผลประโยชน์ของตนเอง ในคดีอาญาที่มีประจักษ์พยาน ตลอดจนพยานแวดล้อมมากเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดย่อมจะทำให้คำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหาเป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญน้อย แต่สำหรับคดีอาญาที่ขาดพยานหลักฐานหรือมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด คำรับสารภาพในคดีนั้นก็จะกลายเป็นพยานหลักฐานที่มีความสำคัญอย่างมาก

เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคดีอาญาให้ประชาชนทราบ ซึ่งการเปิดเผยดังกล่าวสอดคล้องกับสิทธิที่จะรับรู้ของสาธารณชน (Right to know) แม้ข้อมูลบางอย่างจะเป็นการกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือชื่อเสียงของผู้ถูกกล่าวหา แต่ก็มีคามจำเป็นที่ต้องแจ้งให้ประชาชนทราบว่ามีการกระทำผิดอันมีลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายเพื่อประชาชนจะได้ระมัดระวัง ซึ่งเป็นประโยชน์สาธารณะ (Public interest) หรือเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานหรือหาตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งกรณีเหล่านี้ถือ เป็นกรณีที่ประโยชน์สาธารณะในการรับรู้ข่าวของคดีอาญาของประชาชนต้องมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา แต่เมื่อไรก็ตามจากการกระทำที่ผู้ถูกกล่าวหากระทำนั้นได้รับการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนที่จะรับรู้อีกต่อไป เจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้ เพราะส่วนที่เกินความจำเป็นนั้นกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา

ดังนั้นจึงเป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในคดีอาญาได้ส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี ทั้งในสิทธิที่ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลและสิทธิที่จะกลับคืนสู่สังคมโดยปกติสุขของผู้ถูกกล่าวหา รวมทั้งสิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง และความปลอดภัยของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อการเปิดเผยข้อมูลในคดีอาญาของเจ้าพนักงานมีประโยชน์ที่ขัดแย้งกันระหว่างสิทธิในการรับรู้ของสาธารณชนกับสิทธิของบุคคลที่ได้รับผลกระทบที่ควรได้รับความคุ้มครอง การให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ต่อสาธารณชนจึงต้องหาจุดสมดุลระหว่างทั้งสองสิทธิ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการให้ข่าวในการดำเนินคดีอาญา เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงควรให้ข่าวเฉพาะที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนเท่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่สาธารณชนจำเป็นต้องรับทราบ เช่น การป้องกันอาชญากรรมอันตรายที่เกิดขึ้น หรือกรณีที่ต้องหาหลบหนีจากการควบคุมของเจ้าหน้าที่เหล่านี้เท่านั้น แต่ถ้าเป็นการให้ข่าวในลักษณะให้รายละเอียดในเชิงเจาะลึกถึงข้อมูลส่วนตัวซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะของตัวบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติ

สุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน เลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้น เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกเสียงของคน หรือรูปถ่าย ของผู้ถูกกล่าวหาเจ้าพนักงาน ไม่ควรเปิดเผยข้อมูลของผู้ถูกกล่าวหา

4.4 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นศาลอันมีลักษณะที่มีผลกระทบต่อภารกิจในกระบวนการยุติธรรม

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีลักษณะและวัตถุประสงค์ที่ต่างจากกระบวนการยุติธรรมอื่น เนื่องจากมีการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้ถูกกล่าวหาเป็นอย่างมาก ซึ่งวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีด้วยกัน 2 ประการ กล่าวคือ การหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ (Crime Prevention) และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาในคดี (Due Process) เพื่อมิให้สิทธิของบุคคลถูกล่วงละเมิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาคือการค้นหาความจริง แต่จากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นการกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง ในชั้นพนักงานสอบสวน ได้มีการซ้อมผู้ต้องหาโดยการนำไฟฟ้ามาจี้ตัวเพื่อให้รับสารภาพ ซึ่งมีข่าวปรากฏออกมาทางหน้าหนังสือพิมพ์อยู่บ่อยๆ ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ เกียรติภูมิของมนุษยชาติ ซึ่งเป็นหลักที่ไม่ถูกต้องด้วยหลักนิติรัฐ เพราะรัฐต้องมีหน้าที่อำนวยความยุติธรรม

จากการกระทำของพนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่ต้องหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยการกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องความเป็นธรรม จากแนวทางปฏิบัติที่เห็นเป็นประจําจากการให้ข้อมูลข่าวสารในคดีอาญา แดลงข่าวต่อสื่อมวลชนถึงการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา การนำตัวผู้ถูกกล่าวหาให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนโดยให้รับสารภาพในความคิดที่กระทำ ทั้งที่ยังไม่มีการพิจารณาและพิพากษาจากศาลว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด เหล่านี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าจากการกระทำของพนักงานสอบสวนดังกล่าวเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ไม่ชอบด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในบางครั้งวิธีปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ก็มีแนวโน้มที่ขึ้นอยู่กับกระแสของสังคม หมายความว่าถ้าประชาชนให้ความสนใจในคดีใดคดีหนึ่งเป็นพิเศษ พนักงานสอบสวนก็จะมุ่งเน้นในการปฏิบัติหน้าที่เป็นพิเศษ เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้กระทำความผิด โดยมุ่งประสงค์คือ การประโคมข่าวให้สาธารณชนทั่วไปได้รู้ถึงการถูกจับตัวผู้กระทำความผิด และแสดงออกซึ่งผลงานในการดำเนินคดีของตน ในบางครั้งบุคคลที่ถูกจับตัวมาได้ก็ไม่ใช่ว่าบุคคลซึ่งได้กระทำความผิดที่แท้จริง อย่างเช่นกรณีที่เรียกว่า ดำรวจจับผิดตัวมาดำเนินคดี เช่น กรณีของนางสาวโซ เหลียว อิง แจ็งความ

ว่า คุณนายทองใบ อ่ามะเหียะ คนขับสามล้อเครื่องข่มขืน หลังจากที่พนักงานตำรวจจับนายทองใบ มาได้แล้ว ก็มีการประโคมข่าวถึงการจับตัวผู้กระทำความผิดโดยไม่ได้มีการสอบสวนนายทองใบเลย และได้ดำเนินคดีกับนายทองใบ ซึ่งในเวลาต่อมาเมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานจน มีความชัดเจนจนเชื่อว่านางสาวโซ เหลียว อิง ได้ตั้งใจที่จะแจ้งความเท็จ และนายทองใบ มิได้เป็น ผู้กระทำความผิด¹⁰ ดังกรณีเช่นนี้วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนกับการกิจของกระบวนการ ยุติธรรมมิได้มีความสอดคล้องกัน ความเสียหาย และผลกระทบที่นายทองใบและครอบครัวได้รับ รัฐก็ไม่สามารถที่จะเยียวยาให้กลับกลายเป็นผู้บริสุทธิ์เหมือนเดิมได้ หรือการกลับคืนสู่สังคมอย่าง ปกติได้ เพราะสาธารณชนส่วนใหญ่ได้ลงโทษว่านายทองใบ เป็นผู้กระทำความผิดจริงไปเสียแล้ว

ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมที่ประชาชนคาดหวังที่จะได้รับความคุ้มครอง และมั่นใจใน กระบวนการยุติธรรมของรัฐกับเจ้าหน้าที่ก็เป็นการยาก หรือจะเป็นเรื่องที่จะพูดได้ว่ากระบวนการ ยุติธรรมที่ไม่มีความยุติธรรม เป็นทั้งการละเมิดสิทธิกระทบต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความ สูญเสีย ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลผู้ถูกกล่าวหาเหล่านั้น และทำให้ขาดความศรัทธาจากประชาชน

ดังนั้นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จะให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของ สาธารณชนได้ ต้องเป็นเรื่องที่มีความชัดเจน ยุติธรรม มีความเป็นกลาง และมีบทบัญญัติของ กฎหมายที่ชัดเจนห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในลักษณะเป็นการประจานในระหว่าง ดำเนินคดีและกระทำเกินขอบเขตอำนาจอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และมีบทลงโทษแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติฝ่าฝืนต่อหน้าที่นั้น

จากการศึกษาจึงเห็นได้ว่า ในประเทศไทย ผู้เขียนเห็นว่ายังไม่มียกเว้นบทบัญญัติของกฎหมาย ที่ชัดเจนถึงการกำหนดขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงาน สอบสวน และชั้นพนักงานอัยการ คงมีแต่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ห้ามมิให้ปฏิบัติต่อผู้ถูก กล่าวหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด และคงมีแต่ระเบียบปฏิบัติที่กำหนดขึ้นของแต่ละหน่วย ราชการกำหนดว่าให้เป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ดังนั้นในการปฏิบัติภารกิจของเจ้า พนักงานของรัฐ จึงขึ้นอยู่กับดุลพินิจหรืออำนาจที่ไม่มีขอบเขตของพนักงานดังกล่าว ผู้เขียนไม่เห็น ด้วยกับวิธีปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในปัจจุบันนี้จากการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าว โดย มีสื่อมวลชนเป็นผู้สัมภาษณ์และนำเสนอต่อสาธารณชนเพื่อยืนยันถึงการกระทำผิดของตนเอง กรณี ดังกล่าวนี้ประชาชนที่ได้ติดตามและรับรู้ในข้อมูลข่าวสารนั้นก็อาจเชื่อในสิ่งที่สื่อมวลชนนำเสนอ ทั้งที่ยังไม่ได้มีการพิจารณาและพิพากษาจากศาล จึงถือว่าการประจาน และการประโคมข่าว ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดอคติของมหาชน และกระทบต่อความเป็นอิสระของศาล ทั้งยังเป็นการฝ่าฝืน

¹⁰ หนุ่มชวย...หมวยโซ. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2553, จาก <http://www.numtan.com/nineboard/view>.

ต่อสิทธิผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาโดยเที่ยงธรรม ดังนั้นในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานในปัจจุบันหากในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้ข้อมูลข่าวสารในการดำเนินคดีเป็นการกระทำที่เกินกรอบอำนาจของกฎหมาย ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าในการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่จึงควรให้ข่าวเฉพาะที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ซึ่งเป็นสิทธิที่ประชาชนควรจะรับรู้เท่านั้น เช่น วิธีป้องกันอาชญากรรม อันตรายที่อาจเกิดขึ้น ชีวประวัติของคนร้ายให้เจ้าหน้าที่เพื่อตามจับตัว แต่ปัจจุบันนี้เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวมักให้ข่าวในลักษณะชี้ให้ประชาชนได้เห็นถึงประสิทธิภาพในผลงานของตน โดยไม่ได้คำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเท่าที่ควร จึงมีลักษณะเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหา แม้มีระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติประกาศห้ามไว้ก็ยังปรากฏว่ามีการปฏิบัติที่ฝ่าฝืนอยู่และการกระทำนั้นได้ทำให้เกิดความเสียหายขึ้น ในการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานของรัฐในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันก็ยังปรากฏให้เห็นต่อเนื่องและเป็นประจำทางสถานีโทรทัศน์ หรือจากหน้าหนังสือพิมพ์จากการกระทำดังกล่าวจึงถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดกับภารกิจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานี้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนตามขั้นตอนของการสอบสวน เป็นการสอบสวนเพื่อค้นหาและตรวจสอบข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดอาญาจากผู้ต้องหา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานใช้ประกอบในสำนวนการสอบสวน ดังนั้นการดำเนินคดีอาญาตามขั้นตอนของการสอบสวนของพนักงานสอบสวนจึงต้องมีประสิทธิภาพและให้ความเป็นธรรมต่อผู้ต้องหาด้วย

การพิจารณาพิพากษาชั้นศาลนั้นเพื่อให้เกิดความยุติธรรม ศาลหรือตุลาการต้องมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง การพิจารณาคดีของศาลมีหลักว่าจะต้องกระทำโดยเปิดเผยเพื่อให้สาธารณชนควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของศาล และเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่จำเลยในคดี

มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และการที่มนุษย์มีศักดิ์ศรีจึงทำให้มนุษย์ได้รับการยอมรับว่ามีสิทธิขั้นพื้นฐานในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือชื่อเสียง ผู้ถูกกล่าวหาในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่งจึงเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งศักดิ์ศรี และมีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย มิให้บุคคลใดมาลบลู่ หรือหยามเกียรติ ด้วยลักษณะที่ทำให้ได้รับความอับอายเหมือนถูกประจาน จนทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ลดลงหรือที่จะเป็นการส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล (Right to Privacy)

เหตุผลและความจำเป็นในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของพนักงานสอบสวนในคดีอาญา ข้อมูลคดีอาญาหมายถึง ข้อเท็จจริง หรือเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา การเปิดเผยข้อมูลก็เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิที่จะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร (Right to know) ข้อมูลข่าวสารในคดีอาญาที่ประชาชนมีสิทธิที่จะรับรู้ได้ เช่น คดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้น เดือนภัยถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง ช่วยชี้เบาะแสถึงตัวผู้กระทำความผิดเพื่อจับตัว คำให้การของผู้ต้องหา ภาพหรือถ้อยคำของบุคคล พยานหลักฐานต่างๆ รวมทั้งข่าวสารการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในคดีอาญานั้นๆ ดังนั้นการที่เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมเปิดเผยข้อมูลคดีอาญาต่อสาธารณชน ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยผ่านสื่อมวลชน โดยให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลคดีอาญา จึงเป็นการกระทำที่ตอบสนองต่อสิทธิที่จะรับรู้ของประชาชนและสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย แต่ผู้เขียนเห็นว่า การให้ข้อมูลข่าวสาร

ดังกล่าวจะต้องไม่ใช่เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน เลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้น เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกเสียงของคนหรือรูปภาพ ปัจจุบันที่ปรากฏให้เห็นจากการให้ข่าวของเจ้าพนักงานสอบสวนมักเป็นเรื่องของการให้ข่าวในลักษณะนำผู้ถูกกล่าวหาให้สัมภาษณ์โดยการถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์โดยให้เห็นหน้าตาที่เด่นชัด สัมภาษณ์ถึงการศึกษา ประวัติการทำงาน สถานที่อยู่ และให้ยืนยันในคำรับสารภาพ ผู้เขียนเห็นว่า การปฏิบัติเช่นนี้เป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง เพราะกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้และเป็นการละเมิดสิทธิผู้ถูกกล่าวหา

การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคดีอาญาให้ประชาชนทราบแม้ข้อมูลบางอย่างอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือชื่อเสียงของผู้ถูกกล่าวหา แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐก็มีความจำเป็นที่ต้องแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการกระทำผิดอันมีลักษณะที่น่าจะเป็นอันตราย เพื่อให้ประชาชนได้ระมัดระวังอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ (Public Interest) หรือเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน หรือหาตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งกรณีเหล่านี้ถือเป็นการที่เป็นประโยชน์สาธารณะในการรับรู้ว่า คดีอาญาของประชาชนที่ต้องมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา แต่เมื่อไรก็ตาม การกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหาได้เปิดเผยข้อมูลที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนที่จะรับรู้ต่อไป เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้

การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในคดีอาญา ในลักษณะที่เป็นการยืนยันการกระทำความผิด แฉลงข่าวการจับกุมตัว ทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพให้สัมภาษณ์ต่อผู้สื่อข่าวถึงการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา ในลักษณะเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี ทั้งในสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาล และสิทธิที่จะกลับคืนสู่สังคมโดยปกติสุขของผู้ถูกกล่าวหา รวมทั้งสิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง และความปลอดภัยของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นการไม่สมควร

เมื่อการเปิดเผยข้อมูลในคดีอาญาของเจ้าพนักงาน มีประโยชน์ที่ขัดแย้งกันระหว่างสิทธิในการรับรู้ข้อมูลของสาธารณชนกับสิทธิส่วนบุคคลที่ได้รับผลกระทบที่ควรได้รับความคุ้มครอง การให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ต่อสาธารณชนจึงต้องหาจุดสมดุลระหว่างทั้งสองสิทธิ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงควรให้ข่าวเฉพาะที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนเท่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่สาธารณชนมีความจำเป็นที่จะต้องรับทราบ เช่น วิธีการป้องกันอาชญากรรม อันตรายที่อาจเกิดขึ้น หรือกรณี

ผู้ต้องหาหลบหนีจากการควบคุมของเจ้าหน้าที่เท่านั้น ส่วนสิทธิส่วนบุคคลที่เป็นรายละเอียดเชิงเจาะลึกของผู้ถูกกล่าวหาไม่สมควรที่จะให้ข่าวหรือเสนอข่าว

การพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นศาล มีหลักว่าจะต้องกระทำโดยเปิดเผยเพื่อให้สาธารณชนได้ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของศาล หน้าที่ของผู้พิพากษาคือ การประสาทความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดี ซึ่งจะต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม ถูกต้องตามกฎหมายและนิติประเพณี ทั้งจักต้องแสดงให้เห็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนด้วยว่าตนปฏิบัติเช่นนี้อย่างเคร่งครัด ครบถ้วน ผู้พิพากษาจักต้องยึดมั่นในความเป็นอิสระของตน

ในประเทศไทย การอนุญาตให้ถ่ายทอดการพิจารณาคดีของศาลยังถือเป็นดุลพินิจของศาลที่จะอนุญาตได้ การอนุญาตให้มีการถ่ายทอดคดีต่างๆ ศาลต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย การถ่ายทอดต่างๆ จึงทำให้ศาลกลายเป็นเวทีการแสดง ไป อันส่งผลกระทบถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี ซึ่งแทนที่จะเป็น “การควบคุมโดยสาธารณชน” ก็กลายเป็น “การครอบงำโดยสาธารณชน” ไป

ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการดำเนินคดีอาญาชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นศาล เป็นการส่งผลกระทบต่อภารกิจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นอย่างมาก

วัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีอยู่ 2 ประการคือ การหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ (Crime Prevention) และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล หรือผู้ถูกกล่าวหาในคดี (Due Process) เพื่อมิให้สิทธิของบุคคลถูกล่วงละเมิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาคือ การค้นหาความจริง แต่จากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นการกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง

ในการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจส่งผลกระทบต่อภารกิจในกระบวนการยุติธรรมที่อาจทำให้ประชาชนขาดความศรัทธา เชื่อมั่นต่อกระบวนการ ทั้งนี้จากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบในระหว่างดำเนินคดีไปแล้ว ประชาชนอาจเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหา นั้นเป็นผู้กระทำความผิดในเรื่องนั้นอย่างแน่นอน แต่เมื่อปรากฏว่าพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษายกฟ้องคดีนั้น ประชาชนโดยทั่วไปที่เคยติดตามและทราบในการรายงานข่าวที่เจ้าพนักงานเคยให้ข่าวไว้ยืนยันในความผิดของผู้ถูกกล่าวหา หรือเคยพบเห็นภาพในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ก็อาจมีการวิพากษ์วิจารณ์ และไม่มั่นใจในกระบวนการยุติธรรมได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมของรัฐต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

ในปัจจุบันวิธีการปฏิบัติในชั้นพนักงานสอบสวนในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการดำเนินคดีอาญาโดยการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนเพื่อยืนยันคำรับสารภาพใน

การกระทำความผิดนั้นผู้เขียนเห็นว่า เป็นการกระทำที่พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจกระทำได้จากวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อมุ่งหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ถูกกล่าวหาโดยกระทำทุกอย่างเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับสารภาพเพื่อยืนยันว่าตนเป็นผู้กระทำความผิดจริง ผู้เขียนเห็นว่าจากการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนดังกล่าวเป็นการกระทำที่เกินกรอบอำนาจกระทำโดยคิดว่าตนมีอำนาจในการที่จะปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาได้ อันเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาจึงขัดกับหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาในการได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด จากการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานจึงกลายเป็นการสร้างผลงานให้ตนเองมากกว่าการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหา

ความจำเป็นในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในการดำเนินคดีขอบเขตในการเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินคดีอาญาไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายบังคับไว้โดยชัดเจน ว่าในการปฏิบัติหน้าที่ควรมีขอบเขตในการให้ข่าวแก่ประชาชนได้มากน้อยแค่ไหนเพื่อความเหมาะสมและเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชนที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารในคดีอาญา มีเพียงระเบียบปฏิบัติภายในของหน่วยงานราชการที่กำหนดแนวทางในการให้ข่าวของเจ้าพนักงานไว้ ได้แก่ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการให้ข่าวและบริการข่าวสาร พ.ศ. 2537 และระเบียบคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งแม้จะมีแนวทางกำหนดไว้เป็นหลักปฏิบัติสำหรับเจ้าพนักงานแล้ว ยกตัวอย่างเช่น การแถลงข่าวโดยห้ามปิดป้ายชื่อไว้ด้านหลังของผู้ต้องหาขณะนำออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ซึ่งประมวลระเบียบตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีกำหนดห้ามไว้ชัดเจน การแถลงข่าวการจับกุมผู้ต้องหาโดยใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นการประจานผู้ต้องหา หรือการติดต่อสื่อมวลชนไปทำข่าวแผนการประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งมีคำสั่งห้ามมิให้กระทำแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ยังฝ่าฝืน กระทำไปต่างๆ ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือเวียนกำชับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่วางไว้โดยเคร่งครัด ผู้เขียนมีความเห็นว่าแม้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าว ก็แก้มีความผิดทางวินัยเท่านั้นไม่มีบทลงโทษที่เป็นบทกฎหมายที่จะให้เกรงกลัวกันเหมือนอย่างประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และเยอรมัน ซึ่งแม้เพียงแต่โฆษณาคำรับสารภาพนอกศาลก็มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลแล้ว ลักษณะการให้ข่าวของเจ้าพนักงานของประเทศไทยจึงมุ่งเน้นการปราบปรามอาชญากรรม สร้างผลงานให้ตนเองมากกว่าการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาจึงเห็นได้ว่าการให้ข่าวต่อสื่อมวลชนขององค์กรต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมของรัฐในหลายครั้งเป็นความต้องการจะแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการทำหน้าที่ของตน และยังมีประเด็นที่แฝงเร้นอยู่ด้วย กรณีจึงเป็นการแสวงหาประโยชน์จากผู้ที่ถูกกล่าวหาเพื่อชื่อเสียงของเจ้าหน้าที่

หรือของหน่วยงานหรือของทั้งเจ้าหน้าที่และหน่วยงานซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และศีลธรรม ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ เหตุผล และความจำเป็นรวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นศาล ซึ่งจะเห็นว่ายังไม่มี บทบัญญัติของกฎหมายที่ควบคุมการให้ข่าวในชั้นพนักงานสอบสวน โดยชัดเจน มีเพียงระเบียบปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้น ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลในการให้ข่าวของพนักงานสอบสวนจึงเป็นเรื่องการใช้ดุลพินิจ และเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์สาธารณะในการรับรู้ข่าวคดีอาญาเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลกับสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ควรมิชอบเขตดังข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

1) ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวนในคดีอาญา ไม่ควร นำผู้ถูกกล่าวหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยไม่ควรปิดป้ายชื่อไว้ที่ด้านหน้าผู้ถูกกล่าวหา ไม่ควร ให้สัมภาษณ์โดยกล่าวถ้อยคำอันเป็นการยืนยันว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิด ไม่ควรนำตัวผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวโดยให้สื่อมวลชนเป็นผู้สัมภาษณ์และให้ยืนยันคำรับสารภาพในการกระทำ ความผิดของตน

หากเป็นคดีอาชญากรรมที่มีความจำเป็นเพื่อเป็นประโยชน์สาธารณะในการแจ้งข่าว ในคดีอาญาให้ประชาชนต้องเป็นเรื่องที่ไม่กระทบถึงผลของคดี ได้ทราบถึงพฤติการณ์ของผู้กระทำ ความผิด ควรแจ้งในลักษณะการเตือนภัยให้ประชาชนทราบถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้น เตือนให้ ประชาชนระมัดระวังป้องกันตนเองจากอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้น หรือมีคนร้ายที่กำลังตามจับตัว อาจทำได้โดยแถลงข่าวสรุปชื่อ นามสกุล ลักษณะการกระทำผิด แจ้งให้ประชาชนผู้พบเห็นแจ้ง เบาะแสให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อตามจับตัว รวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายติดต่อขอตัวที่สถานีตำรวจ กรณีเห็นว่าการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวโดยให้สื่อมวลชนถ่ายภาพและ โฆษณาลงหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ หรือถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์ จึงเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง หากเป็นคดี ความผิดที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว เช่น ความผิดฐานข่มขืน ฐานหมิ่นประมาทแม้จะเป็นความจริง ก็ ทำให้บุคคลที่เกี่ยวกับคดีได้รับความเสียหาย อับอาย เสื่อมเสียชื่อเสียง กรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนก็ไม่ควรเปิดเผยข้อมูลในการให้ข่าว

2) ในการทำแผนประทุษกรรม ประกอบคำรับสารภาพ โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาแสดง ท่าทางขณะกระทำความคิดประกอบคำรับสารภาพยังสถานที่เกิดเหตุ เพื่อเป็นหลักฐานว่าผู้ถูก

กล่าวหาได้รับสารภาพโดยสมัครใจ โดยให้สื่อมวลชนเป็นผู้ถ่ายทอดและโฆษณาการกระทำนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าพนักงานสอบสวนไม่มีความจำเป็นที่พนักงานสอบสวนต้องไปทำแผนประทุษกรรมเพราะไม่เป็นการเพิ่มน้ำหนักพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาพิพากษาของศาล ถือว่าเป็นเรื่องนอกสำนวนไม่สามารถนำมาประกอบการพิจารณาได้ ศาลจะลงโทษจำเลยได้โจทก์ต้องนำสืบโดยปราศจากข้อสงสัย อีกทั้งในการเปิดเผยคำรับสารภาพของผู้ต้องหาไม่ใช่ว่าเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีและไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนด้วย หรือเรียกได้ว่าการจัดทำแผนประทุษกรรมดังกล่าวเป็นการโฆษณาในผลงานของเจ้าพนักงาน หรือเป็นการประ โคมข่าวเพื่อให้ประชาชนเห็นประสิทธิภาพในการทำงาน ในการทำแผนประทุษกรรมในแต่ละครั้งผู้ถูกกล่าวหาจะไม่ได้รับความคุ้มครองและความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น ถ้าเป็นคดีข่มขืน กระทำชำเราผู้เสียหายที่เป็นเด็กมักถูกประชาชนผู้สนใจและญาติของผู้เสียหายรุมทำร้ายเสมอ ผู้ติดตามข่าวและผู้พบเห็นเมื่อพบเห็นและทราบถึงคำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหา ก็มักจะตัดสินแล้วว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด แม้จะยังไม่มีความพิพากษาของศาลก็ตาม

ดังนั้นหากพนักงานสอบสวนต้องการที่จะรวบรวมข้อเท็จจริงหรือเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาเพื่อรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนในการที่ให้ผู้ต้องหา แสดงท่าทางขณะกระทำความผิดประกอบคำรับสารภาพเพื่อเป็นหลักฐานว่าผู้ต้องหาได้ให้การรับ สารภาพโดยสมัครใจก็ควรกระทำในห้องสอบสวนและใช้วิดีโอเทปบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา นั้น และควรแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา 132 บัญญัติว่า เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวม หลักฐานให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้ (1)..... (2)..... (3)..... (4).... และควรมีบัญญัติ เพิ่มเติมไว้ในวรรคท้ายว่า “ การรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหลายของพนักงานสอบสวนจะต้องไม่ เป็นอันตรายอันจะก่อให้เกิดความเสียหาย และไม่เป็นการประจานอันส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์”

3) ระเบียบว่าด้วยการให้ข่าวของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2537

ในเรื่องการให้ข่าวและบริการข่าวสารเกี่ยวกับคดีผู้ให้ข่าวต้องระมัดระวังอย่างที่สุด ที่จะไม่ให้การให้ข่าวนั้นกระทบกระเทือนผลของคดี และในแต่ละกรณีผู้ให้ข่าวต้องพิจารณาด้วย ประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีของประชาชนมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรให้ข่าว

ดังนั้นในการให้ข่าวของพนักงานสอบสวนที่ผ่านมาเป็นการให้ข่าวที่มีลักษณะเป็น การประจานผู้ถูกกล่าวหาให้เขาได้รับความอับอายถูกดูหมิ่น เหยียดหยาม ละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นการให้ข่าวโดยลักษณะมุ่งเน้นถึงสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ถูกกล่าวหาที่ไม่เป็น

ประโยชน์ต่อสาธารณชน อันไม่สอดคล้องกับระเบียบว่าด้วยการให้ข่าวของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. 2537 ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นสอดคล้องกับระเบียบดังกล่าว ดังนั้นการให้ข่าวจึงควรที่จะให้ข่าวในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ขณะเดียวกันต้องไม่กระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา การให้ข่าวในคดีอาญาในปัจจุบันจึงไม่ควรมีการถ่ายทอดคำยืนยันรับสารภาพในการกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหาควรกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนว่าการให้ข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะต้องไม่ไปกระทบสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี ควรมีระบุให้ชัดเจนว่า การแพร่ภาพทางโทรทัศน์ หรือการโฆษณาทางสื่อสารมวลชนในแขนงต่างๆ ที่เป็นการละเมิดในสิทธิผู้ถูกกล่าวหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนเป็นสิ่งต้องห้าม

4) การพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นศาล

ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลมีหลักว่าจะต้องกระทำโดยเปิดเผยเพื่อให้สาธารณชนได้ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของศาล และเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่จำเลยในคดีแต่ละคดีในจึงจะถือว่าเป็นการกระทำโดยเปิดเผย ยังไม่มีหลักกฎหมายของไทยบัญญัติไว้ชัดเจน ดังนั้นในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่สำคัญจึงได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นจำนวนมาก จนทำให้ผู้สนใจไม่อาจเข้าฟังการพิจารณาพิพากษาในห้องพิจารณาทั้งหมดได้ ศาลจึงใช้ดุลพินิจอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาทางโทรทัศน์ หรือโทรทัศน์วงจรปิดได้ การกระทำเช่นนี้ย่อมทำให้ศาลกลายเป็นเวทีการแสดง หรือการจัดฉาก ดังนั้นการเผยแพร่ทางโทรทัศน์ หรือโทรทัศน์วงจรปิดย่อมจะไม่เป็นธรรมแก่จำเลย และจะทำให้ประชาชนรู้จักหน้าตาของจำเลยมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการกลับเข้าสู่สังคมของจำเลย และส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระของศาลได้

ดังนั้น ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา 172 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น วรรคสอง..... ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรจะมีกฎหมายที่กำหนดไว้ให้ชัดเจนและน่าจะแก้ไขเพิ่มเติมในวรรคที่สาม บัญญัติให้ชัดเจนต่อไปว่า “การบันทึกเสียงและภาพทางโทรทัศน์ก็ดี การบันทึกเสียงของวิทยุกระจายเสียงก็ดี รวมทั้งการบันทึกเสียงและภาพยนตร์อื่น ได้กระทำเพื่อเสนอต่อสาธารณชน หรือเพื่อเปิดเผยเนื้อหาอันเป็นสิ่งต้องห้าม” ดังเช่นกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล มาตรา 169 ของประเทศสหพันธรัฐเยอรมัน

ปริญญา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, บุญทิพย์ ผ่องจิตร แลนเกรฟและประธาน
วัฒนวานิชย์. (2529). **สิทธิมนุษยชนและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมูลนิธิ
โครงการตำราในประเทศไทย** จัดพิมพ์โดยสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ กรุงเทพฯ: เจริญวิทยการพิมพ์.
กุลพล พลวัน. (2538). **พัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน (พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม)**. กรุงเทพฯ:
วิญญูชน.
- คณิต ฌ นคร. (2547). **กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
_____. (2549). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
_____. (2551). **ภูมิธรรมและบทบาทของพนักงานอัยการ**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
_____. (2552). **วิอาญา วิพากษ์**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จิตติ ดิงศักดิ์. (2536). **คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1 (พิมพ์ครั้งที่ 6)**.
กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- จิรนิติ หะวานนท์. (2544). **สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
ชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2549). **มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญา**. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). **หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตาม
รัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บุญร่วม เทียมจันทร์. (2533). **รวมคดีตั้ง (2)**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2539). **นิติปรัชญา (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. (โครงการตำราและเอกสารประกอบ
การสอน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2538). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด (พิมพ์
ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม)**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- นพนินิ สุริยะ. (2537). **สิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

- มานิตย์ จุมปา. (2551). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550).** กรุงเทพฯ: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มารุต บุญนาท. (2550). **“สิทธิพื้นฐานในคดีอาญา.** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ยุติธรรม, กระทรวง. (2529). **ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ.
- วนิดา แสงสารพันธ์. (2547). **หลักกฎหมายสื่อสารมวลชน.** กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2533). **หลักการวินิจฉัยข้อเท็จจริงและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐาน.** กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์.
- หยุด แสงอุทัย. (2538). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 12).** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุดม รัฐอมฤต, นพนธิ สุริยะ และบรรเจิด สิงคนดี. (2544). **การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.** กรุงเทพฯ: นานาสังพิมพ์.

บทความ

- กุลพล พลวัน. (2551, กันยายน). **“บุคคลสาธารณะกับสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว.”** *บทบัญญัติ*, 64, 3. หน้า 1-11.
- คณิต ฌ นคร. (2529, มิถุนายน). **“ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา”** *บทบัญญัติ*, 42, 2. หน้า 10-20.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2528, ธันวาคม). **“สิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”** *บทวิจารณ์เชิงวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนในโลกที่มีใช้ตะวันตก.* *วารสารกฎหมาย*, 2, 10. หน้า 64-313.
- บุญทิพย์ ผ่องจิตต์. (2551). **“เสรีภาพของหนังสือพิมพ์กับความรับผิดชอบในสหรัฐอเมริกา.”** *นิติศาสตร์*, 4, 10. หน้า 581-680.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2538). **การพิจารณาคดีอาญาโดยลูกขุนตามกฎหมายอเมริกา.** *ตุลาการ*, 2, 42. หน้า 95.
- วัชร ไซยสาร. (2551, พฤษภาคม). **“สถานภาพและบทบาทหน้าที่ขององค์กรอัยการ: จากทนายแผ่นดินถึงองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ.”** *รัฐศาสตร์*, 56, 5. หน้า 7-52.
- ศรีนิตา พรหมหิตาธร. (2526). *พยานวิดีโอ.* *วารสารอัยการ*, 6, 71. หน้า 24-25.

- สถาบันกฎหมายอาญา. (2539). การดำเนินบทบาทของกระบวนการยุติธรรมกับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน. **บทบัญญัติ, 52 4**. หน้า 239.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2551, กันยายน). “การตรวจสอบถ่วงดุลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.” **บทบัญญัติ, 64, 3**. หน้า 12-59.
- อักราทกร จุฬารัตน์. (2527). สิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการมองข้ามหรือหลงลืม. **วารสารนิติศาสตร์, 14, 2**. หน้า 88-89.

วิทยานิพนธ์

- ก่อเกียรติ เอี่ยมบุรลป. (2527). **หลักการรับฟังคำรับสารภาพของผู้ต้องหา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานิดา สารพัฒน์. (2552). **การเปิดเผยข้อมูลคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2532). **ผลกระทบทางกฎหมายจากการเสนอจำคุกคดีอาญาต่อการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธรรมา วรกานนท์. (2542). **สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่จะไม่ถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมในลักษณะประจักษ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิกฤษณ์ อังสัจจะพงษ์. (2548). **สิทธิของผู้ต้องหาตามกฎหมายในขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ศึกษาเฉพาะกรณีการนำชี้ที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

เอกสารอื่นๆ

- จิรวุฒิ ลิปิพันธ์ และคณะ. (2549). **สิทธิของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา** (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2540). **โครงการวิจัยเรื่องสิทธิของผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา**. เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

บันทึกข้อความกรมตำรวจ ที่ 0608.5/4545 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2531 เรื่องกำชับการปฏิบัติและ
ชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน.

บันทึกข้อความกรมตำรวจ ที่ 0606.6/150066 ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2540 เรื่อง การปฏิบัติตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.

หนังสือสั่งการนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0518(อก.)/34887 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2545 เรื่องการ
สัมภาษณ์หรือถ่ายภาพผู้ต้องหาหรือพยานระหว่างสอบสวน.

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี.

ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี.

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540.

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการให้ข่าวและบริการข่าวสาร พ.ศ. 2537.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

John Henry Merryman and David S. Clark. (1978). **Comparative Law Western European
and Latin American Legal System: Case and Materials.** Indianapolis:Bobbs-
Merrill.

John Newton Barket. (1943). **The Press and Crime.** The Journal of Criminal Law Criminology
and Police science.

Leonard W. Levy. **Origins of the Fifth Amendment: The Right Against Self-Incrimination.**
New York: Oxford University Press.

Werner F. Ebke and Matthew W. Finkin. **Introduction to German Law.** Hague The Netherlands: Kluwer Law International.

American Jurisprudence. (2nd. Ed.).

Andrews, John A. (1982). **Human Rights in Criminal Procedure: A Comparative Study.** Hague, The Netherlands: Martinus Nijhoff Publishers.

Bridge, J.W., Lasok, D., Perrott, D.L., and Plender. R.O. (1973). **Fundamental Rights.** London: Sweet and Maxwell.

Centre for Human Rights, Geneva, Crime Prevention and Criminal Justice Branch. Vienna. (1994). **Human Rights and Pre-Trial Detention: A Handbooks of International Standards. Relating to Pre-Trial Detention.** New York: United Nations.

Coutts, J.A. (1966). **The Accused: A Comparative Study.** London: Stevens and son.

Dijk, P. Van and Hoff, GJ.H. van. (1990). **Theory and Practice of The European Convention on Human Rights.** 2 nd. Ed. The Netherlands: Kluwer Law and Taxation Publishers.

Ebke, Werner F. and Finkin, Marthew W. (1996). **Introduction to German Law.** Hague. The Netherlands: Kluwer Law International.

Halsbury's Laws of England(4th. Ed.)

Stepniak, Daniel. (1994). **Why shouldn't Australian court proceedings be televised?** University of New South Wales Law Hournal. Vol.17(2) 345-382.

รูป

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ครุฑ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการกรมตำรวจ โทร. 252-1725

ที่ 0608.5/4545

วันที่ 19 พฤษภาคม 2531

เรื่อง คำสั่งการปฏิบัติและชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการแถลงข่าว หรือแพร่ภาพสื่อมวลชน

ผบช., ผบก. หน่วยขึ้นตรงต่อกรมทุกหน่วย และผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า

ตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 ว่าด้วยแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ และหนังสือ ตร. ที่ 6010.04/2787 ลงวันที่ 24 มีนาคม 2530 เรื่องคำแนะนำแนวทางปฏิบัติในการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ซึ่งกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติไว้แล้วนั้น แต่ปรากฏว่ายังมีการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนจากแนวทางที่กำหนด เป็นเหตุให้ ตร. ถูกวิพากษ์วิจารณ์ไปในทางเสื่อมเสีย

เพื่อให้การปฏิบัติในการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนเป็นไปตามแนวนโยบายของ ตร. จึงให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

1. เมื่อมีคดีเกิดขึ้นในท้องที่ใด ให้สารวัตรหรือสารวัตรใหญ่ ผู้เป็นหัวหน้าสถานี หรือผู้รักษาการแทนขึ้นไปเป็นผู้ให้ข่าวแก่สื่อมวลชนได้ตามระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 30 ข้อ 1 (ค) โดยให้คำนึงถึงข้อห้ามมิให้ข่าวดังต่อไปนี้

- 1.1 ข้อความที่ทำให้เกิดการเสียหายแก่ทางราชการหรือรูปคดี
- 1.2 เรื่องที่เกี่ยวกับคำสั่งให้ปฏิบัติในหน้าที่อื่นเป็นระเบียบการภายใน และคำสั่งหรือระเบียบการใดๆ ที่ถือว่าเป็นความลับ
- 1.3 เรื่องที่จะเกิดการเสียหายแก่ผู้อื่นทางชื่อเสียง หรือผลประโยชน์ เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานหมิ่นประมาท และเรื่องอื่นๆ ทำนองนี้
- 1.4 คดีที่อยู่ระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวนยังไม่เสร็จ เช่น แนวทางสืบสวนการจับกุม ตรวจค้น และการรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นต้น
- 1.5 เหตุการณ์หรือเรื่องราวซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชนอาจเป็นแบบที่บุคคลอื่นจะถือเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรมต่างๆ ของคนร้าย หรือวิธีการที่แสดงถึงการหนี โกงการกระทำอัศวินบาตรกรรมและวิธีการอันชั่วร้ายอื่นๆ

1.6 ข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน ซึ่งอาจจะทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุลของเด็กหรือเยาวชนรูปถ่ายหรือการถ่ายรูปลักษณ์หรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดหรือข้อความแสดงถึงสถานที่อยู่ หรือโรงเรียนของเด็กหรือเยาวชนนั้น

2. ไม่ควรนำผู้ต้องหามาแถลงข่าว หรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน โดยเฉพาะผู้ต้องหาที่ให้การปฏิเสธ เว้นแต่กรณีผู้ต้องหาให้การปฏิเสธแต่คดีพยานหลักฐานของกลางน่าจะเชื่อว่าเป็นผู้ต้องหากระทำผิดจริง เช่น คดียาเสพติด ส่วนกรณีผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ อาจจะนำมาแถลงข่าวได้ หากเกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน หรือต่อทางราชการ

3. ห้ามทำป้ายชื่อแขวนคอผู้ต้องหา แล้วนำออกมาแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนนอกจากเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน หรือกองทะเบียนประวัติอาชญากร เพื่อถ่ายรูปเก็บรวบรวมในภาพสมุดเพิ่มประวัติคนร้ายเท่านั้น

4. ในการแถลงข่าวเมื่อจับกุมผู้ต้องหาได้นั้น ผู้แถลงข่าวพึงระมัดระวังการใช้ถ้อยคำกิริยาท่าทาง ซึ่งจะเป็นการละเมิดสิทธิ หรือเป็นการประจาน คู่มั่นเหยียดหยามผู้ต้องหา ควรใช้ถ้อยคำที่กล่าวเป็นกลางๆ เช่น “ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมมานี้ ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด แต่จะมีความผิดจริงหรือไม่ นั้น เป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม”

5. ในการนำตัวผู้ต้องหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพนั้น ไม่ควรจัดให้สื่อมวลชนไปทำข่าวหากสื่อมวลชนทราบ และติดตามไปเองพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีต้องจัดสถานที่ให้สื่อมวลชนอยู่ เพื่อไม่ให้กีดขวางการทำงานของพนักงานสอบสวน และให้พึงระมัดระวังการใช้ถ้อยคำกิริยาท่าทาง ซึ่งมองภาพให้เห็นว่าเป็นการข่มขู่ทารุณ โหดร้าย หรือปฏิบัติเป็นการไม่สมควรต่อผู้ต้องหา

6. พึงระมัดระวังและหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใดๆ ที่มีลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาโดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ในลักษณะเป็นคนกลาง

จึงแจ้งมาเพื่อทราบและขอกำชับให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น กวดขันให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนี้ โดยเคร่งครัด

พล.ต.อ. เกา สารสิน

(เกา สารสิน)

อ.ตร.

ครุฑ
บันทึกข้อความ

ส่วนราชการกองคดีกรมตำรวจ โทร. 2511089

ที่ 0503.6/16442

วันที่ 11 ธันวาคม 2539

เรื่อง กำชับและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการชี้ตัวผู้ต้องหา การนำตัวผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

รอง อ.ตร.ผู้ช่วยภาค อ.ตร.ภาค 1-9, ผบช.ภาค 1-9, ผบช.น., ผบช.ก., ผบช.ปส., ผบช.สทต., ผบช.สภพ., จตร., ผบก.วช. และ ผบก.คค.

ในปัจจุบันปรากฏว่ามีข้าราชการตำรวจตลอดจนผู้ชำนาญการตรวจพิสูจน์ในเรื่องต่างๆ ของกรมตำรวจ ได้ออกแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนในลักษณะเปิดเผยรูปคดีหรือ พยานหลักฐาน ซึ่งอาจเป็นพยานบุคคล พยานวัตถุ หรือพยานเอกสาร รวมตลอดถึงผลการตรวจ พิสูจน์ต่างๆ เช่น ผลการตรวจทางนิติเวช หรือผลการตรวจทางเคมี ผลการตรวจทางชีวฯ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแถลงข่าวเกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ การชี้ตัวผู้ต้องหา ทำให้ปรากฏภาพที่ไม่เหมาะสมตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือทางโทรทัศน์ในแง่มุม ต่างๆ อาทิเช่น ผู้ที่เสียหายที่เป็นเด็ก เยาวชน หรือสตรีในคดีเกี่ยวกับเพศ หรือภาพถ่ายเด็กเข้าชี้ตัว ผู้ต้องหา ฯลฯ โดยมีได้คำนึงถึงระเบียบปฏิบัติอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดี เป็นเหตุให้มี เสี่ยงวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม ทั้งที่กรมตำรวจ ได้เคยมีหนังสือ ตร. ที่ 0601./3/7632 ลงวันที่ 27 พ.ค. 2528 เรื่องกำชับวิธีการชี้ตัวผู้ต้องหา หนังสือ ตร. ที่ 0610./2787 ลงวันที่ 24 มีนาคม 2530 เรื่อง คำแนะนำแนวทางปฏิบัติในการนำตัวผู้ต้องหามา แถลงข่าวต่อสื่อมวลชน และหนังสือ ตร. ที่ 0608.5/4545 ลงวันที่ 19 พ.ค. 2531 เรื่อง กำชับการ ปฏิบัติและซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับการแถลงข่าว หรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน ให้ข้าราชการ ตำรวจหน่วยต่างๆ ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดไว้แล้ว

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติของพนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นไปโดยถูกต้องตาม กฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งของกรมตำรวจดังกล่าวโดยเคร่งครัด จึงขอกำชับให้พนักงานสอบสวน ทุกหน่วยถือปฏิบัติดังนี้

1. การแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

1.1 ห้ามใช้วิธีการหรือแสดงข้อความในการแถลงข่าวหรือแพร่ภาพที่อาจทำให้เกิด ความเสียหายแก่พยาน ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือรูปคดีโดยเด็ดขาด

1.2 ไม่ควรเปิดเผยถึงเรื่องเกี่ยวกับคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ที่ถือเป็นความลับ

1.3 ให้ระมัดระวังเรื่องที่จะเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงหรือผลประโยชน์ของผู้อื่น เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นต้น

1.4 ห้ามนำผลการสืบสวนสอบสวนหรือความเห็นมาแถลงข่าวหรือให้ข่าวต่อสื่อมวลชนไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ เพราะจะทำให้เสียรูปคดีหรือทำให้พยานหลักฐานถูกเปิดเผยออกไป

1.5 ห้ามเปิดเผยถึงแผนประทุษกรรมซึ่งอาจเป็นแบบอย่างในทางไม่ดี เช่น วิธีการฉ้อโกง การกระทำอวดวิบัติกรรม หรือวิธีการอันชั่วร้ายอื่นๆ ที่พวกมิจฉาชีพหรือประชาชน อาจนำไปใช้เป็นแบบอย่าง

1.6 ห้ามเปิดเผยถึงข้อความ หรือรูปภาพ อันอาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว รู้จักชื่อที่อยู่ ที่ทำงาน สถานศึกษา ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี หรือพยาน เว้นแต่ในสำนวนการสอบสวน

1.7 คดีที่ต้องมีการชี้ตัวหรือชี้รูปผู้ต้องหา ห้ามนำตัวผู้ต้องหาออกแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนก่อนทำการชี้ตัวหรือชี้รูป ถ้าจะทำการแถลงข่าวก็ไม่จำเป็นต้องให้ผู้ต้องหาอยู่ร่วมในที่นั้นด้วย

1.8 การแถลงข่าวห้ามใช้ถ้อยคำหรือกิริยาท่าทางที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือประจาน ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้ต้องหาหรือผู้อื่น

2. การนำตัวผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

2.1 ในการนำตัวผู้ต้องหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ให้ป้องกันมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้ และให้พึงระมัดระวังการใช้ถ้อยคำหรือกิริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่ หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา

2.2 ควรหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใดๆ ในลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาหรือบุคคลใดๆ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้รูปคดีเสียหาย

3. การชี้ตัวผู้ต้องหา

3.1 ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้บังคับบัญชาผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการชี้ตัว พึงระลึกเสมอว่า การชี้ตัวผู้ต้องหาเป็นการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายโดยปราศจากอคติและการบังคับ จึงห้ามจัดให้มีการชี้ตัวโดยผู้ชี้ตัวไม่เต็มใจหรือไม่สมัครใจโดยเด็ดขาด

3.2 ในกรณีผู้ชี้ตัวสมัครใจชี้ตัวผู้ต้องหา หรือสมัครใจชี้ตัวโดยเผชิญหน้ากับผู้ต้องหา ก็ให้ดำเนินการไปตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 8 เว้นแต่ผู้ชี้ตัวเกรงกลัวว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัยในขณะนั้นหรือภายหลัง หรือพนักงานสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่าจะเป็นอันตรายต่อผู้ชี้ตัว ก็ให้หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้ต้องหากับผู้ชี้ตัว ทั้งนี้ให้

พนักงานสอบสวนพิจารณาใช้วิธีการและสถานที่ที่เหมาะสมด้วย เช่น จัดสถานที่สำหรับชี้ตัวโดยมิให้ผู้ต้องหามองเห็นผู้ชี้ตัวได้ ทั้งนี้เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะต้องจัดบุคคลที่เป็นกลางเข้าดูการชี้ตัว ลงชื่อไว้ในบันทึกด้วย

3.3 การชี้ตัว ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่าตามที่จัดการเพื่อให้ชี้ตัวนั้นเป็นที่พอใจของผู้ต้องหาหรือไม่ หรือจะให้จัดการอย่างไร เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม เมื่อการชี้ตัวเสร็จสิ้น ให้พนักงานสอบสวนบันทึกรายละเอียดและผลการชี้ตัว โดยให้ผู้ต้องหา ผู้ชี้ตัว พนักงานสอบสวน และผู้ที่ได้ร่วมรู้เห็นการชี้ตัว ลงชื่อไว้ในบันทึกด้วย

3.4 การชี้ตัวผู้ต้องหา ให้ชี้ตัวในห้องหรือสถานที่ที่เตรียมการไว้

ดังนั้น จึงขอกำชับพนักงานสอบสวน และผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยให้ จต. ติดตามตรวจสอบและกวดขันการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยต่างๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ คำสั่ง และหนังสือ ตร. ดังกล่าวข้างต้น หากพบว่ามีกรณีฝ่าฝืนให้พิจารณาทัณฑ์อย่างจริงจัง

พล.ต.อ. พจน์ บุญยะจินดา

(พจน์ บุญยะจินดา)

อ.ตร.

ครุฑ

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ 855/2548

เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

ด้วย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีนโยบายที่จะกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ การอนุญาตให้ใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะในการถ่ายทำภาพยนตร์ ละคร โฆษณา หรือบันทึกภาพนิ่ง ให้ทุกหน่วยงาน และข้าราชการตำรวจมีมาตรฐานการปฏิบัติเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนได้รู้ผลการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้อย่างถูกต้องตรงกัน ชำรงไว้ซึ่งภาพลักษณ์ที่ดี สร้างความเชื่อมั่นและเชื่อถือศรัทธาแก่ประชาชนในการให้ความร่วมมือกับข้าราชการตำรวจ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงให้ปฏิบัติดังนี้

1. การให้ข่าว การแถลงข่าว และให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

1.1 ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แถลงข่าว และให้สัมภาษณ์

1.1.1 ให้หัวหน้าหน่วยงานระดับสถานีตำรวจ แผนก งาน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเฉพาะ และผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง เฉพาะงานในหน้าที่รับผิดชอบหรือที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

1.1.2 ข้าราชการตำรวจที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าข้าราชการตำรวจตามข้อ 1.1.1 หากประสงค์จะเป็นผู้ให้ข่าว แถลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง ให้ขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาลำดับชั้น จนถึงผู้บังคับบัญชาต้นสังกัด หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาที่ยังไม่ถึงที่สุด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจตามข้อ 1.1.1 หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

1.1.3 กรณีที่ข้าราชการตำรวจต่ำกว่าผู้บังคับการ ประสงค์ให้สัมภาษณ์เป็นพิธีกร ผู้ดำเนินรายการ หรือเข้าร่วมรายการต่างๆ ที่การนำเสนอผ่านสื่อมวลชนทุกแขนงเกี่ยวกับการให้ความรู้ ชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความเห็นหรือการดำเนินการอื่นๆ ในลักษณะทำนองเดียวกัน นอกเหนือการดำเนินการตามข้อ 1.1.1 ให้ขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้บังคับการ

1.2 แนวทางการปฏิบัติในการให้ข่าว แดลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง

1.2.1 ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการให้ข่าว แดลงข่าว ให้สัมภาษณ์ต้องปฏิบัติภายในขอบเขต อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ควรระมัดระวังถ้อยคำ หรือกริยาท่าทางอันจะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น และควรใช้ถ้อยคำที่เป็นกลางเพื่อมิให้เป็นการประจาน ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้อื่น

1.2.2 การให้ข่าว แดลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ ให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 30 รวมถึงห้ามให้ข่าว แดลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1.2.2.1 เรื่องที่มีผลกระทบต่อการรักษาความปลอดภัยของประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1.2.2.2 เรื่องหรือข้อความที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ข้าราชการ

1.2.2.3 เรื่องที่เกี่ยวกับคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่อันเป็นระเบียบการภายใน และคำสั่งหรือระเบียบการใดๆ ที่ถือว่าเป็นความลับ

1.2.2.4 เรื่องที่จะเกิดความเสียหายทางชื่อเสียงหรือผลประโยชน์แก่ผู้อื่น เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานหมิ่นประมาท และเรื่องอื่นๆ ในลักษณะทำนองเดียวกัน

1.2.2.5 เรื่องที่อาจส่งผลกระทบต่อคดี โดยเฉพาะคดีที่อยู่ในระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น เช่น การเปิดเผยเกี่ยวกับเทคนิควิธีการปฏิบัติงานที่ควรปกปิดเป็นความลับ แนวทางการสืบสวนสอบสวน การจับกุม ตรวจค้น และการรวบรวมพยาน หลักฐานต่างๆ ในทุกขั้นตอน เป็นต้น

1.2.2.6 เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ไม่เหมาะสม ซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชนอาจเป็นแบบที่บุคคลอื่นจะถือเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรมต่างๆ ของคนร้าย หรือการที่แสดงถึงการฉ้อโกง การกระทำอัธยาศัยนิยม และวิธีการอันชั่วร้ายอื่นๆ

1.2.3 การให้สัมภาษณ์โดยมีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ในลักษณะเป็นคนกลาง ห้ามข้าราชการตำรวจตอบโต้กับฝ่ายผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือบุคคลใดเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

1.2.4 ห้ามนำหรือจัดให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน มาให้ข่าว แดงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ให้ออกอนุญาตต่อผู้บัญชาการ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม ห้ามผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ พระภิกษุสามเณร นักพรต นักบวช ผู้เสียหายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มาให้ข่าว แดงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นอันขาด รวมตลอดถึงการชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่เป็นการเผชิญหน้าต่อสื่อมวลชนทุกแขนง

1.2.5 เพื่อให้เกิดความชัดเจน เป็นประโยชน์ในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนทุกแขนง และให้ประชาชนได้รับทราบข่าวที่ไม่คลาดเคลื่อนจากความจริง ควรจัดเตรียมเอกสารข่าวประกอบการแดงข่าว โดยเอกสารข่าวนั้นต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เกี่ยวข้องในคดี และรูปคดี

1.2.6 เรื่องที่เกี่ยวกับนโยบายของแต่ละหน่วยให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าหน่วยระดับกองบัญชาการ หรือเทียบเท่า หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้นที่จะเป็นผู้ให้ข่าว แดงข่าวหรือให้สัมภาษณ์

1.2.7 กรณีที่เกิดเหตุการณ์รุนแรงหรือสถานการณ์วิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและภัยอันตรายของประชาชน ให้ถือปฏิบัติในการให้ข่าว แดงข่าว ให้สัมภาษณ์ หรือประชาสัมพันธ์ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ

2. การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ป้องกันภัยอันตรายมิให้เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และไม่ให้มีภาพที่ไม่เหมาะสมถูกนำออกเผยแพร่ทางสื่อมวลชนทุกแขนง อันเป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น จึงให้ปฏิบัติดังนี้

2.1 ห้ามนำสื่อมวลชนทุกแขนงไปทำข่าวหรือถ่ายภาพ ในขณะที่ปฏิบัติการ ตรวจสอบ จับกุม

2.2 ห้ามเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน หรือพนักงานสอบสวน อนุญาต หรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพในห้องสืบสวน หรือสอบสวน ในขณะที่ทำการสืบสวนสอบสวน เว้นแต่เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี

2.3 ห้ามอนุญาต หรือจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพ สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวของผู้ต้องหา หรือผู้ต้องกักขัง ในระหว่างควบคุมตัวของตำรวจทั้งภายใน และภายนอกที่ทำการหรือสถานีตำรวจ เว้นแต่พนักงานสอบสวนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี

2.4 ห้ามจัดให้สื่อมวลชนทุกแขนงเข้าทำข่าว ขณะเมื่อมีการให้ผู้ต้องหาหน้าพนักงานสอบสวนไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ และหลีกเลี่ยงการให้สัมภาษณ์ใดๆ ในลักษณะเป็นการตอบโต้ระหว่าง พนักงานสอบสวน กับผู้ต้องหา หรือบุคคลใด โดยมีสื่อมวลชนทุกแขนงเป็นผู้สัมภาษณ์ เนื่องจากอาจเป็นเหตุให้รูปคดีอาจเสียหาย

พนักงานสอบสวนไม่ควรให้ผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพว่าผู้ต้องหากระทำผิดอย่างไร เพราะการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพดังกล่าวมิใช่พยานหลักฐานที่จะมารับฟังประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหา เพื่อให้เห็นว่าผู้ต้องหากระทำผิดตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7562/2537 แต่ถ้าชี้ประกอบคำรับสารภาพอื่น เช่น นำชี้ที่ชอนทรพัยส์สินซึ่งได้มาจากการกระทำผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ให้ผู้ต้องหานำชี้ได้ และป้องกันมิให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในที่นำชี้ ให้ฟังระมัดระวังการใช้ถ้อยคำ หรือกิริยาท่าทางที่เห็นว่าเป็นการข่มขู่ หรือการปฏิบัติที่ไม่สมควรแก่ผู้ต้องหา รวมทั้งการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหา

ไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตาม ห้ามเจ้าพนักงานนำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เพราะจะเป็นการประจานเด็ก และอาจจะเป็นการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก นอกจากนี้ห้ามนำผู้เสียหาย พยาน เข้าร่วมในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นอันขาด โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นเด็ก สตรี พระภิกษุสามเณร นักพรต นักบวช

3. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ

3.1 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ให้ปฏิบัติตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดู พ.ศ. 2547

3.2 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน ให้ปฏิบัติตามหนังสือสำนักงานแผนงานและงบประมาณ ที่ 0007.53/1988 ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2547 เรื่องการจัดทำและบริหารระบบอินเทอร์เน็ตของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

4. การอนุญาตให้ใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะของทางราชการ

การอนุญาตให้ใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เข้าร่วมหรือประกอบฉากถ่ายทำภาพยนตร์ ละคร โฆษณา หรือบันทึกภาพนิ่งเพื่อเผยแพร่ภาพทางสื่อมวลชนทุกแขนง ให้ผู้ขออนุญาตยื่นเรื่อง พร้อมบท (script) และเนื้อหาที่จะนำเสนอต่อหัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับการร้องขอ แล้วให้หัวหน้าหน่วยงานนั้นพิจารณามีความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงผู้บังคับการต้นสังกัด ยกเว้นอุปกรณ์ หรือยานพาหนะใดที่ระเบียบกำหนดไว้ ให้ขออนุญาตผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปก็ให้ดำเนินการตามระเบียบนั้น

ให้ผู้บังคับบัญชา พิจารณาบท (script) และเนื้อหา ในการอนุญาต โดยคำนึงถึง ประโยชน์ของทางราชการ และภาพลักษณ์ที่ดีของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นสำคัญ

เมื่อได้รับอนุญาตแล้วให้หัวหน้าหน่วยงานที่ได้รับการร้องขอ เป็นผู้ดูแลสถานที่ อุปกรณ์และยานพาหนะ ของทางราชการมิให้เกิดความเสียหาย

5. การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

หน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีความประสงค์จะว่าจ้าง หรือขอ ความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ใดๆ ให้หน่วยงานนั้นตั้งคณะทำงาน พิจารณาตรวจสอบการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ก่อนนำออกเผยแพร่เกี่ยวกับรายละเอียดและเนื้อหา ในการนำเสนอว่า มีความเหมาะสมหรือไม่ เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หากการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ต่อสื่อมวลชนทุกแขนง มีการสัมภาษณ์ ข้าราชการตำรวจ หรือใช้สถานที่ อุปกรณ์ หรือยานพาหนะของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการถ่าย ทำให้หน่วยงานผู้ว่าจ้าง หรือขอความร่วมมือ ดำเนินการตามข้อ 1 หรือ 4 แล้วแต่กรณี

6. การกำกับดูแลและการควบคุมการปฏิบัติ

6.1 หากพบการกระทำที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้ สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนการอนุญาตให้ใช้สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ หรือยานพาหนะ ของทางราชการ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหาย ให้กองสารนิเทศ หรือ ผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือที่ตรวจพบ แจ้งข้าราชการตำรวจผู้นั้นยกเลิกการกระทำดังกล่าว หรืออาจ จะมีข้อเสนอแนะในทางที่เหมาะสมด้วยก็ได้

6.2 หากพบข้าราชการตำรวจผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามนัยคำสั่งนี้ ให้ผู้บังคับบัญชา ต้นสังกัดดำเนินการทางวินัย และหากผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือตรวจพบว่า ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัด ละเลยไม่ดำเนินการกับผู้ฝ่าฝืน ให้ผู้บังคับบัญชาหน่วยเหนือที่ตรวจพบพิจารณาดำเนินการทางวินัย กับผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดนั้นด้วย

6.3 ให้กองสารนิเทศเป็นเจ้าของเรื่องตามคำสั่งนี้ หากพบว่ามีกรกระทำฝ่าฝืนให้ รายงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติพิจารณาสั่งการต่อไป

7. ให้ยกเลิกหนังสือดังต่อไปนี้

7.1 หนังสือกรมตำรวจ ที่ 0601 (ป)/273 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2540 เรื่องการ กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว ให้สัมภาษณ์หรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

7.2 หนังสือกรมตำรวจ ที่ 0625.23/11412 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2540 เรื่องการ ปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

7.3 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด่วนมาก ที่ 0007.23/7033 ลงวันที่ 25 มิถุนายน 2542 เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการกับผู้ต้องหาในการแถลงข่าวหรือเผยแพร่ข่าวต่อสื่อมวลชน

7.4 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0002.62/335 ลงวันที่ 14 มกราคม 2543 เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการกับผู้เสียหายในการแถลงข่าวหรือเผยแพร่ข่าว

7.5 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด่วนมาก ที่ 0025.43/648 ลงวันที่ 26 มกราคม 2543 เรื่อง กำหนดแนวทางในการชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีสื่อมวลชนเสนอข่าวพาดพิง

7.6 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0025.43/202 ลงวันที่ 9 มีนาคม 2544 เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการให้สัมภาษณ์ หรือเผยแพร่ต่อสื่อมวลชน

7.7 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0006.42/1422 ลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2545 เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว แถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

7.8 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0025.43/4986 ลงวันที่ 19 กันยายน 2545 เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการให้สัมภาษณ์ หรือเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

7.9 หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0007.23/10212 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2547 เรื่อง กำหนดแนวทางการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุที่มีข้าราชการตำรวจเข้าเกี่ยวข้องเฉพาะข้อ 4

บรรดา หนังสือ หรือคำสั่งที่ขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้ ให้ถือปฏิบัติตามนัยคำสั่งนี้แทน
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

พลตำรวจเอก โกวิท วัฒนะ

(โกวิท วัฒนะ)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ครุฑ

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ 465/2550

เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (แก้ไขเพิ่มเติม)

ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีคำสั่ง 855/2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2548 กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ไว้แล้ว นั้น

เนื่องจากสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหนังสือ ที่ นร 0107/ว 782 ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2545 ความร่วมมือสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2541 เพื่อคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล สิทธิส่วนบุคคลในครอบครัว เกียรติยศชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ ทั้งนี้ โดยให้พิจารณาดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน ตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ครั้งที่ 1/2549

ดังนั้น จึงให้ยกเลิกความในข้อ 2.3 ของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2548 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“2.3 ห้ามอนุญาตหรือจัดสื่อมวลชนทุกแขนงถ่ายภาพ สัมภาษณ์ หรือให้ข่าวของบุคคลดังต่อไปนี้

2.3.1 ผู้ต้องหาในระหว่างการควบคุมของตำรวจทั้งภายในและภายนอกที่ทำการหรือสถานี

2.3.2 เหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งภาคที่มีลักษณะอาชญาหรือทารุณโหดร้าย หรือล่วงละเมิดสิทธิ หรือส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

เว้นแต่พนักงานสอบสวนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งคดี หรือได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย”

บรรดาหนังสือ หรือคำสั่งใดที่ขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้ ให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งนี้แทน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2550

พลตำรวจเอก เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส
(เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส)
รักษาราชการแทน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ภาคผนวก ข.

ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี

ลักษณะที่ 30

การแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์

ข้อ 1 กระทรวงมหาดไทยได้วางระเบียบเกี่ยวกับการให้ข่าวราชการหรือให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ไว้เป็นหลักปฏิบัติดังนี้

ก) เรื่องที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง

(1) ในส่วนกลาง ให้อธิบดีเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ และให้พิจารณาว่าจะควรมอบอำนาจให้ผู้ใดสัมภาษณ์ด้วยอีกหรือไม่

(2) ในส่วนภูมิภาค ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจ ผู้กำกับการ หรือผู้รักษาการแทน เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ได้แต่เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงอันจะพึงเปิดเผยได้

ข) เรื่องที่เกี่ยวกับนโยบาย

ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับนโยบายที่รัฐบาลได้แถลงไว้แล้ว และได้ดำเนินการไปแล้ว ให้อธิบดีแต่ผู้เดียวเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ได้เฉพาะเรื่องเกี่ยวกับกรมที่ตนรับผิดชอบ

ค) เรื่องที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ

ด้วยปรากฏว่าในปัจจุบันนี้เมื่อมีคดีเกิดขึ้นในท้องที่ใด หนังสือพิมพ์ มักจะไปขอข่าวจากสถานีตำรวจท้องที่ที่เกิดเหตุ เพื่อให้การให้ข่าวแก่หนังสือพิมพ์ได้เป็นไปถูกต้องสมควรตามความมุ่งหมายของทางราชการ และให้ประชาชนได้ทราบข่าวที่ไม่คลาดเคลื่อนจากความจริง จึงกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในกรมตำรวจเป็นผู้ให้แก่หนังสือพิมพ์ได้ดังต่อไปนี้

สารวัตรหรือสารวัตรใหญ่แล้วแต่กรณี ผู้บังคับกอง หัวหน้าสถานี หรือผู้รักษาการแทนขึ้นไปเป็นผู้ให้ข่าวแก่หนังสือพิมพ์ได้ ในคดีธรรมดาและคดีอุกฉกรรจ์หรือเหตุพิเศษอื่นๆ ซึ่งเห็นสมควรจะให้ได้ตามหลักเกณฑ์ที่จำกัดไว้ คือ ห้ามมิให้ข่าวดังต่อไปนี้

(1) ข้อความที่จะทำให้เกิดการเสียหายแก่ทางราชการหรือรูปคดี

(2) เรื่องที่เกี่ยวกับคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่อันเป็นระเบียบการภายในและคำสั่งหรือระเบียบการใดๆ ที่ถือเป็นความลับ

(3) เรื่องที่จะเกิดการเสียหายแก่ผู้อื่นทางชื่อเสียงหรือผลประโยชน์ เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานหมิ่นประมาท และเรื่องอื่นๆ ทำนองนี้

(4) คดีที่อยู่ระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวนยังไม่เสร็จ เช่น แนวการสืบสวนสอบสวน การจับกุม ตรวจค้น และการรวบรวมพยานหลักฐานเป็นต้น

(5) เหตุการณ์หรือเรื่องราว ซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชนอาจเป็นแบบที่บุคคลอื่นจะถือเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรมต่างๆ ของคนร้าย หรือวิธีการที่แสดงถึงการฉ้อโกง การกระทำอันวินิบาตกรรมและวิธีการอันชั่วร้ายอื่นๆ

(6) ข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน ซึ่งอาจจะทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชน รูปถ่ายหรือการถ่ายรูปลูกเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด หรือข้อความแสดงถึงสถานที่อยู่ หรือโรงเรียนของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ข้อ 5 การนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนหรือแพร่ภาพให้ถือปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ในการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนไม่ว่ากรณีใด ให้ผู้มีอำนาจแถลงข่าวถือปฏิบัติตาม ป. ระเบียบฯ ไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 29 บทที่ 1 ข้อ 1 (2) และลักษณะที่ 30 ข้อ 1 อย่างเคร่งครัด

(2) ไม่ควรนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน โดยเฉพาะผู้ต้องหาที่ให้การปฏิเสธ เว้นแต่กรณีผู้ต้องหาให้การปฏิเสธแต่คดีมีพยาน หลักฐานของกลางน่าเชื่อว่าผู้ต้องหากระทำผิดจริง เช่น คดียาเสพติด ส่วนกรณีผู้ต้องหาให้การรับสารภาพอาจนำมาแถลงข่าวได้ หากเกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน หรือต่อทางราชการ ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้มีอำนาจแถลงข่าวและจะต้องปฏิบัติตาม ป. ระเบียบฯ ไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 ข้อ 1 (ค) โดยเคร่งครัด

(3) ห้ามมิให้ทำป้ายชื่อแขวนคอผู้ต้องหาแล้วนำออกมาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนหรือแพร่ภาพ นอกจากเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน หรือกองทะเบียนประวัติอาชญากร เพื่อถ่ายรูปเก็บไว้ในภาพสมุดแฟ้มประวัติคนร้ายเท่านั้น

(หมายเหตุ ความในข้อ 5 เพิ่มเติมโดย ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2530)

ครุฑ

ระเบียบกรมตำรวจ

ว่าด้วย การแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์

(ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2530

ตามคำสั่งกรมตำรวจที่ 892/2529 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2529 ให้ยกเลิกประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 3, 7, 12, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 31, 42, 43, 45, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69 และ 70 เสียทั้งหมด และให้ใช้ความที่แนบท้ายคำสั่งนั้นเป็นลักษณะที่ 17 ถึงลักษณะที่ 57 แทน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2530 เป็นต้นไป ซึ่งลักษณะที่ 30 กำหนดการแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ไว้เป็นทางปฏิบัติแล้วนั้น

เนื่องด้วยในปัจจุบัน เมื่อมีการนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนและในบางครั้งก็มีการนำป้ายชื่อแขวนคอผู้ต้องหาแล้วมีการแพร่ภาพ โดยไม่คำนึงว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาแท้จริงหรือไม่ ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อภาพพจน์ชื่อเสียงการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและกรมตำรวจโดยรวมเป็นอย่างมาก จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบในเรื่องดังกล่าวเสียใหม่

ฉะนั้น อาศัยตามความในข้อ 3 แห่งข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 4/2499 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2499 ที่ให้อำนาจอธิบดีกรมตำรวจ ยกเลิก แก้ไข เพิ่มเติมประมวลระเบียบการตำรวจ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับคดีและในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับคดีได้ จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้เพิ่มความที่แนบท้ายระเบียบนี้เป็นข้อ 5 ลักษณะที่ 30 แห่งประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี

ข้อ 2 ให้ใช้ระเบียบนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 29 พฤษภาคม 2530

พลตำรวจเอก ณรงค์ มหานนท์

(ณรงค์ มหานนท์)

อธิบดีกรมตำรวจ

ลักษณะที่ 30

การแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์

ฯลฯ

“ข้อ 5 การนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนหรือแพร่ภาพให้ถือปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ในการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนในการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนไม่ว่ากรณีใด ให้ผู้มีอำนาจแถลงข่าวถือปฏิบัติตาม ป. ระเบียบฯ ไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 20 บทที่ 1 ข้อ 1 (2) และลักษณะที่ 30 ข้อ 1 อย่างเคร่งครัด

(2) ไม่ควรนำตัวผู้ต้องหามาแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน โดยเฉพาะผู้ต้องหาที่ให้การปฏิเสธ เว้นแต่กรณีผู้ต้องหาให้การปฏิเสธแต่คดีมีพยานหลักฐานของกลางน่าเชื่อว่าผู้ต้องหากระทำผิดจริง เช่น คดียาเสพติด ส่วนกรณีผู้ต้องหาให้การรับสารภาพอาจนำมาแถลงข่าวได้หากเกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน หรือต่อทางราชการ ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้มีอำนาจแถลงข่าว และจะต้องปฏิบัติตาม ป. ระเบียบฯ ไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 ข้อ 1 (ค) โดยเคร่งครัด

(3) ห้ามมิให้ทำป้ายชื่อแขวนคอผู้ต้องหาแล้วนำออกมาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนหรือแพร่ภาพ นอกจากเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน หรือกองทะเบียนประวัติอาชญากร เพื่อถ่ายรูปเก็บไว้ในภาพสมุดแฟ้มประวัติคนร้ายเท่านั้น”

(ระเบียบกรมตำรวจ ว่าด้วยการแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2530)

ภาคผนวก ก.

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการให้ข่าวและบริการข่าวสาร พ.ศ. 2537

เพื่อให้การการข่าวและบริการข่าวสารของสำนักงานอัยการสูงสุดดำเนินไปด้วยความถูกต้องและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล บทบาทและภารกิจของสำนักงานอัยการสูงสุดอาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 32 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 4. การให้ข่าวและบริการข่าวสารราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ข่าวและบริการข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2529 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการให้ข่าวสารของทางราชการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2533

ในการให้ข่าวและบริการข่าวสารเกี่ยวกับคดี ผู้ให้ข่าวต้องระมัดระวังอย่างที่สุดที่จะไม่ให้การให้ข่าวนั้นกระทบกระเทือนผลของคดี และในแต่ละกรณีผู้ให้ข่าวจะต้องพิจารณาด้วยว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีของประชาชนมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรให้ข่าวหรือไม่ และพึงให้ข่าวเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้น

ข้อมูลจาก อัยการนิเทศ เล่มที่ 57 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2538

ภาคผนวก ง.

Section 8

The press shall respect the private life and intimate sphere of persons. If, however, the private behavior of a person touches upon public interests, then it may be reported on in individual cases. Care must be taken to ensure that the privacy rights of uninvolved persons are not violated. The Press shall respect people's right to self-determination on information about them and guarantee editorial data protection.

Guideline 8.1 – Publication of Names and Photographs

(1) When reporting on accidents, crimes, investigations or trials (cf Section 13 of the Press Code) the Press shall not usually publish any information in words or pictures that would enable identification of victims and perpetrators. Children and young people enjoy special protection with respect to their future. The public's right to information must always be weighed against the personal right of those involved. The need for sensation alone cannot justify the public's right to be informed.

(2) Victims of accidents or crimes have a right to special protection of their names, it is not as a rule necessary to identify the victim in order for readers better to understand the accident or crime. Exceptions can be justified if the person concerned is famous or if there are special accompanying circumstances.

(3) In the case of dependents and other people who are indirectly affected by an accident or who have nothing to do with a crime, the publication of names and photographs is fundamentally impermissible.

(4) The publication of the full names and/or photographs of suspects accused of a capital crime is, however, justified if it is in the interest of solving the crime and an arrest warrant has been applied for, or if the crime was committed in public view.

If there are reasons to believe that a suspect is deemed to be incapable of committing a crime, no name or photograph should be published.

(5) In the case of officials and elected representatives, the publication of names and photographs can be permissible if there is a connection between a public office if the crime of which they are accused is contrary to their public image.

(6) the names and photographs of missing persons may be published, but only in agreement with the responsible authorities

Guideline 12-1 Reports on Crimes

When reporting crimes, it is not permissible to refer to the suspect's religious, ethnic or other minority membership unless this information can be justified as being relevant to the reader's understanding of the incident.

In particular, it must be borne in mind that such references could stir up prejudices against minorities

Guideline 13.1

Reports on investigations criminal court proceedings and other formal procedures must be free from prejudice. The principle of the presumption of innocence also applies to the press.

Guideline 13.1 – Prejudice.

Reports on investigations and court cases serve to inform the public in a careful way about crimes and other infringements of the law, their prosecution and court judgement. In the process it must not prejudge them. The press may call a person a perpetrator if he/she has made a confession and there is also evidence against him/her or if he/she committed the crime in public view. In the language of reporting, the press is not required to use legal terms that are irrelevant to the reader.

In a state based on the rule of law, the aim of court reporting must not be to punish convicted criminals socially as well by using the media and a pillory. Reports should make a clear distinction between suspicion and proven guilt.

ภาคผนวก จ.

ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541

โดยเจ้าของ ผู้ประกอบการ บรรณาธิการ และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ทั้งหลาย ได้พร้อมใจกัน สถาปนาสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ให้เป็นองค์กรอิสระ ทำหน้าที่ควบคุมตนเอง เพื่อส่งเสริมเสรีภาพ ความรับผิดชอบ สถานภาพผู้ประกอบวิชาชีพและกิจการหนังสือพิมพ์ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนสิทธิการใช้สื่อหนังสือพิมพ์ เพื่อการรับรู้ข่าวสาร และการแสดงความคิดเห็นของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยส่งเสริมให้หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชน รวมทั้งยึดถือความยุติธรรม และความเที่ยงธรรม เป็นหลักในการประกอบวิชาชีพ อาศัยความตามข้อ 5 (1) และข้อ 14 (4) แห่งธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 คณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ มีมติเห็นชอบให้ตราข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้

หมวด 1

หมวดทั่วไป

- ข้อ 1 ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2541”
- ข้อ 2 ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป
- ข้อ 3 ในข้อบังคับนี้
- “ข่าว” หมายถึง เนื้อข่าว ความนำหรือตัวโป้ย พาดหัวข่าว ภาพข่าว และคำบรรยายภาพข่าว
- “หนังสือพิมพ์” หมายถึง หนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 ข้อ 3
- “ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์” หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตามธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 ข้อ 3

หมวด 2

จริยธรรมของหนังสือพิมพ์

- ข้อ 4 หนังสือพิมพ์ต้องยึดถือข้อเท็จจริง ความถูกต้องแม่นยำและความครบถ้วน
- ข้อ 5 หนังสือพิมพ์ต้องนำเสนอข่าวเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือหมู่คณะ
- ข้อ 6 หนังสือพิมพ์ต้องแสดงความพยายามในการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย
- ข้อ 7 หนังสือพิมพ์ต้องไม่แต่งเติมเนื้อหาสาระของข่าว จนคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง
- ข้อ 8 หนังสือพิมพ์ ต้องละเว้นการเสนอข่าวเพราะความลำเอียง หรือมีอคติจนเป็นเหตุให้ข่าวนั้นคลาดเคลื่อนหรือเกินจากความเป็นจริง
- ข้อ 9 หนังสือพิมพ์ต้องไม่สอดแทรกความคิดเห็นลงในข่าว
- ข้อ 10 เมื่อคัดลอกข้อความใดจากหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ หรือแหล่งข้อมูลอื่นๆ ต้องบอกที่มาของข้อความนั้น
- ข้อ 11 การเสนอข่าวที่มีการพาดพิง อันอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลองค์กรใดๆ ต้องแสดงถึงความพยายามในการเปิด โอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาแสดงข้อเท็จจริงด้วย
- ข้อ 12 ในกรณีที่มีการเสนอข่าวผิดพลาด หนังสือพิมพ์ต้องลงพิมพ์แก้ไขข้อผิดพลาด ดังกล่าวโดยไม่ชักช้า
- ข้อ 13 หนังสือพิมพ์ต้องไม่เสนอข่าวโดยเลื่อนลอยปราศจากแหล่งที่มา พึงระบุชื่อบุคคลที่ให้สัมภาษณ์หรือให้ข่าวอย่างเปิดเผย เว้นแต่จะมีเหตุอันควรปกปิดเพื่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของแหล่งข่าว และต้องเป็นประโยชน์ต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน
- ข้อ 14 หนังสือพิมพ์ต้องปกปิดชื่อและฐานะของบุคคลที่ให้ข่าวเป็นความลับ หากได้ให้คำมั่นแก่แหล่งข่าวนั้นไว้ หนังสือพิมพ์ต้องปกปิดนามปากกาหรือนามแฝงที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นไว้เป็นความลับ
- ข้อ 15 ในการเสนอข่าวหรือภาพใดๆ หนังสือพิมพ์ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส ในการเสนอข่าวตามวรรคแรกต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์ หรือ โศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาสนั้น ไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง
- ข้อ 16 การพาดหัวข่าวและความน่าขงหนังสือพิมพ์ ต้องไม่เกินไปจากข้อเท็จจริงในข่าวและต้องสะท้อน ใจความสำคัญหรือเนื้อหาหลักของข่าว

- ข้อ 17 หนังสือพิมพ์จะต้องไม่เสนอภาพข่าวที่อุจาด ลามกอนาจาร หรือน่าหวาดเสียวโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชนอย่างถี่ยวน
- ข้อ 18 ในการแสดงความคิดเห็นหรือการวิพากษ์วิจารณ์ หนังสือพิมพ์ต้องให้ความเที่ยงธรรมแก่ฝ่ายที่ถูกพาดพิงเสมอ
- ข้อ 19 ข้อความที่เป็นประกาศโฆษณา ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ ต้องแสดงให้เห็นชัดว่าเป็นประกาศ โฆษณา จะแอบแฝงเป็นการเสนอข่าวหรือความคิดเห็นมิได้

หมวด 3

จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

- ข้อ 20 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องไม่ประพฤติปฏิบัติใดๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติ ศักดิ์แห่งวิชาชีพ
- ข้อ 21 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องไม่วาดอ้างหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเรียกร้องสิทธิหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่ไม่ชอบธรรม
- ข้อ 22 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ต้องละเว้นการรับอามิสสินจ้างอันมีค่า หรือผลประโยชน์ใดๆ เพื่อให้กระทำการ หรือไม่กระทำการใดอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้อง รอบด้าน

หมวด 4

แนวปฏิบัติของหนังสือพิมพ์และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

- ข้อ 23 ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พึงละเว้นการรับอภิสิทธิ์ หรือตำแหน่ง เพื่อให้กระทำการหรือไม่ กระทำการใดอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องรอบด้าน
- ข้อ 24 การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ พึงตระหนักถึงความสำคัญของข่าวต่อสาธารณชนและไม่เสนอข่าว ในทำนองชวนเชื่อในเรื่องที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ
- ข้อ 25 การได้มาซึ่งข่าวสาร หนังสือพิมพ์พึงใช้วิธีที่สุภาพและซื่อสัตย์
- ข้อ 26 ในการแสดงความคิดเห็น หนังสือพิมพ์พึงกระทำโดยบริสุทธิ์ใจ และไม่มีพันธกรณีอื่นใด นอกจากมุ่งปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณชน โดยไม่ยอมให้อิทธิพลอื่นใดมาครอบงำความคิดเห็น

- ข้อ 27 หนังสือพิมพ์พึงละเว้นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เว้นแต่กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ
- ข้อ 28 หนังสือพิมพ์พึงใช้ความระมัดระวังอย่างรอบคอบ ให้ประกาศโฆษณาทั้งหลายอยู่ภายในขอบเขตของศีลธรรมและวัฒนธรรม หนังสือพิมพ์พึงระมัดระวังที่จะไม่เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่น่าสงสัยว่าจะเป็นภัยแก่สังคมหรือสาธารณชน
- ข้อ 29 หนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงการเผยแพร่ประกาศโฆษณาที่มีเหตุให้น่าเชื่อว่าเจ้าของประกาศโฆษณานั้น เจตนาจะทำให้ผู้อ่านหลงเชื่อในสิ่งที่มขาย
- ข้อ 30 ภาษาที่ใช้ในหนังสือพิมพ์พึงหลีกเลี่ยงคำที่ไม่สุภาพ หรือมีความหมายเหยียดหยาม

ประกาศ ณ วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2541

นายมานิจ สุขสมจิตร
ประธานสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

ข้อมูลจาก <http://www.Presscouncil.or.th>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาววรรณพิศ นียมฤทธิ์

วัน เดือน ปีเกิด

มกราคม 2509

สถานที่เกิด

จังหวัดเชียงใหม่

ภูมิลำเนา

นนทบุรี

ประวัติการศึกษา

ชั้นมัธยมตอนปลาย จากโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย

จังหวัดเชียงใหม่

ระดับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัย

รามคำแหง

ตำแหน่งหน้าที่และสถานที่ทำงานปัจจุบัน ผู้ปฏิบัติงานให้สมาชิกวุฒิสภา รองประธานวุฒิสภาคน

ที่สอง รศ. ดร. ทศนา บุญทอง

ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมการกิจการชายแดน

ที่ปรึกษากฎหมาย ทนายความ สำนักงานเอกนิติ

ทนายความ